TC. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANASANAT DALI
İÇ MİMARLIK SANAT DALI

BAROK DÖNEM GİYİM KUŞAM MODASI VE MOBİLYA TASARIMI ARASINDAKİ ETKİLEŞİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mahur Osmanlı

KOCAELİ 2021

TC. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANASANAT DALI
İÇ MİMARLIK SANAT DALI

BAROK DÖNEM GİYİM KUŞAM MODASI VE MOBİLYA TASARIMI ARASINDAKİ ETKİLEŞİM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mahur Osmanlı

Doç. Dr. Deniz DEMİRARSLAN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 29.01.2021/04

KOCAELİ 2021

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ..... **I**

ÖZET ..... **III**

ABSTRACT ..... **IV**

BİRİNCİ BÖLÜM **1**

1. GİRİŞ 1

1.1. TANIMLAR *1*

1.2. KONUNUN AMACI *1*

1.3. KONUNUN ÖNEMİ *2*

1.4. KONUNUN KAPSAMI *2*

1.5. YÖNTEM *3*

İKİNCİ BÖLÜM **4**

2. MODA KAVRAMI 4

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **7**

3. GİYİM KUŞAM MODASI 7

3.1. GİYİM KUŞAM MODASININ TARİHÇESİ *8*

3.1.1. İlk Çağ Uygarlıklarında Giyim Kuşam (M.Ö. 4000- M.S. 476) 12

3.1.2.Orta Çağ'da Giyim Kuşam (M.S 476 – M.S. 1550) 19

3.1.3.Rönesans Dönemi Giyim Kuşam (M.S. 1500-M.S.1600) 23

3.1.4.Barok ve Rokoko Dönemi Giyim Kuşam (M.S. 1600-M.S.1780) 26

3.1.5.Yakın Çağ- Neoklasik Dönem Giyim Kuşam (M.S.1770-M.S.1850) 28

3.1.6. 20. Yüzyıldan Günümüze Giyim Kuşam (M.S.1900-...) 33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **41**

4.MOBİLYA KAVRAMI 41

4.1 MOBİLYANIN TARİHSEL SÜREÇTE GELİŞİMİ *42*

4.1.1.Eski Çağlarda Mobilya 43

4.1.2. Orta Çağ'da Mobilya (M.S. 476- M.S. 1550) 45

4.1.3. Rönesans Dönemi Mobilya (M.S. 1500-M.S. 1600) 47

4.1.4. Barok (M.S 1600- M.S 1720) ve Rokoko Dönemde Mobilya (M.S. 1729-M.S. 1780) 48

4.1.5. Yakın Çağ'da Mobilya (M.S. 1789-M. S. 1900) 50

4.1.7. 20. Yüzyıldan Günümüze Mobilya Sanatı (1900-...) 57

BEŞİNCİ BÖLÜM **64**

5.BAROK DÖNEM GİYİM KUŞAM MODASI VE MOBİLYA TASARIMI 64

5.1. BAROK DÖNEM *64*

5.1.1. Barok Dönem Giyim Kuşam Tasarımı 72

5.1.1.1. Barok Dönemi Kadın Giyim 77

5.1.1.2 Barok Dönemi Erkek Giyim 86

5.1.1.3. Barok Dönemi Aksesuar 91

5.1.1.4 Barok Dönem Gecelik ve İç çamaşırı 92

5.1.1.5. Barok Dönem Giyim Kuşamda Malzeme 93

5.1.2. Barok Dönem Mobilya Tasarımı 93
5.1.2.1. Andre Charles Boulle 94
5.1.2.2. Barok Mobilya temel özellikleri 99
5.1.2.3.Malzeme 100
5.1.2.4. Yüzey İşçiliği 101
5.1.2.5. Simetri 108
5.1.2.6. Mobilya Çeşitleri 109
5.1.2.7. Mobilya Ayakları 116
5.1.2.8. Döşeme 117

ALTINCI BÖLÜM 118

6. BULGULAR 118

6.1.TEKSTİL KULLANIMI 118

6.2. FORM 120

6.3. SİMETRİ 121

6.4. RENK 122

6.5. MALZEME 123

6.7. DOKU 125

6.8. TASARIM ÜRETİM 126

SONUÇ 128

KAYNAKLAR 132

ÖZET

İlk çağlarda yaşam mücadelesi veren insanların giyim ve barınma gereksinimleri doymakla eşdeğer idi. Bu çağlarda gereksinim olarak ortaya çıkan giyim modası ve mobilya tasarımı , zaman geçtikce yaşanılan dönemin kültürel göstergesi ,simgesi haline gelmiştir. Çağımızda çok hızla değişen ve bir biri ile yakından ilişkili olan bu iki olgu arasındaki bu etkileşim çok eski çağlara dayanmaktadır. Dönemler arasında ister mobilya ister giyim modasında ihtişam ve görkemin en belirgin şekilde ön planda olduğu dönem Barok dönemidir. Barok dönemi 17. yüzyılın başında Avrupa'da doğmuştur. Sadece giyim, mobilya, resim,heykel gibi disiplinlerde değil, sanatın her alanında kendini güçlü bir şekilde gösteren Barok dönemi örnekleri günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde hala Barok döneminden etkilenen tasarımlar kullanılmaktadır.

Bu tez çalışmasında Barok dönemi giyim modası ve mobilya tasarımı arasındaki etkileşimi renk, doku, malzeme ,tasarım, strüktür, form açılarından kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve Eski çağlardan günümüze kadar olan döneme de değinilmiştir.

Anahtar kelimeler: Barok Dönemi, Giyim Modası, Mobilya Tasarımı

ABSTRACT

In ancient times, the clothing and housing needs of people trying to survive were equal to being complete. Clothing and furniture design, which has arisen as a necessity in these ages, has become the cultural indicator and symbol of the era in which time has passed. This relationship between these two phenomena, which is evolving very rapidly in our age and is closely linked to each other, dates back to ancient times. The Baroque period is the period when magnificence and greatness are the most prominent in furniture and clothing fashions between periods. The Baroque period was born in Europe at the beginning of the 17th century. Examples of the Baroque period, which show themselves strongly not only in disciplines such as clothing, furniture, painting, sculpture but also in all fields of art, have survived to the present day. Today, the styles inspired by the Baroque period are still in use.

In this study, the relationship between fashion clothing and furniture design in the Baroque period has also been thoroughly studied in terms of colour, style, content, design, structure and shape, and the period from ancient times to the present.

Keywords: Baroque Period, Clothing Fashion, Furniture Design

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Bu bölümde tezin konusu ile ilgili ana tanımlar, konunun amacı, önemi, kapsamı ve çalışmanın yöntemi anlatılmıştır.

1.1. TANIMLAR

Bu bölümde günlük yaşamda sıklıkla yanlış olarak kullandığımız ve tezin ana konusunu oluşturan önemli kavramların Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlüğe göre kısa tanımları verilmiştir (URL-1)

Giysi: Her türlü giyim eşyası, giyecek, elbise, kıyafet, esvap, libas, urba, vb.

Giyim: Giyme işi, giyme biçimi, giysi.

Giyim Kuşam: Üst baş, giysi, aksesuar, ayakkabı, eldiven, saç gibi tüm unsurların bir arada tanımlanması.

Moda: Değişiklik gereksinimi veya süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik. Belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni.

Mobilya: Oturulan, yemek yenilen, çalışılan, yatılan yerlerin döşenmesine yarayan taşınabilir eşya.

1.2. KONUNUN AMACI

Tarihsel süreçte mobilya tasarımı ile giysi tasarımı sürekli birbirleriyle ile ilişki içinde olmuştur. Bazen oturma mobilyaları giysilerin eteklerine göre tasarlanırken bazen de hem giysi hem mobilyada aynı süs öğeleri ve benzer biçimler kullanılmıştır.

İlkçağdan içinde bulunduğumuz 21. Yüzyıla kadar olan tüm dönemlerde mobilya ve giyim-kuşam tasarımı arasında önemli etkileşimler bulunmaktadır. Bu dönemler arasında Barok dönem özellikle XIV. Louis tarzı mobilya ve giyim-kuşam tasarımı arasında çok önemli etkileşimler bulunmaktadır. Bu etkileşimlerin incelenmesi mobilya tasarımı konusunda önemli bulgular ortaya çıkaracaktır. Dolayısıyla bu konunun araştırılması iç mimarlık ve moda alanında önemli bir kaynak oluşturacaktır.

1.3. KONUNUN ÖNEMİ

Etkileri günümüzde halen daha devam etmekte olan Barok sanatın özü olarak kabul edilen XIV. Louis dönemi gerek ekonomik ve siyasal gerekse de mekân, mobilya ve giyim kuşam alanındaki yenilikler açısından dünya tarihinde önemli bir süreçtir. Barok olarak isimlendirilen sanat akımının başlangıcı olarak kabul gören bu süreçte, mobilya tasarımı ile giyim kuşam tasarımı birbirini form, süsleme, malzeme, strüktür vb. özellikler açısından etkilemiş ve aynı zamanda her iki alanın mimariden bağımsız bir tasarım alanı olarak yola devam etmelerine neden olmuştur. İlerleyen bölümlerde bu konu hakkında detaylı bilgiler verilerek konunun önemi daha iyi vurgulanacaktır.

1.4. KONUNUN KAPSAMI

Barok dönem 1600-1750 tarihleri arası bir dönemi kapsamakla birlikte Barok dönemin tasarım üzerindeki etkileri günümüzde halen daha devam etmektedir. Öte yandan Barok dönem tasarım özellikleri gerek giyim kuşam, gerek mobilya, iç mekan ve mimari gibi konularda ülkelere göre farklılık göstermektedir. Bu tez kapsamında başta Barok dönem Fransa'sında, XIV. Louis stili mobilya ve giyim kuşam tasarımı o dönemin yaşam tarzı, ekonomik ve siyasi olayları ve tasarım özellikleri ele alınarak incelenmektedir.

1.5. YÖNTEM

Tezin araştırma kapsamında Barok dönem giyim kuşam modası ve mobilya tasarımı ile ilgili Oya Boyla Mobilya Tarihi (2012), Ahmet Kurtoğlu (1987),'Mobilya Stillerinin Tarihi Gelişimi' (1987), M. Fogg Modanın Tüm Öyküsü (2014), Nilay Ertürk Moda Tasarımı (2013), başlıca temel kaynak olmak üzere çeşitli kitap, makale ve tezler kullanılmıştır. Literatür taraması yapıldıktan sonra, önce giyim kuşam tasarımı tarihi, mobilya tasarımı tarihi genel açıdan ele alınarak kısaca anlatılmış; daha sonra Barok dönem mobilya ve giyim kuşam tasarımı detaylı bir şekilde incelenmiş, aralarındaki etkileşim tablo /tablolar şeklinde analiz edilmiş ve sonuç ortaya konmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MODA KAVRAMI

Latince "*Modus*" yani oluşmayan sınır ya da sınırlanamayan anlamına gelen Moda'nın sözlük anlamı; "değişiklik ihtiyacı veya süslenme özentisiyle toplum yaşamına giren geçici yenilik, belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük, geçici olarak yeniliğe ve toplumsal beğeniye uygunluk, yaygın duruma gelmek ve herkesçe kabul edilmek" şeklinde ifade edilmiştir (URL-1). Esasen moda oldukça karmaşık bir kavramdır.

Moda en genel tanımıyla değişimi ifade etmektedir. Sadece kıyafetlerin değil, her şeyin; örneğin düşünce akımlarının, hatta insan isimlerinin bile modası vardır. Moda aynı zamanda bir şeyi şekillendiren bir eylemdir. Moda, bir topluluk kimliğine vurgu yapmakla birlikte bireyselliği de yansıtabilmelidir. Bunların yanı sıra bir moda herhangi bir zamanda ortaya çıkabilir ve kültürel referanslarına bağlı olarak zamanla değişebilir. Giyim kuşam modanın klasik alanıdır. Moda ve giyim kuşam modası genelde eş anlamlı olarak algılanmaktadır. Bu algının yanı sıra bir giysiyi moda olarak tanımlamanın doğru olmadığını savunan görüşler de mevcuttur (Ertürk, 2011: 6). Örneğin, Fashion-ology adlı eserinde Yuniya Kawamura 'moda somut bir nesne değil; soyut sembolik bir üründür' ifadesini kullanmıştır (Kawamura, 2005: 4).

Moda; tüketicilerin değişiklik ihtiyacına cevap veren, belli dönemlerde popülaritesi olan yenilikleri ifade etmektedir. Yenilik, moda kavramı için temel çıkış noktası olarak varlık göstermektedir. Aynı zamanda moda, yenilik arayışı tutkusu olarak da adlandırılabilmektedir. İnsan yapısının ayrılmaz bir parçası olan yenilenme arzusunu temel alan moda, günümüz toplumlarında bir yenilik etkeni olarak kabul edilmektedir. Diğer bir ifade ile, insanoğlunun değişim ve kendini yenileme ihtiyacı devam ettikçe, moda sürdürülebilir bir olgu olmaya devam edecektir (Erciş ve Türk, 2012: 6).

Ünlü moda tasarımcısı Coco Chanel modayı şöyle tanımlamaktadır:

"Moda sadece giysilerde var olan bir şey değil; moda soluduğumuz havadaki bir şey. Bir rüzgardır moda; geldiğini hissedersiniz, kokusunu duyarsınız... Havada, sokakta; moda fikirlerle, yaşam tarzımızla, olan bitenle ilgilidir." (Şekil- 1) (Yağlı , 2012: 3).

Şekil 1. Modanın öncülerinden Coco Chanel (URL-2).

Moda hem giysileri hem de dünyayı düzenleyen bir araçtır. Biçimler, renkler ve malzemeler önemli olduğu kadar konumlar, eylemler ve durumlar da söz konusu alanın içinde yer alır (Yağlı , 2012: 3).

Kısaca bir çağa damgasını vuran, belli başlı tarzdan daha çabuk değişen kültür ve yaşam biçimine ilişkin beğeniler bütününe moda diyebiliriz. Dar anlamda moda kavramından anlaşılan, giysi ve bağlantılı ürünlerin kesim, biçim, renk ve malzemesindeki her sezon yerini farklı biçimlere bırakan beğeni devreleri iken insanlar günümüzde her alanda moda kavramı ile karşı karşıyadır.

Ünlü moda kuramcısı Sproles moda kavramını, "belirli bir zaman ve durum için tüketici tarafından uyarlanmış geçici döngüsel fenomenlerdir' olarak tanımlamaktadır. Ayrıca giyimi modanın klasik ürünü olarak belirlemekle birlikte, tüketicilerin otomobilden eve, yemekten müziğe estetik seçimleriyle ilgili olduğunu da belirtmektedir (Sproles, 1981: 116-124). Bir diğer moda kuramcısı Jackson ise 'modern tüketim

toplumlarında insanların yaşam tarzlarının çeşitli görünümlerinin sosyal statüyü ve başarıyı yansıttığını ifade etmektedir' şeklinde bir tanım yapmıştır. Bu bağlamda moda, cep telefonları, otomobiller, saatler gibi görünür olan bütün ürünler üzerinde etkilidir. Moda kuramı üzerine yazan ilk düşünürlerden Georg Simmel' in (Alman sosyolog ve filozof) 'moda bütün görünümleri ve kavramsal olarak, bütün içerikleri bünyesine alabilir.' 'Her giyim, sanat, davranış ya da görünüş formu moda olabilir' tanımı, Jackson'nun tanımını açıklayıcı niteliktedir (Ertürk ,2011: 6; Simmel, 2003: 103).

King ve Ring (1980:13) ise moda için daha önceki tanımları da kapsayan genelleştirici bir tanım yapmıştır: "Bir moda, herhangi bir zamanda görülebilir olan ve zamanla bir sosyal sistem ya da bireylerin bir araya geldiği gruplarda değişen, özel maddi ya da maddi olmayan bir fenomende, kültürel olarak desteklenmiş bir anlatım biçimidir." Bu tanımlar dikkate alındığında bir modadan bahsedilebilmesi için onun görünür olması gerekmektedir. Moda, bir topluluk kimliğine vurgu yapmakla birlikte bireyselliği de yansıtabilmelidir. Bunların yanı sıra bir moda herhangi bir zamanda ortaya çıkabilir ve kültürel referanslarına bağlı olarak zamanla değişebilir. Yine Sproles' e benzer olarak, King ve Ring'in (1980:13) belirttiğine göre giyim modanın klasik alanıdır. Moda ve giyim modası genelde eş anlamlı olarak algılanmaktadır. Bu algının yanı sıra bir giysiyi moda olarak tanımlamanın doğru olmadığını savunan görüşler de mevcuttur. Örneğin, yukarıda da belirtildiği üzere Kawamura' ya göre 'moda somut bir nesne değil; soyut sembolik bir üründür'. Tüm bu tanımlar dikkate alındığında, modanın doğrudan doğruya bir ürün olmayıp, kültürel referanslara bağlı bir fenomen olduğu, ancak 'sembolik bir ürün' olarak tanımlanabileceği söylenebilir. Ayrıca bir moda, herhangi bir zamanda ortaya çıkabilir ve çeşitli etkenlere bağlı olarak değişebilir. Modanın herhangi bir zamanda ortaya çıkma ve değişim özelliği, birçok kuramcı tarafından ele alınmış, modanın neden ve nasıl değiştiği üzerine farklı görüşler ileri sürülmüştür (Ertürk, 2011: 7).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. GİYİM KUŞAM MODASI

Moda kavramını bu bölümde geçerli olan haliyle başka bir tanımla açıklayacak olursak, değişime göre değişen egemen bir giyim tarzı da denebilir (Fogg, 2014: 9).

Moda'nın kendini en etkin biçimde ortaya çıkardığı "giyinme olgusu'' temelde dördüncü bedensel fonksiyonumuz olarak tanımlanır. Giyinmek; nefes alma, beslenme ve uyumanın ardından insan bedeninin gereksinimi olan en temel eylemlerden biridir. Maslow da ihtiyaçlar hiyerarşisinde giyinme gereksinimini en alt basamakta yani temel ihtiyaçlar olan barınma, beslenme, boşaltım, cinsellik, uyku ve dinleme ile birlikte fizyolojik ihtiyaçlar arasında tanımlamıştır (Şekil- 2). Moda kavramı, giyinme eylemini öylesine etkileyici bir biçimde içine alır ki; yalnızca etkili bir anlatım ve eğlence aracı olmakla kalmaz, aynı zamanda yaşanılan dönemin sosyo-kültürel ve siyasi göstergelerini de tanımlar (Aktepe, 2012: 1).

Şekil 2. Maslow ihtiyaçlar hiyerarşisi ve giyinme gereksinimi (URL-3).

Başlangıçta modanın en belirgin etkisi giyim-kuşam alanında olmuş, buna bağlı olarak moda literatürünün büyük bölümü bu alana yönelmiş ve moda kavramı giyim-kuşam ile eş anlamlı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak günümüzde neredeyse tüm yaşamsal öğeleri kapsayan moda; felsefeler, dünya görüşleri ve inanışlarla birlikte düşünülmektedir (Bilgen, ty : 2).

Barnard'a (1998) göre; moda ve giyim, aynı maddeler ya da nesnelerin farklı formlarda var oluşunu gösteren belki de en belirgin alanlardır. Başlangıçta korunma amacıyla bir gereksinim olarak ortaya çıkan giyim, giderek insanın maddi ve manevi varlığını tamamlayan toplumsal bir olguya dönüşmüştür. Toplumların sosyal ve kültürel kimlikleri ile giysi formları, ayakkabıdan saça, baştan aşağıya kadar her şey arasında iletişim sürecine bağlı olarak kurulan ilişki, farklı sosyal ve kültürel kimliklerin işlevsel yaratımlarının da açık bir göstergesidir. Modanın giyimle olan ilişkisi yalnızca uygulamayla sınırlı kalmamış, geçmişte ve günümüzde sanatın da önemli bir aracı olmuştur (Bilgen, ty :2).

3.1. GİYİM KUŞAM MODASININ TARİHÇESİ

Yapılan araştırmalarda giyim kuşam modasının tarih öncesi çağlara kadar uzandığı görülmektedir. Zaman içerisinde insanlığın gelişimi ile moda da değişmiş ve gelişmiştir. Günümüzden 11.000 yıl kadar önce, insanlar, avcı-toplayıcı yaşam biçimini terk edip daha yerleşik bir hayata geçince, barınma, beslenme ve giyim gibi temel ihtiyaçlar kültürel ve sanatsal ifade biçimlerine dönüşmüştür. Kumaş parçalarından yapılan giysilerde kullanılan keten ve pamuk gibi hammaddelerin yetiştirilebilmesi için sabit bir meskene ve ılıman bir iklime ihtiyaç vardı. Buzul Çağları boyunca giyilen hayvan derilerinden yapılma giysiler, hayvan postunun yumuşatılması için bir tabaklama işlemini zorunlu kılıyordu. Dikim işlemleri, vücuda oturması için hayvan postuna biçim verilmesi ve ardından dikiş iğnesinin icadı ile başlamıştır. Moda olgusu, şu iki farklı kaynaktan ortaya çıkmıştır: Hayvan derileri ile ilgili gelişmelere bağlı kesimler ve dikdörtgen biçimli dokuma kumaştan üretilen giysiler (Fogg, 2014: 8). Buz adam Ötzi olarak isimlendirilen ve 1991 yılında Alplerde keşfedilen insan kalıntısı ve giyim kuşam parçaları günümüzden 5300 yıl öncesinde insanların kendilerini doğanın fiziki koşullarına karşı ne tür giysiler giydiklerini göstermektedir. Ayakkabı, pantolon, şapka, gömlek parçaları buluntular arasında yer almaktadır ve insana ait ilk giysi kalıntısı olma özelliklerini taşımaktadır (Şekil-3) (URL-5; Demirarslan, 2011: 13).

Şekil 3. Buz adam Ötzi'nin giyim kuşam parçaları (URL-4).

Eski çağlardan günümüze kalan eserler arasında giysi örnekleri oldukça az sayıda ve yıpranmış durumdadır (Şekil-3). Ancak, duvar resimleri, freskler, heykeller ve seramik formlarda kullanılan süslemeler dönemlerin ve toplumların giyim-kuşam özelliklerini ve değişen moda anlayışlarını yansıtmaktadır. Mısır tapınaklarındaki fresk ve kabartmalar, Yunan heykelleri, Doğu kültürleri ve Batı uygarlıklarına ait resimler kadın ve erkek giyim stillerini en doğru şekilde günümüze aktaran eserlerdir. Tarih öncesi çağlara ait ilk örneklerde insan figürleri çıplak olarak betimlenmektedir. Paleolitik (Yontma Taş çağı) döneme ait kalıntılar arasında kemik ve dişlerden yapılmış kolye, bilezik ve toka örnekleri bulunmaktadır. Bu dönemde ölü hediyesi olarak özellikle erkek mezarlarına bırakılan pek çok eser bulunmuştur. Ancak bunlar arasında giysi kalıntısı ya da giysilerle ilgili bir örneğe rastlanmamıştır. Uygarlık tarihindeki en önemli olaylardan biri olarak değerlendirilen yerleşik düzene geçişin yaşandığı Neolitik (Cilalı Taş çağı) dönemin bütün aşamaları Anadolu'da izlenebilmektedir. Bu döneme ait en büyük merkez olan Çatalhöyük ve burada bulunan heykeller dönemin önemli özelliklerini günümüze yansıtmaktadır. M.Ö. 6. binyılın ilk yarısına ait bir tanrıça heykelciği omuzlarını açıkta bırakan leopar derisinden bir giysiyle betimlenmektedir (

Şekil- 4) . İki parçadan oluşan ve belde birleştirilerek kullanılan giysinin üst kısmı benekli, alt kısmı düzdür. Ayrıca geyik avı betimlemeli bir duvar freskinde leopar desenli avcı giysisi net bir şekilde görülmektedir. Neolitik Çağ'daki kadar olmasa da tanrıça heykelleri Kalkolitik Çağ'da da görülmektedir. İstanbul Sadberk Hanım Müzesi'nde bulunan kadın biçimindeki çömlek Kalkolitik Çağ kadının tipini, giysisini, takılarını ve günlük yaşamına ilişkin uğraşlarını yansıtmaktadır (Bilgen, ty : 6) (Şekil-5).

Şekil 4. Bir fresk üzerinde leopar derisi giysili avcı detayı. M.Ö. 6. binyıl. Çatalhöyük. Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Türkoğlu, 2002: 4).

Şekil 5. Kadın biçimli kap Pişmiş toprak Erken Kalkolitik Çağ MÖ 6. binyılın sonu Göller Bölgesi, Sadberk Hanım Müzesi (URL-5).

Sırasıyla İlkçağ, Orta Çağ, Rönesans, Barok, Yeniçağ gibi dönemlerde her biri birbirinden farklı özellikler kazanan giyim kuşam stilleri oldukça zengin bir yelpaze oluşturmakla birlikte birçok tarihçi, 19. yüzyıl ortalarında yaşanan sanayileşmeyi modanın başlangıç noktası olarak görmektedir. Çünkü moda tarzlarının bir terzi ya da moda tasarımcısı tarafından belirlenmesi bu dönemde başlar (Fogg, 2014: 9). Bu bölümün ana konusu ise tüm bu dönemlerde giyim kuşam tasarımının nasıl geliştiği ve kısaca özellikleridir.

3.1.1. İlk Çağ Uygarlıklarında Giyim Kuşam (M.Ö. 4000- M.S. 476)

Eski çağlardan günümüze giysi örnekleri az sayıda geldiği için duvar resimleri freksler ve heykellerden o dönemin giysi stillerini öğrenmek mümkündür. Orta Tunç Çağına ait eserler arasında da dönemin giyim özelliklerini gösteren örnekler bulunmaktadır. Bir heykelcikte göğüs altından başlayarak aşağıya doğru inen bir giysi ile lapis lazuliden yapılmış bir tanrıça heykelciğinde göğsü çapraz olarak örten ve arkada yere kadar uzanan bir şal betimlenmektedir. Eski Hitit Dönemine ait bir kabın üzerinde kadın ve erkek figürleri tüm bedeni örten uzun ve bol giysilerle gösterilmiştir (Şekil– 6). Geç Hitit Dönemine ait örnekte ise iri bazalt blok üzerinde kabartma olarak betimlenen çiftin üzerinde yuvarlak yakalı, kolsuz ve yere kadar uzun düz bir elbise bulunmaktadır (Şekil- 7). Birbirinden farklı giyim stillerini yansıtan bu eserler modanın başlangıcına ilişkin önemli kaynaklardır (Bilgen, ty : 7).

Şekil 6. Eski Hitit giyim tarzı (URL-6).

Şekil 7. Geç Hitit giyim tarzı (URL-6).

Mezopotamya insanı genellikle, omuzlardan ayak bileklerine uzanan, sağ kol ve omzu açıkta bırakan giysiler giymişlerdir. Zengin ve fakir kadınlar, ayni stilde giyinmelerine karşın zenginler, pahalı, lüks, renkli ve parlak kumaşları kullanmışlardır. Suriye ve Fenikeliler' in en erken giysileri, sadece heykellerden bilinmektedir ve eski Mısır' daki ''kalasiris'' gibi, aynı zamanlarda gelişmiştir (Şekil- 8). Erkekler ve kadınlar, oldukça süslü, bir dikdörtgen kumaş parçasını bedenlerine sarmışlar ve bir omuzlarının üzerinden bağlamışlardır. Bu temel dikdörtgen form, yüzyıllar boyu devam etmiştir. Fakat, yaka ve bir kol açıklığı üzerinden değişik modeller oluşturulmuştur.

Şekil 8. Mısır, Suriye ve Fenikeliler'de Kalasiris (URL-7).

M.Ö.III. bin sonlarında Asurlular, basit tarzda bir tunik ve bir şal ile giyinmekteydiler. Dikdörtgen biçimli olan bu şalın sarınım biçimi, çok sonraki dönemde Romalıların togası ile benzerlik göstermekteydi. M.Ö.II. binlerde Kral Assur-nasir-pal'i, yarım kollu, dizlere uzanan bir tunik üzerine böyle bir şalı sarınmış görmekteyiz. Kralın başka bir betiminde tunik üzerine iki farklı biçimde şal gözlenir: Kare şal ve yarım daire şal. Kadınlar ise, M.Ö. VIII. yüzyıl civarında, uzun bir tunik üzerine aynı tarzda sarılmış püsküllü bir şalla karşımıza çıkmaktadır (Şekil- 9 ve 10).

Şekil 9. M.Ö 9.yy. Asur etkili kenarları püskülü şalın bir başka kulanım şekli. Kralın vücuduna sardığı şal (Kaunake) ve ponponlu başlığı Mezopotamya karakterlidir (Türkoğlu, 2002: 38).

Şekil 10. Asur ve Babil'de giyim kuşam. Ucu püsküllü şallar ve ucu püsküllü kısa tunikler bu kültürlere ait en belirgin giysi özellikleridir (URL-8).

M.Ö. 1346 yılında Mısır'da dokumacılığın geliştiğini gösteren ve kral mezarlarında bulunan yünlü ve keten dokumalar günümüze kadar ulaşmıştır. Bu dokumalar üzerinde yapılan incelemelerde Mısır'da elyaf olarak özellikle ketenin kullanıldığı görülmüştür (Ertürk vd, 2013:7).

Mısır giysileri, kesim ve stilleriyle benzer özellikler gösterse de drape ve piliselerle farklılık yaratılır. Bunlar, en önemli giysi özellikleridir. ''Drape'', kumaş dökümü demektir. Estetik değer ve kullanım kolaylığı bakımından uygulanan drapeler, kumaşta belli bölgelerde katlı, dökümlü bir form oluştururdu. ''Pilise'' ise, katlamak, belli bir düzen içinde kumaşa kıvrım vermek anlamına gelir. Mısırlılar piliseleme işlemini, M.Ö.3000 yılların da ürettikleri keteni, Nil'in yataklarında sıcak taşlarla sıkıştırarak başlatmışlardır (Şekil- 11) (Yıldırım, 2009:40).

Şekil 11. Drape elbise (URL-9).

M.Ö. 1500 yılları öncesine, Mısır kültürünün Eski Krallık olarak adlandırılan dönemine ait duvar resimlerinde, başlıca giysi "*schenti"* (şenti) adı verilen peştamal benzeri giysidir. Yeni Krallık yönetiminde ise, statü belirleyen farklı bir giysi geliştirilmiş ve peştamal üzerine giyilen saydam, uzun püsküllü "*kalasiris"* adı verilen

bir tunik geliştirilmiştir (Şekil- 13). Bu giysi, giyim tarzlarının yönetimlerin denetimi altında değişim gösterdiğine dair tarihi ilk önemli örnektir (Şekil 12)(Çeliksap, 2015:3).

Şekil 12. Eski Mısır Uygarlığına Ait Bir Fresk (URL-10).

Kalasiris, bir veya her iki omuzu da örtebilirdi, omuz bantlarıyla da giyilebiliyordu. Göğüs altından boyuna, herhangi bir yere kadar uzatılabiliyor ve etek ucu genelde ayak bileklerine kadar uzuyordu. Bazısı kısa kolluydu, diğerleri de kolsuzdu. Bir kısmı bedene oturan tipte çok dar, diğerleri tümüyle boldu.Çalışan sosyal sınıfın giyiminde pililer ve kırmalar, hareket özgürlüğü sağladığı için, daha fazla kullanılmıştır (Yıldırım, 2009:41). Göz makyajı, peruk ve mutluluğu simgeleyen tekerlek biçimli yüzük ilk kez bu dönemde görüilmektedir (Komsuoğlu vd.,1986).

Şekil 13. Eski Mısır Uygarlığında Kalasiris (URL-11).

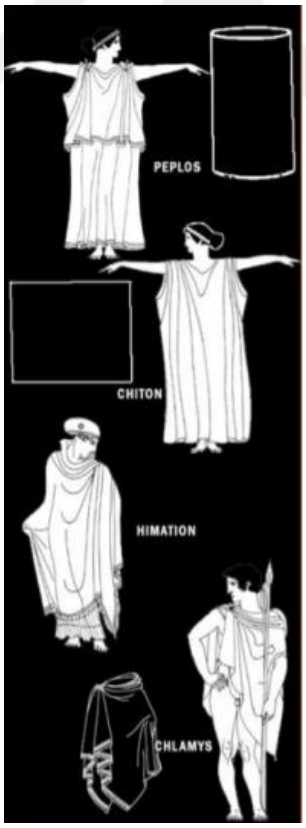
Ege sanatının kaynağı olarak görülen Girit'teki Minos Uygarlığı ise coğrafik konumuna bağlı olarak Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasında dönemin önemli bir ticaret merkezi durumundadır. Girit sanatını ve kadın giyimini yansıtan "Yılanlı Tanrıça" heykeli göğüslerini açıkta bırakan giysisi ile farklı bir stildedir. Üst kısmı bedeni sıkıca saran yarım kollu giysinin (Şekil-14) belinde kemer kullanılmıştır, Etekleri yere kadar uzun ve kat kat farbalardan oluşmaktadır (Bilgen, ty : 7).

Şekil 14. Yılanlı Tanrıça heykeli Girit (URL-5).

Eski Yunan Uygarlığında Helenistik dönem giyim kültüründe giysilerin model ve süslemelerinde değişiklikler yapılmış ve giysilerde, işçi, ev hizmetkarı, arabacı, gibi kişilerin görev ve kimliğini belirleyen yeni giysilerin kullanıldığı karşımıza çıkmaktadır (Durusoy, 2015: 25).

Yunan ve Roma giysileri emek-yoğun işlemler sonucunda ortaya çıkan dokuma kumaştan yapılmıştır. Dokunmuş kumaş, çok kıymetliydi ve genellikle, bedene oturması için gereken kesim ve dikim işlemleri ile boşa harcanamayacak kadar değerli bulunmaktaydı.Bu yüzden Yunanlar ve Romalılar genellikle katlama, sarma, iğneleme ve büzgüleme yoluyla veya daha nadiren kumaşı bedenin etrafında dikişle tutturarak oluşturdukları serbestce dökülen ve vücudu saran giysiler giyiyorlardı (Şekil-15).

Şekil 15. İlkçağ Yunan uygarlığında giysi türleri (URL-10).

Birinci yüzyılın sonunda, Roma İmpratorluğu boyunca ticaretin yayılması ve artarak şehirleşen nüfusla birlikte , dokuma bir zanaat haline geldi ve evlerde dokunan giysiler , iptidai ve alt tabakalara ait olarak görülmeye başladı.Yunan ve Roma giyimi arasında bir çok benzerlik vardır; örneğin ikisinde de oldukca bol miktarda drape (döküm) ve kıvrım görülmektedir. Roma giysisi, iki temel parçanın kombinasyonundan oluşmaktadır; erkekler için "*tunica"* (tunik) ve *"toga"*, kadınlar için de "*tunik"* ve "*palla"*. Tuniğin esas şekli, giyen kişinin sınıfına, mesleğine ve cinsiyetine bağlı olarak farklılık gösterirken, yapıldığı kumaş da statüyle beraber değişiyordu (Şekil-16).

Şekil 16. Antik Roma uygarlığında toga (URL-12).

3.1.2.Orta Çağ'da Giyim Kuşam (M.S 476 – M.S. 1550)

Orta Çağ'da yaşanan savaşlar, seferler, salgın hastalıklar ve Doğu-Batı arasında gelişen ticaret giyim ve modayı da etkilemiştir. İlkçağın sade ve basit giysileri yerini işlemeli ve desenli kumaşlardan yapılmış gösterişli giysilere bırakmıştır (Ertürk vd, 2013:11).

Bazı kostüm tarihçilerine göre, günümüzün moda sistemi 14. Yüzyılda ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, Orta Çağ giyiminde önemli değişimler meydana gelmiştir ve ''T'' şekilli bir tunikten ibaret köylülere özgü siluetten, Fransız etkisiyle, hatların ve kesimin ön plana çıkarılmasıyla geliştirilen yeni bir giyim tarzına geçilmiştir (Fogg, 2014:42).

M.S. 1100-1300 yılları Romanesk dönem olarak adlandırılmaktadır. Tüm Avrupa'da kadın giyimi daha zarif ve süslü bir şekil almış, giysilerde genellikle kuşak (kemer) kullanılmıştır. 11. Yüzyılda kentsel gelişime paralel olarak dikiş atölyeleri kurulmuş ve keten, yün kumaşlardan giysiler yapılmıştır. İpek kumaşlardan giysiler ise sadece zengin soylular için yapılmıştır (Şekil- 17) (Ertürk v d, 2013:11).

Şekil 17. Orta Çağ giysileri (URL-13).

Kadın giyiminde etek, yumuşak ve hafif bir hareketle yere kadar uzanmış, üst giysilerde çok geniş olarak kullanılan kol ağızları işlemelerle süslenmiştir. Bu dönemde Haçlıların para kesesi olan "aumoniere" den esinlenerek "scarcella" ismi verilen bele kayışla asılan para keseleri kullanılmıştır. "Chaperon" adı verilen siyah başlıklı işlemeli pelerinler soylular tarafından giyilmiştir (Şekil- 18)

Şekil 18. Chaperon ve Bliaud Orta Çağın iki önemli giysi türüdür (URL-13).

Gotik dönem ise uzun bir zaman dilimini kapsamaktadır. Gotik dönem, giyimle daha çok asillerin ilgilendiği, ipek kumaşının ve uzun elbiselerin giyildiği bir yüzyıldır (Yıldız, 2015:12).

13. yüzyılda giyilen kıyafetler eskiye oranla kilisenin etkisi ile daha katı bir hal almıştır. Kadın ve erkek kıyafetleri biçimsel olarak aynı değişikliklerden geçmiştir. Kadın ve erkekler tunik giyiyorlardı. Tuniklerin kolları darlaşmış ve boyları kısalmıştır. Fakat kol oyuntusu daha bol kullanılmaya başlandı. Erken Gotik dönem kıyafetleri daha muntazam boyutlarda ve şekillerde olup, sofistike ve zarif bir görünümleri vardır. Erken gotik de minimal abartı söz konusu idi. Erken Gotik daha çok dini unsurların ön planda olduğu zamanı anlatır. Kilisenin kadınların saçlarını göstermesini yasaklaması ile saç filesi, çene bandı, şapka, bone ve duvak çok kullanılmıştır. Erken Gotik dönemde düz çizgilere sahip vücut hatlarını belli eden giysiler giyilmiştir (Şekil- 19) (Yıldız, 2015:6).

Şekil 19. Erken Gotik dönem kadın giysi örnekleri (Yıldız, 2015:7).

Bu dönemde kadınlar içlerine "smock" adı verilen boyu yere kadar uzanan bir çamaşır giymişlerdir. Terzilik sanatı bu dönemde gelişmeye başlamıştır. Giyilen "flamboyant" olarak isimlendirilen parlak, sivri burunlu, tabtabanlı çoraplar bu etkinin bir yansımasıdır. Ayakkabıların ek tabanlı uçları at kılından yapılmış, giysilerin kol uçlarında mimari yapının etkileri görülmüştür. Kale burçlarındaki "tour merlons" adı verilen mazgal deliklerindeki motifler kol uçlarında tekrarlanmıştır (Şekil- 20) (Ertürk vd, 2013:13).

Şekil 20. Flamboyant örneği (Ertürk vd, 2013:9).

Dönemin mimari eserlerinde de görüldüğü gibi sivrilik, keskin bir çizgi hakimdi. Mimarlıkta görülen sivri kemerler ve dikey etki dönemin giysilerine de yansımıştı (Yıldız, 2015:7). Orta Çağ boyunca, soylu, tüccar, esnaf ve köylü sınıfları birbirlerinden ayırmak için giderek artan bir şekilde moda kullanılmıştır. Avrupa genelinde, özellikle de İtalya' da, hükümetlerin koyduğu kısıtlayıcı kurallarla bu ayrım kontrol altında tutulup, bazı kesimlerin, belirli giyim eşyalarını kullanmaları ve uygunsuz aşırılıklara kaçmaları engellenmiştir (Fogg, 2014:45).

3.1.3.Rönesans Dönemi Giyim Kuşam (M.S. 1500-M.S.1600)

Rönesans, Geç Orta Çağ'da 15. yüzyıl ortalarında Floransa'da ortaya çıkan kültürel bir hareketi ifade eder. Bu dönem; edebiyat, din, sanat ve siyaset alanlarında yaşanan gelişmeleri içerdiği kadar bunlara eşlik eden ve Orta Çağ Avrupa'sının vücut hatlarını destekleyen kesimlerinin yerini alan daha resmi bir modanın olgunlaşmasını da kapsıyordu (Fogg, 2014:48).

Rönesans kumaş ve giysi üretiminde önemli bir yere sahip, ekonomisi güçlü, sosyal yaşam ve kültür merkezi olarak da bilinen, İtalya'nın Floransa bölgesinde doğmuştur. Daha sonra ise tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Bu dönemde Avrupa'nın birçok yerinde sanatsal çalışmalar artmıştır. Bu sanatsal çalışmalar giysileri de etkilemiştir. Rönesans kadınları, giyime yalnızca modaya olan tutkuları nedeniyle özen göstermemiş giyside kişilik bulmak için de çaba göstermişlerdir (Ertürk vd, 2013:14).

Bu dönemde pililer ağır bir biçim almıştır. Elmas, yakut ve zümrütler savurganca kullanılmış, küpeler, taçlar, ve kolyeler silueti sıkıştırmaya başlamıştır. Boyunlarda kolalı yaka kullanılmıştır. Bu görüntü katı bir biçim oluşturmaktadır. Katılık, kadın giysisinin özel karakteristiği idi ki bu da, demir korseler ve katı, kolalı, yuvarlak yakalarla sağlanıyordu. Bu giysiler yaygın olarak kullanılmaktaydı. Gelenekler bunu hem kadın hem de erkek için zaruri kılıyordu (Şekil-21) (Komsuoğlu vd, 1986:174).

Şekil 21. Kraliçe ve incileri (Şenses, 2013: 173).

Rönesans, drapeli kıyafetlerden vücuda oturan kıyafetlere geçişin gerçekleştiği ve terziliğin tam anlamıyla geliştiği bir dönemdi. Doublet ceket, kesikli ceket, balon biçimi pantolon, pantolon, etek, jiponlar ve ruff yaka giyilmiştir (Şekil-22,23). Kısa ve dar yelekler ve farklı renklerde kullanılan giysi kuyrukları yoğun biçimde kullanılmıştır. Ruff yakalar dönemin önemli giysi parçalarıdır.

Şekil 22. Kesikli ceket modeli (Şenses, 2013: 175) .

Şekil 23. Erkek balon biçimi pantolon ve ruff yaka (Şenses, 2013: 155).

3.1.4.Barok ve Rokoko Dönemi Giyim Kuşam (M.S. 1600-M.S.1780)

Sanat alanındaki Barok özellikleri, bu dönem giyim modasını da etkilemiş, son derece ilginç modeller ortaya çıkmıştır. Özel bir etek çemberi kadın eteğinin çizgilerini belirlemiştir. Elbise kolları çok dardır. Kadın ve erkek ceketlerinin belden kalçaya dek olan bölümleri, ikizkenar dörtgen biçimli parçalardan oluşmuştur. 16. Yüzyılın balon biçimli, külot pantolonları dize kadar uzun olup, işlemeli kenarlar, şeritler ve kurdelelerle son bulmuştur (Komsuoğlu vd, 1986:181). Görülen önemli giysiler ve diğer modayı etkileyen parçalar kısaca şunlardır: Baskılı ve nakışlı ipek kumaşlar, damalı çoraplar, ekose kumaşlar, pano desenli bol elbiseler, elbise yakalarında dantel, gümüş ve altın iplikle dokunmuş kumaşlar, volanlı şakayık desenli lampas ipekten dikilen elbiseler, üç köşeli şapkalar, erkek takım elbisesi, rabat yakalar, fırfırlı dantel katmanlı elbiseler, elde taşınır yüz maskeleri, deve kuşu tüyleri, mücevherler, korsaj vb. (Şekil-24,25,26). Barok dönem modası tezin ana konusunu oluşturduğundan bu konu çok geniş bir biçimde ilgili bölümde anlatılmaktadır.

Zerafeti esas alan stiller ve siluetler, 18. yüzyılın ortasında Rokoko dönemi (Çakıltaşı ve deniz kabuğu anlamına gelen Fransızca kelimelerden türediği düşünülen bir isim) boyunca da görülmeye devam etmiştir. Bu dönemde, bu kıyafetlerdeki esas değişim, kumaşların tasarımında, renklerinde, süslemelerinde ve aksesuarlarında görülmektedir. Rokoko dönemi, özellikle baskılı ve nakışlı ipek ve basma kumaşlarıyla ön plana çıkmaktadır (Fogg, 2014:106-107). Dönem boyunca püsküller, fiyonklar, zarif ipekler, yelpazeler, inci mücevherler kullanılmıştır.

Şekil 24. Barok Dönem Henrietta Maria; dantel ve kol manşetleri (1636), ressam Anthony Van Dyck, (URL 15) .

Şekil 25. Rokoko giyim örneği (Fogg, 2014:106).

Şekil 26. Barok dönemi Erkek uzun ceket (Fogg, 2014:91).

3.1.5.Yakın Çağ- Neoklasik Dönem Giyim Kuşam (M.S.1770-M.S.1850)

Moda 18. yüzyılın sonunda radikal bir şekilde değişmiştir. Korseler ve kumaşların ağırlığı ve renkleri de dahil olmak üzere, geçmiş dönemlerin formalitesi ve Rokoko döneminin abartılı süslemeleri reddedilmiştir. Onların yerine, Avrupa'ya öncülük etmeye devam eden Fransız modası, Antik Yunan demokrasisine öykünen yeni bir çağın başladığına dair duyulan umudu yansıtmaktaydı. Bu idealden ve Pompeii'de elde edilen arkeolojik bulgulardan esinlenen bu dönemin estetik anlayışı Neoklasik olarak anılıyordu. Neoklasik stil, Fransız ordusunun ele geçirdiği Avrupa devletlerine sıçramış ve onlardan ilham almıştır (Fogg, 2014:120).

Neoklasik moda akımları, daha çok kombinezon elbiseyle özdeşleşmiştir. Hafif, beyaz muslin veya pamuklu kombinezon elbiseler, ilk olarak 1780'lerde Fransa'da ortaya çıkmıştır. Ağır korselerin yerini göğüs için bazı desteklerle beraber giyilen elbiseler almıştır (Şekil- 27). Gece kıyafetlerinin kısa kolları vardı ve bunlar uzun beyaz

eldivenlerle tamamlanırken; gündüz elbiseleri, daha kullanışlı uzun kollara sahip olup, daha kalın kumaştandı. Hint kaşmir şallar, görgü gereğiydi ve ısınmak için, askeri esinler taşıyan agraflara sahip Bolero ceketler giyiliyordu. Büzme ipli keseler ya da çantalar taşınmaya başlandı. Saçlar, Grek tarzı iğnelerle topuz şeklinde bağlanırken yüz, ufak buklelerle çevreleniyordu. Antik rejim saç modellerinin abartılı kuş tüylü ve çiçekli aksesuarlarının yerini Romalı kadınların tarzını takip eder şekilde mücevherler ya da taklit saçlar almıştır (Fogg, 2014:121).

Şekil 27. Muslin kombinezon (Fogg, 2014:122).

Kısa ceketler çok modaydı ve kadife ya da kaba kumaşlardan yapılmıştı. "Spencer "adı verilen giysi erkek modasından kaynaklanmaktadır. Erkekler de moda renk maviydi. Ayakkabılar küçük ölçekli, pantolonlar dar ve uzundu. Tepeli şapka kullanılmıştır. Yaklaşık on yıl boyunca bu önemli çizgiler değişmeden sürmüştür (Komsuoğlu vd, 1986:198). Erkekler, duruşlarını çarpıtan garip kesimli ceketler

giymekteydi. Duruşları, kasten kısaltılmış değneklerle daha da bozulmuştu. Çeneleri, büyük boy ince keten kumaştan steenkerke atkıların altına saklanmıştır ve boyunları da giyotinle ölüme atıf yapan bir şekilde tamamen kapalıdır (Şekil- 28) (Fogg, 2014:124).

Şekil 28. Erkek yozlaşmış giyim tarzi (Fogg, 2014:124).

Ampir kesim elbiseden uzaklaşılmasıyla, 1825-1830 yılları arasında doğal bel çizgisine geri dönülmüştür. Organza, ipek ve tartan ekose kumaşlar popüler olarak kullanılmıştır. Yaka hatları, "V" biçimli ya da kayık yaka şeklinde yuvarlatılmıştır. Kısa kollu olarak giyilen gece elbiselerinin ve uzun kollu olarak giyilen gündüz elbiselerinin yakaları, hep omuz hizasında yer alıyordu. Kemer, ufak el çantaları, opera dürbünü ve zincirli altın saatlerin taşınması için kullanılıyordu. Böylece kadınlar, dantel süslü şemsiyeleri taşıyabiliyorlardı. Yüksek kenarlı kadın şapkası, başa sıkıca oturuyor ve çenenin altından bağlanıyordu (Şekil- 29) (Fogg, 2014:131).

Şekil 29. Yakın Çağ'da giyim kuşam (Fogg, 2014:130).

Sıkı bel modasının yaygın olduğu yıllarda, erkekler bellerinin frank altında daha ince durması için korse kullanmışlardır. Pamukla doldurulmuş kollar, büzgülü dantelden oluşan göğüslük, dar pantolonlar, süslü çoraplar ve terlik biçiminde ayakkabılar erkek giyiminin tipik özelliklerindendi. "Gilet'' denilen bir yelek de giymişlerdir ki, bu genellikle renkli çiçeklerle bezeli ipek kumaşlardan yapılmıştır. Şallar, 1780' lerden 1870'lere kadar neredeyse tüm asır boyunca dış giyimin hayati bir parçası olmuştur. Paşmina keçisinin yününden dokunan şallar esas kökeni hala bilinmeyen şal desenden oluşmaktadır (Şekil- 30) (Fogg, 2014:151). Yakın Çağ'ın giyimi; mobilyayı, güzel sanatları, edebiyatı ve yapı sanatlarını da etkilemişti.

Şekil 30. Paisley şal (Fogg, 2014:150).

19. yüzyılın son yıllarında “tayyör” ve “prenses” adlı giysiler ortaya çıkmış ve saç biçimleri ise 20. yüzyılın yeni biçimlerini oluşturmaya başlamıştır. Erkeklerde, parlak renkli kumaşlardan dikilen smokinler görülmüştür. 1890’larda kadife rop, pantolon etek, şömizye bluz popülerleşmeye başlamıştır (Şekil 31,32).

Şekil 31. Şömizye bluz (Fogg, 2014:194).

Şekil 32. Kadife Rop (Fogg, 2014:188).

3.1.6. 20. Yüzyıldan Günümüze Giyim Kuşam (M.S.1900-...)

20. yüzyılın başlarında Amerika Birleşik Devletlerindeki pek çok kadın daha rasyonel bir giyim tarzını hayata geçirmek amacıyla basit etek ve şömizye bluz giymeyi benimsemiştir. 1860' da ortaya çıkan bol kesimli ısmarlama giysiler, Paris

atölyelerinden çıkan gösterişli ve lüks moda trendlerinin tam aksi yönde bir tarz oluşturmuştur. 1908 yılı dolaylarında "S" şekilli korsenin yerini Ampir tarzını anımsatan daha yumuşak ve düz bir silüet almıştır (Fogg, 2014:205).

20. yüzyıl; yeni teknoloji, canlılık, anlatımcılık yüzyılıdır. 19. yüzyıl sonlarının çizgilerini yansıtan volanlı, parlak renkli, gösterişli etekler şık ve jartiyeri görünen siyah çoraplar ve uzun devekuşu tüyünden etoller giyiyorlardı. Bu yıllarda kadınlar; dantelli, dar kolları olan uzun elbiseleri, yumuşak saç modellerini ve uzun saplı, ipekten, volanlı şemsiyeleri benimsemişlerdir. Yine bu yılların kadın giyiminde temel giysi, 19. yüzyılın sonlarında görülen tayyör ve prenses stili giysilerdi. Etekler yere dek uzundur. Kollar dirseğe dek sıkı oturur, bolan ya da kabarık manşetlerle son bulurdu. En çok kullanılan kumaşlar keten ve ipek aplikelerle süslü vuallerdi. Giyim, çoğunlukla kocaman tüylü şapkalarla tamamlanırdı. Elbiselerde bazen uzun kuyruk görülmekteydi (Komsuoğlu vd, 1986:205).

20. yüzyıldan günümüze erkek modası yıllarca bir değişiklik göstermezken, kadın modası çok sık değişmiştir.1925'te Turner, iki savaş arası dönemde trendi belirleyen az sayıda Amerikalı tasarımcılardan biri olarak tanınmış, tasarladığı parlak turuncu çay elbisesi, dünya giyiminde öğelerle çağdaş Amerikan sisteminin bir arada kullanımının çok iyi bir örneğini oluştrumuştur (Şekil- 33) (Fogg, 2014:219).

Şekil 33. Çay Saati elbisesi (Fogg, 2014:218).

1900’ lerin başlarında örme mayo, bol kesimli pijama tarzı plaj kıyafetleri, spor elbiseleri, pantolon etekler, geniş omuzlu kısa köşeli ceketler, kalın desenli kazaklar, spor giyim ve özel aksesuarlar, erkeksi tarzda takımlar, çizgili gece elbiseleri, ipek tül gece elbiseleri, fırfırlı jüponlu elbiseler, kazaklar, üçgen sutyen, Oxford pantolon, nal biçimli elbiseler vb. giyilmiştir.

Gabrielle Bonheur ve Coco Chanel, özgürleşmiş modern kadınlar için giysiler tasarlıyordu. Tasarımlarının kolay giyilebilir, yalınlaştırılmış estetiği, yeni yüzyıla aktif biçimde katılan kadınların ihtiyaçları ve arzularıyla mükemmel bir uyum içindeydi. Bu takımlar dış cepli bir hırka, bir etek ve bir kazakdan oluşuyordu (Fogg, 2014:222).

1920’ lerde kadınların aktif yaşam biçimleri, hareket rahatlığı sağlayan giysiler gerektiriyordu. Gecelik benzeri, bol, boru biçimli, vücut hatlarını sıyırıp geçen kombinezon elbiseler, kadınların gardroplarını baştan şekillendirmiştir. Gündüz için jarse ya da suni ipekten yapılıyor, gece içinse silindir boncuklarla, aplikelerle, gümüş ve altın rengi ipliklerle ve Cornelli işlemeleri ile süsleniyor ya da dantelle kaplanıyordu. Etekli uçları ilk kez 1925 ve 1928 yılları arasında dizin üzerine çıkmıştır. Art Deco tarzı giysilerde ipek saten, parlak yüzeyler kullanılıyordu (Fogg, 2014:240).

1944 yılında tercih edilen kıyafetler arasında küçük ve yuvarlak bebe yakalı buluzlarla giyilen dar, balıkçı yakalı, kısa kollu süt mavisi ve pembe angora kazaklar veya hırkalar ve diz hizasında, eşleşen renklerde ekoseli etekler bulunmaktaydı. Tam kloş etekler, sertleştirilmiş jüponların üzerine giyiliyordu. Erkeklerin gardrobunun bir parçası da Amerikan ordusunun pamuklu kumaştan yapılan pantolonlarıydı. Harrington ceketler, arkası pantolonun dışına çıkarılmış kareli gömlek ve dayanıklı makosenler ya da spor ayakkabılarla kusursuz bir biçimde dengeleniyordu. 1947 yılında ortaya çıkan iki parçalı kadın mayosu daha önceden plaj kıyafeti olarak kabul gördüyse de 1960'lı yıllarda olduğu kadar yaygın bir biçimde kabul görmemişti (Fogg, 2014: 325 -311).

Şömizye elbise, 1950'lerde Amerikan kadınının üniforması gibiydi. Düzgün, saygın, temiz, şık ve çok amaçlıydı (Şekil- 34). 1900'lerde gömlek ve etek kombin olarak ortaya çıktıktan sonra iki parça görünümü verilmiş bir elbiseye evrilmiştir (Fogg, 2014: 329). İşlemeli ince hırka ise 1950'lerin vazgeçilmez bir parçasıydı (Fogg, 2014: 331).

Şekil 34.Amerikan Şömizye elbise (Fogg, 2014:328).

Mat denizci mavisi yün palto, krep takım kombinasyonu, evaze kesimli etekler, erkeklerde dar kesimler, Avrupai takımlar, askısız gece elbiseleri, etek ve üst takımlar, motorcu ceketi, jean pantolonlar, pilili elbiseler 1950'lerin öne çıkan parçaları arasındadır.

1960'larda etekler kısalmıştı ve bu etekleri daha düz ayakkabılarla giymek gerekiyordu. 1960'lı yılların ortalarında kısa topuklu ayakkabı Pilgrim ayakkabısı şeklini aldı. 1960'ların zirvesinde butik kültürü vardı. Kot pantolonlar, işçi gömlekleri ve hippi tarzı ortaya çıkmıştı. Mini elbiseler, A kesim etekler, oyuk kollar, diz boyunda yün elbiseler, op art ve pop art etkili baskılı düz elbiseler, desenli jack ceketler, nutter takımlar, monokini (üstsüz mayo), ince çizgili kadın takımları, baskılı kaftanlar 1960'ların giysi türleri arasında yer almaktadır (Şekil- 35).

Şekil 35. Op Art baskılı mini elbiseler (Fogg, 2014:362).

Hazır giyimin ön planda olduğu 1970'li yılların bazı kıyafetlerinde Rönesans etkileri hissedilmektedir. Triko tasarımcıları, tek parça aksesuarlar, kazaklar, hırkalar, eldivenler ve atıklar yerine tepeden tırnağa bir görünüm sunan koleksiyonlar üretmeye başladı. Çok dokulu ve desenli tasarımlar ön plandaydı. Çizgi örmeli kumaşlar, renkli çizgiler, pilili pantolonlar, dikey cepler, dar kollar, diz boyu elbiseler, önden düğmeli gömlek elbiseler, büzme belli trikolar giyiliyordu (Fogg, 2014: 393-397).

1980' lerde duygusal ve bedeni ortaya çıkaran kıyafetler üretmek için likradan faydalanırken, yeni ortaya çıkan spor giyim piyasası aerobik ve danstan önemli ölçüde etkilenmiştir. Bu dönemde siyah beyaz baskılı kumaşlar ön plandaydı. Düşük kol oyuklarına sahip olan diz hizasında büyük beden kazaklarda hem baskılı hem de düz kumaşlar birleştirilmişti: Kollar düz ve desenli kısımları ayrılıyordu. Kıvrık derin yakalar ve nemlima şekli etek uçları da aynı şekilde kontrast renklerdeydi (Şekil- 36).

Şekil 36. 1980'li yıllarda örgü kostümler (Fogg, 2014: 432).

1980' lerde büyük boy giysiler popülerdi, bu giysilerde desenli kumaşlar kullanılıyordu. Önceki on yıllık sürede mütevazı hırka ve dökümlü maksi eteklerin yerini, sivri omuzlu terzi işi giysiler almıştı. Ceket, uyumlu bir mini etekle birlikte giyiliyordu. 1980'lerin makro eteği, gücü ve özgürlüğü simgeliyordu. Sivri topuklu

ayakkabılarla girildiğinde, hakimiyeti temsil ediyordu. Geniş omuzlu bluzlarda zincir, çiçek, kurdele ve hayvan desenleri kullanılıyordu. 1980'lerde akıcı takımlar, mokasenler, parlak renkli ve bedeni sıkıca saran gece elbiseleri, fırfır detaylar, dökümlü büzgü etekler giyiliyordu.

1980'lerin tipik özelliklerinden biri de grafitti ceketinin kozayı andıran siluetiydi. Ceketin düz, vücut hatlarını gizleyen yapısı, basit Nehru yakası ve dikkat çekmeyen düğmeleri, graffiti baskısının canlı ve gösterişli deseni ile ilginç bir tezat yaratmaktaydı. Siyah harfler, giysinin doğal hareketleri ve kat yerleri ile soyut bir hal almış, ceketin giderek koyulaşan alt kısmında siyah ipliklerin pembeyle beraber dokunmasıyla elde edilen daldırma boya etkisi sayesinde, eteklerinin zaman İçinde kirlenmiş gibi görünmesi sağlanmıştı (Fogg, 2014:449).

Gitgide belirginleşen fetiş giysiler çoğalmaya başladı. Siyah deri kıyafetlerde ön plana cıktı. Deriyi vücuda oturan elbiseler ve abartılı motosikletçi detayları olan ceketlerin üzerinde yontarak, doldurarak, süs dikişleri ve metal parçalarla kullanıyorlardı (Fogg, 2014: 467).

1990' ların başında moda dünyasına, cazibe karıştı yeni bir atmosfer egemen olmaya başladı. Müzikteki basitlik, nihilizm ve çiğlik, grunge modasına da yansıyordu; bu modanın takipçileri, ikinci el mağazalaından ve hayır kurumlarından buldukları parçalar, erkek hırkalarıyla kombinledikleri vintage büzgülü elbiseler, baby-doll gecelikler, yırtık ve solmuş jeanler, tişört üzerine ekoseli flanel gömlekler ve kargo pantolonlar giyip bere takıyorlardı. Anti- Moda kısa ömürlü bir akım oldu.

1992'de vücudu saran siyah deri elbiseler ve abartılı motosikletçi detayları olan ceketler modaydı. Kaplan, leopar, çıta ve zebra gibi hayvan baskıları, moda tasarımcıları için her zaman bir ilham kaynağı olmuştur. Bu hayvan desenlerinin kullanımı Roberto Cavalli ile ayrılmaz bir biçimde bağlantılıdır.1980'lerden itibaren yapıbozumcu moda yaygınlaşmaya başladı.Yapıbozum modasının en önemli unsuru, giysinin yapısına dikkat çekmetdir.Yapıbozum modası, gizli bırakılan özellikleri; pensler, teyeller, astarlar

gibi giysiyi ayakta tutan ancak genellikle gösterilmeyen alt yapıyı görünür kılmayı hedefler.1976 ‘ da sergilenen ama 1997’ tam anlamıyla karşımıza çıkan A-POC kavramı tek bir kumaş parçasından yaratılmış bir giysi sistemidir.1990’lar giyiminde desenli mantolar geometrik kesimli beyaz elbiseler, baskılı elbiseler, derin dekolteler, U yaka ve ince kesilmiş askılı atletler, baget çantalar ve kolye modası görülmektedir (Fogg, 2014:482,486,498,502).

Köklü tasarım ürünler sunan tasarımcılar zamanla deri ya da kürk kullanmayıp, tasarımlarında organik kumaş ve boyalara yer vermişlerdir. 2000’li yıllarda ekolojik moda da ön planda olmuştur. 2012’ de organik kumaştan ve geri dönüştürülmüş metalden üretilmiş iç giyim koleksiyonu hazırlanmıştır. 2008’ de erkek takım elbiselerinde hem enden hem boydan bilerek kısa bırakılan ceket, vatkasız yuvarlatılmış omuz çizgilerine ve dar kollara sahip olmuştur.

2000’lerde nakışlı etek ve örme kazaklar, moda baskılı iki parça takımlar, kırmızı elbiseler, şal desenli elbiseler, çok amaçlı spor giyimleri vb ön plandaydı. Günümüzde de giyim modası sadece erkekler ve kadınların giyimleri için değil; çocuklar için de çok hızlı bir şekilde ilerlemektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.MOBİLYA KAVRAMI

Mobilya yerleşik ve gelişmiş toplumlara ait bir üründür. Mobilyalar insanın günlük yaşamını kolaylaştıran eşyalardır. Çağdaş insanın evde, iş yerinde, taşıt araçlarında, otelde, hastanede, dükkânda, kısaca bulunduğu tüm mekânlarda mobilyasız bir düzeni düşünmesi imkansızdır (Boyla, 2012:4).

Anlam olarak mobilya (İtalyanca mobilya; Fransızca mobilier), oturulan yerlerin süslenmesine ve türlü amaçlarla donatılmasına yarayan eşyadır. Bu tanımlamadan da anlaşılacağı gibi mobilya, işlevsel değeri ile mekânın kullanışlılığını etkileyen, estetik değeri ile de mekânın güzel ya da çirkin görünmesini, yaşadığımız veya çalıştığımız mekanların sıcak, sevimli ve renkli bir ortam haline gelmesini sağlayan, kısaca sanat ve tekniği birleştiren bir üründür (Kayapınar,2011:3)

Diğer bir tanıma göre; "Mobilya en geniş anlamıyla, insanların oturma, yatma, çalışma ve depolama gibi temel fiziksel gereksinimlerini, sosyal ve kültürel boyutlarıyla ele alarak, güvenli ve konforlu bir şekilde gidermelerini amaçlayan elemanlar ve/ veya sistemler olarak tanımlanabilir." (Sadık, 2005: 18).

Mobilyanın görevleri içinde en önemlisi ve en eskisi sahibine kazandırdığı saygınlıktır. Tahtlar kralların yüceliğini vurgulamak için kullanılırdı. İyi mobilya hep üstünlüğün bir göstergesi olmuştur. Ülkelerin başka ülkeler önünde saygınlığını pekiştirmek üzere sarayları hep en güzelleri donatmıştır. Bugün bile evimiz ve işyerimizdeki mobilyalar günün modasına uygunluğu, gösterişi ve değeri ile toplum içindeki konumumuzu kanıtlayan araçlardandır. Mobilyalar başka dallarda çalışan sanatçılara da olanak sağlamışlardır. Ressam ve heykeltıraşlar başka yerlerde ifade etmelerine olanak bulamadıkları bazı konuları mobilyaların üzerine işlemişlerdir (Boyla, 2012:3).

Mobilya her zaman değeri yüksek bir ticari mal olmuştur. Geçmiş dönemlerde varlıklı kesim bu alandaki harcamalarına sınır tanımayabiliyordu. Örneğin; bu tezin ana konusunu oluşturan Barok Dönemde XIV.Louis'nin iç mimarlık ve mobilya harcamaları Fransız hazinesini zora sokmuş, bıraktığı borçlar ancak bazı sömürgelerin elden çıkartılması ile ödenebilmişti (Osmanlı& Demirarslan, 2020: 15). Bunun karşılığında mali baskı altında bulunmayan, geçim sıkıntısından arındırılmış mobilya ustaları sanatlarını büyük bir özgürlük içinde uyarlıyor, en değerli malzemelerle baş eserler meydana getiriyorlardı. Endüstrileşme ile birlikte daha geniş tüketici kitlelerini memnun etmek durumunda kalan mobilya yapımcıları tasarımda ekonomik faktörleri göz önünde bulundurmak zorunluluğunda kalmışlardı. Giderek ince işçiliğin yerini daha ucuz teknolojiler, değerli malzemelerin yerini de taklitleri almıştır. Kullanışlılık, dayanıklılık ve bakım kolaylığı daha çok aranır olmuştur. Ama yine de bir mobilyanın bulunduğu ortama uyum sağlaması yanında, tasarımının görsel olarak beğenilmesi en çok önem verilen özelliğidir. Günümüzdeki mobilyalar yalnız geçerli zevk ortamına uygun olması ile değil, tasarımcısının ve üretimci firmanın ismi ile de değer kazanmaktadır. Rönesans'tan itibaren büyük kentlerde isim yapmış deneyimli ustalar varlıklı kişilere hizmet verirken taşra kentlerindeki zenginler gezgin kalfalar ve yerel ustalardan yararlanıyorlardı. Saraylarda doğan modalar taşraya biraz geç ulaşıyor ve gereksinimlere göre değiştiriliyordu. Köylüler ise kendi mobilyalarını kendileri üretirlerdi. Modaları pek izlemezler, biçimlendirmede daha çok bulundukları bölgenin geleneklerine uyarlardı. Görüldüğü gibi bir tek dönemde bile yaşam koşullarına ve ekonomik olanaklara göre çeşitlilik gösteren ürünlerin tarih boyunca birbirinden çok farklı ortamlar için tasarlanması yadırganamaz (Boyla, 2012:4).

4.1 MOBİLYANIN TARİHSEL SÜREÇTE GELİŞİMİ

Mobilya İlkçağ'da Mısır, Mezopotamya, Yunan ve Roma çizgisinde gelişerek, tasarım açısından yüksek bir seviyeye ulaşmış; ancak Avrupa'da Orta Çağ'ın karanlık yüzyıllarında bir gerileme dönemi geçirmiştir. O dönemin atlatılmasından sonra Rönesans'tan itibaren giderek daha kullanışlı, daha ustalıklı ve daha sanatsal niteliklere

ulaşan mobilya Avrupa'dan bütün dünyaya yayılmıştır. Bu bölümde mobilyanın tarihi dönemlere göre kısaca açıklanmaktadır.

4.1.1.Eski Çağlarda Mobilya

İnsanoğlunun ilk olarak yerleşik düzene geçtiği dönem Neolitik Çağ'dır. Bu dönemde mobilya henüz kullanılmamaktaydı. Evin zemininde çukurluklar ve yükseltiler; duvarlarda girintiler, raflar, çengeller ve çubuklar günümüzde mobilya ile karşılanan her türlü gereksinime cevap vermekteydi (Şekil 37) (Boyla, 2012:9)

Şekil 37.Çatalhöyük evi ve mobilya (Erdem, 2007:24).

Mobilya Tunç Çağında, şehirleşme ile birlikte yaşama girmiştir**.** Eski çağların mobilyalarına ait örnekler Mezopotamya, Mısır ve Ege çevresindeki Tunç Çağı (M.Ö.3500 – M.Ö.1000); ve Yunan, Etrüsk ve Roma'ya ait Demir Çağı (M.Ö.1000 – M.S.350) uygarlıklarından kalmıştır. Bunların arasında Mısır büyük bir önem taşımaktadır. Çünkü burada günümüze kadar varlığını korumuş ve günümüze dek gelebilen gerçek örnekler bulunmuştur.

Eski (M.Ö. 2700-2200) ve Orta Krallık (M.Ö. 2050-1785) devirlerinde işlenmemiş ağaç malzemeden lifler ile bağlanmış kaba yapılı yataklar ile tuvalet kutuları mobilya olarak kullanılmıştır. Yeni krallık (M.Ö. 1557-1075) döneminde ise malzemeler özenle işlenmeye başlanmış ve ayaklara özellikle aslan, fil, leopar motifleri ile boğa ayağı şekli verilerek süslemeye önem verilmiştir. Eski krallığın başlarında önceleri basit yapılı, kare ayaklı, kemer destekli genellikle deri ile kaplı katlanır tabureler, sonraları ise yatak ve

divanlardan esinlenmiş, arkası parmaklıklı veya papirüs sapı ile örülmüş boğa ve aslan ayaklı sandalyeler oturma mobilyası olarak kullanılmaya başlamıştır. Ağaç malzeme olarak akasya, akçaağaç, ılgın, ardıç, sedir ve servi kullanılmıştır (Kurtoğlu,1986:4) (Şekil-38).

Şekil 38. Tutankamon'un katlanabilir yatağı (Erdem, 2007:25).

Mobilya konstrüksiyonlarında bağlayıcı ve hareketli aksesuar olarak önceleri basit pimler, daha sonra ise basit menteşeler ve çiviler kullanılmış; geniş tablalar dar parçalardan kinişli, kavelalı ve yabancı çıtalı olarak hazırlanmış, zıvanalı, kırlangıç kuyrugu geçmeli ve gönye burun birleştirmeler yaygın olarak uygulanmıstır (Erdem, 2007:26). Mısırlılar altın ve gümüş malzemeyi elle tutulamayacak kadar ince tabakalar halinde dövebiliyorlardı. Mısırlılar aynı zamanda marangoz aletlerini ve ahşap geçme-birleşim tekniklerini bulmuşlardır. Mısırlılar mobilya yapımında oldukça ileri bir uygarlıktı. Mısır mobilyalarında tunç menteşeler kullanılmıştı.

Yunan ve Roma'da mermer yetkin bir şekilde oyularak işlenmiştir ve mermerden oyma mobilyalar yapılmıştır. Taş mobilyaların boyanarak süslenmesi de sıkça uygulanan bir yöntemdi. Hasır ve kamış en çok yararlanılan mobilya malzemelerindendi. Bunlarla sıradan gündelik mobilyalar yapılırdı. Yunanlılar ahşap

mobilya yapımında oldukça ustalaşmışlardı.—Klismos iskemle detay ve ergonomi açısından mobilya tarihinde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, Yunanlılar ve Romalılar demirden mobilya yapmışlardı. Roma'ya ait bazı örnekler günümüze kadar kalmıştır. Tüm ilkçağ uygarlıklarında görülen başlıca mobilyalar; tabure, sehpa, yatak, taht ve iskemledir (Boyla,2012:11)(Şekil- 39,40).

Şekil 39. Yunan Uygarlığına ait Klismos iskemle (URL 16).

Şekil 40. Roma Uygarlığına ait Curule tabure (URL 17)

4.1.2. Orta Çağ'da Mobilya (M.S. 476- M.S. 1550)

Orta Çağ mobilya sanatını daha çok Roma sanatına dayanan Roman sanatı ile bunu takip eden Gotik sanatı oluşturmaktadır (Kurtoğlu,1986:6).

Orta Çağ'da Erken Çağlardaki mobilyalara kıyasla daha fazla çeşit mobilya bulunmakla beraber işçilik kabadır. Ancak özellikle ahşap geçme ve birleştirme sistemleri de geliştirilmiştir. Kalın torna ayaklar, kızak, kayıtlar ve masif tabla Gotik stilin mobilya sembolüdür. Genellikle ağaç malzeme bugün alışılmış birleştirme şekilleri ile birleştirilmektedir. Çerçeve ve ızgara konstruksiyon tarzları gelişmiştir. Güney Almanya ve Alp bölgesinde masif ve çerçeve konstruksiyon tarzı, kuzeyde ise ızgara konstruksiyon daha belirgindir. Ağaç malzeme olarak her ülkenin yerli ağaç türleri kullanılmakta ise de en çok kullanılan ağaç türü meşe olup, bu nedenle Gotik mobilya çağına ''Meşe Çağı'da denmektedir (Şekil 41) (Kurtoğlu,1986:9). Kullanılan başlıca mobilyalar taht, oturma bankları, masa, baldakenli yatak, dolap, kitap rafı ve sandık olarak görülmektedir.

Tahtlar Roma döneminde kullanılan fıçı şeklindeki koltuklara benzerlerdi. Arkalık ve kolluk takılmış sandıkları anımsatırlardı. Oturanın gövdesini saracak şekilde arkalığı yuvarlatılmış olanlar da vardı. Çapraz ayaklı tabureler de bu dönemde bir otorite sembolüydü. Roma usulü kapaklı ve raflı dolaplar kiliselerde bulunurdu. En çok kullanılan depolama mobilyaları sandıklardı. Çeşitli boyutlarda yapılırlar ve aynı zamanda banko, masa, sehpa vb. yerine de kullanılırlardı.

Şekil 41. Orta Çağ mobilyası (URL 18).

4.1.3. Rönesans Dönemi Mobilya (M.S. 1500-M.S. 1600)

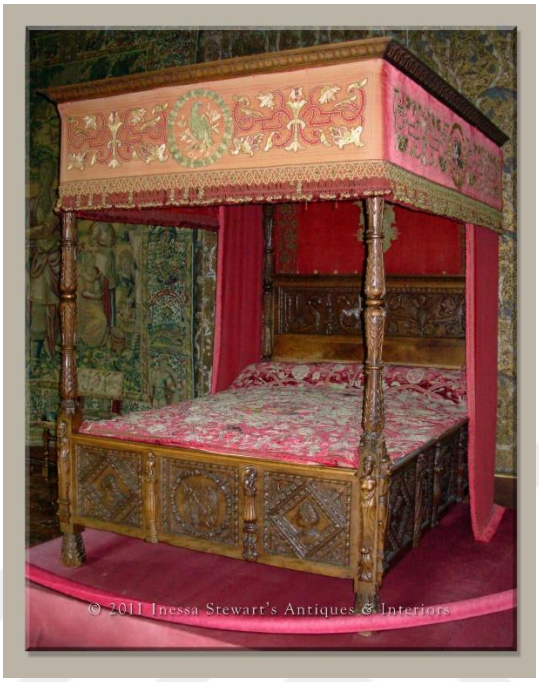
Rönesans mobilya sanatı yaklaşık bin yıl süren Orta Çağ'ın derebeylik düzenine, ekonomik yapısına ve dine dayalı katı kültürel tutuma duyulan tepkiden doğmuştur. Rönesans döneminde her ülkede kendi bölgesel özelliklerine göre birbirinden oldukça farklı stiller gelişmiştir. Rönesans'ın kaynağı olan İtalya'da mobilyada hızlı bir gelişme görülmüş, daha çok doğu süslemeciliğine dayanan oyma ve kabartmalar önem kazanmıştır (Kurtoğlu,1986:10).

Rönesans mimarisinin en erken örnekleri 15. Yüzyılın ortalarında Floransa'da yapılmıştı. Klasik mimarinin sütunları, yuvarlak kemer ve tonozları, üçgen alınlıkları, friz ve kornişleri bu ilk örneklerde yer alıyordu. Aynı unsurlar o yıllarda az sayıda imal edilen yenilikçi mobilyalarda da vardı (Boyla, 2012:37).

İngiltere'de Rönesans sanatı II. Henry stili diye adlandırılan ve bol geometrik motiflere ağırlık veren bir özellik göstermekteydi. Bu dönemde ceviz ağacı başta olmak üzere meyve ağaç türleri kullanılmıştır. Yeni ve iyileştirilmiş el aletleri ile özellikle çeşitli rendelerle köşelerde birleştirilen parçalara şekil verilmesi kolaylaşmış, 16. yüzyılın başlarında kaplama kesme makinesinin bulunması, kaplama tekniğinin gelişmesini sağlamıştır (Erdem, 2007:40)(Şekil- 42,43).

Şekil 42. Savonarola iskemle, Floransa, 16.yüzyıl (URL 19).

Şekil 43. Rönesans yatak, (URL 20).

Yeni ve iyileştirilmiş el aletleri ile özellikle çeşitli rendeleme aletleriyle köşelerde birleştirilen parçalara şekil verilmesi kolaylaşmıştır. Oturma mobilyalarında çoğunlukla alt kayıtla konstrüksiyon pekiştirilmiştir. Rönesans Dönemi mobilyaları arasında "Savonarola" olarak isimlendirilen çapraz ayaklı sandalyeler, "cassone" olarak isimlendirilen, çeyiz sandıkları, baldakenli yataklar bulunmaktadır. (Erdem, 2007:40).

4.1.4. Barok (M.S 1600- M.S 1720) ve Rokoko Dönemde Mobilya (M.S. 1729- M.S. 1780)

Başlangıçta sadeliğin hâkim olduğu Rönesans mobilya sanatı giderek daha süslü ve gösterişli bir tarza bürünmüştü. Bu tarz mobilya 17.yüzyıl boyunca kendini göstermiş, hatta orta ve kuzey Avrupa ülkelerinde 18.yüzyıl ortalarına kadar devam etmişti. Oymacılık Barok dönemde de önemini korumuştu. Barok'ta marketri çok yaygın bir süsleme tarzıydı (Şekil- 44).

Şekil 44. Maun ağacından yapılmış Barok dönem sehpa örneği (URL-21).

Barok mobilya sanatının başlıca özelliği üst görünüşlerde genellikle dairesel dönüşlü köşeler, ön ve yan görünüşlerde iç ve dış bükey yüzeyler, çok süslü kıvrımlı oymaları olarak özetlenebilir. Mobilya genellikle ağaç malzemedendir. Yatak tavanları sarmal ve tesbit ayaklı sütunlar üzerine yerleştirilmiştir. Dolaplar motifler ile süslü çekmecelere bölünmüştür. Bu dönemde kabine ve konsollar ilgi gören mobilya türleriydi. İlk olarak elbise asılabilen dolap da bu döneme rastlanmaktadır (Kurtoğlu,1986:11). Barok dönem mobilya sanatına ilişkin özellikler ilgili bölümde detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

Fransa'da XV. Louis Stili olarak bilinen Rokoko Dönemde, karışık ve dolambaçlı çizgiler, kabartmalı yüzeyler, derin oymalar, canlı ve kontrast renkler ile göz kamaştıran bir üslup olarak mobilyaya yansımıştır. Mobilya yüzeylerine gül ağacından kakma çiçek süsleri, lake üzerine uzak doğu konuları işlenmiştir. Rokoko stili mobilyada oyma, kabartma ve taçlar simetrik olup koltuk, kanepe, sandalyelerde oturma ve arkalık yüzeyleri için özel kumaslar dokunmuştur (Erdem, 2007:44) (Şekil- 45).

Şekil 45. XV. Louis stili koltuklar (URL 22).

4.1.5. Yakın Çağ'da Mobilya (M.S. 1789-M. S. 1900)

Yakın Çağ'da Barok ve Rokoko'nun gösterişli görünüşüne tepki olarak yalın mobilya stilleri yapılmıştır. Bu stilde XV. Louis stilinin çok kıvrımlı süslü ve asimetrik biçimleri terkedilerek, düz çizgili, dik açılı biçimler getirilmiştir (Kurtoğlu,1986:14).

Yakın Çağ Stiller arasında en sade olanı olsa da Yunan ve Etrüsk'ten kopyalanan dekoratif unsurlara raslanmaktadir. Rozet, patera (çiçek ve yapraklardan ya da yivlerden oluşan daire ya da oval biçimde madalyon), doğal görünümlü çiçek demeti, çelenk, girlant (askı bezek), yay, ok dönem tasarımlarında yer alıyordu. Masa tablalarında porselen veya mermer kullanılıyordu. Oturma mobilyalarında başlarda kolluklar geride olacak şekilde tasarlanmıştı, Roma tarzı dar giyim ve dökümlü elbiselerin moda olması ve daha az yer kaplaması üzerine koltuk kolları uzamaya başladı. Odalarda komotlar (duvara dayalı masa yüksekliğinde çekmeceli dolap), insan boyutunda dolaplar,

şifonyerler, etejerler yer alıyordu. Yakın Çağ döneminin özellikleri arasında dikdörtgen duvar panoları da vardı. Mobilya ayak çeşitleri; yuvarlak, köseli, küp, dikdörtgen, cabrio, ayaklar kullanılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru sfenks (insan başlı, aslan gövdeli yaratık), kuğu kuşu ya da grifon gibi ayaklar kullanılmıştır.18. yüzyılın sonunda etekli yataklar, renkli örtüler, desenli şeritler, jeridon (üçgen bir baza üzerindeki tek ayak ya da karşılıklı iki levha ayak tarafından taşınıyordu) sehpalara rastlanmaktadır.

Yakın Çağ' da Fransa'da XVI. Louis, Directoire, Ampir, Louis Philippe Ingiltere'de Queen Anne, Dört büyükler denilen Chippendale, Adam, Hepplewhite, Sheraton, Georgian I, II ve III ile Almanya'da Biedemeier mobilya sitillerine rastlanmaktadır.

XVI. Louis stilinde (1665-1714) köşeler keskin olmayıp, hafif ve yalın olup zarif bir bütünlük sağlamaktadır. Mobilya ayakları genellikle aşağı doğru daralan silindir şeklinde olup, boyuna oluklara sahiptir. Ayak üstleri kare kesitli olarak bitmektedir. Sandalye ve koltukların arkalıkları dolu veya kalp, kupa biçimindedir. Dolu arkalıkların üzerinde çoğunlukla simetrik taç bulunmaktadır. Oymalar derin değildir (Kurtoğlu,1986:14).

Directorie stili (1750-1830) XVI. Louis döneminin ince işçiliğinin yerini daha basit yöntemler almıştır. Daha sade mobilyalar göze çarpıyordu 18. yıl sonlarına doğru daha gösterişli mobilyalar yapılmaya başladı. Çiçeklikler, etejerler, oyun ve dikiş masaları diğer dönemlerde olduğu gibi önemliydi. Bu dönemde kullanılan maun ağacı ampir dönem başlarında da kullanılmaya devam etmiştir. Ampir dönem mobilyalarında Yunanlı ya da Mısırlı büstlere de rastlanmaktadır (Boyla, 2012:70; Tansal,1995:26).

Queen Anne stilinde (1665-1714) ayaklar XV. Louis stili ayakların bir benzeridir. Yalnız üstlerindeki kabartma ve oymalara ilk yıllarda bir ölçüde yer verilmişse de sonradan bu süslemeler tümüyle kaldırılmıştır. Sandalye ve koltuklarda arkalık ortası çoğunluk kupa benzeri tek bir dikey parça ile bölünmüş, parçanın ortasına bazen dekupe oyma yapılmıştır (Kurtoğlu,1986:15).

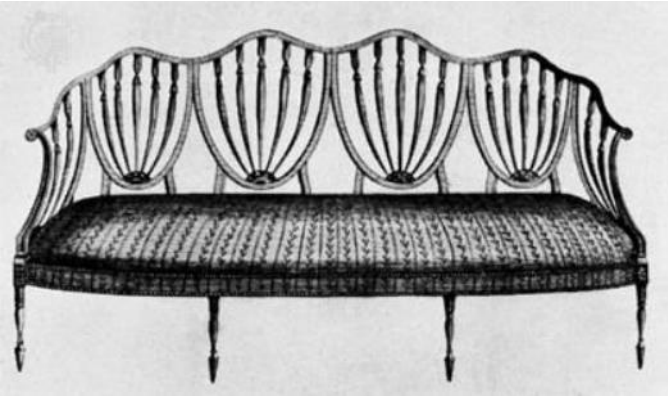
Georgian Stili (1714-1820) yaklaşık yüzyıl sürmüş olan bu stil, sadeliği, zerafeti, sürekli üretime yatkınlığı ile günümüzde de uygulanan belli başlı 4 mobilya stilini (Chippendale, Adam, Hepplewhite ve Sheraton) ortaya koymuştur. Bu döneme İngiltere'de 'Altın Dönemi', maun ağacı çok kullanıldığı için 'Maun Dönemi' veya 'Dört Büyükler Dönemi' gibi adlar verilmiştir (Kurtoğlu,1986:15).

Thomas Chippendale Stili (1718-1779) Queen Anne Stilinin bir uzantısıdır. Mobilya çeşitleri artmıştır. Büfelerin yerine uzun konsollar ortaya çıkmıştır. Kabineler vitrinli, raflı ve çekmeceli olarak kombine bir yapıya kavuşmuştur. Thomas Chippendale Endüstrileşmeye yönelik yöntemler kullanmış olup Çin etkisini yansıtan en önemli ustlardan birisiydi. (Boyla, 2012:69) (Kurtoğlu,1986:14,15) (Şekil- 46).

Şekil 46. Çin Chippendale stiline örnek mobilya resmi (Ataş,2015:67).

Hepplewhite stili (-1786) mobilya, Chippendale mobilyadan daha yalın ve basit, ölçüleri daha dar ve ince, orantıları ve eğmeçleri daha uyumlu, süsleri ölçülü ve zariftir. Hepplewhite mobilyada işlev ve estetik aynı derecede önem taşımaktadır (Şekil 47) (Erdem, 2007:51).

Şekil 47. Hepplewhite stili üçlü oturma elemanı (Erdem, 2007:51).

Robert Adam stili (1728-1792) mobilyada klasik detaylara önem verilmektedir. Mobilya hafif ve zarif, ayaklar düz veya eğmeçli olup antik motiflerle süslüdür (Kurtoğlu,1986:17).

Thomas Sheraton mobilya stilinin (1751-1806) başlıca özellikleri, yaylarla doğruların köşe yaparak birleşmesi, ayakların daha incelmiş olması, kolçakların S şeklinde bükülmesi, oturma bölümlerinin ve diğer mobilya tablalarının dairesel yapılması, arkalık üst kayıtlarının düz olmasıdır (Şekil 48) (Kurtoğlu,1986:17).

Şekil 48. Thomas Sheraton tasarımı mobilya örneği (Ataş,2015:72).

Ampir (1801-1814) yeni bir yüzyılın başlangıcındaki stildir. Saray stillerinin sonuncusudur. Savaşların çok olduğu bu dönemde mobilya ve mimaride milli simgeler, bayrak renkleri kullanılıyordu. Dönem mobilyasının genel özellikleri arasında sert hatlı, kitlesel, simetrik olması önemli yer alıyordu. Parlak ve gösterişli süslemelere de rastlanmaktaydı. Kupa, meşale, aslan başı, rozet, defne çelengi ve başka süsleme öğeleri kullanılmıştır. Ahşap metal ayna malzemeler kullanılmıştır. En çok tercih edilen renkler arasında kırmızı, zümrüt, yeşil, altın sarısı, gök mavisi gibi renkler bulunmaktadır. Ampir dönemin etkileri 1840'lara kadar sürmüştür (Şekil- 49) . Ampir dönemden sonra "Biedermeier" stili egemen olmuştur (Boyla, 2012:72,73).

Şekil 49. Ampir stili mekân ve mobilya örneği (Ataş,2015:73).

Biedemeier stili (1815-1850) 19. yüzyılın başlarında Almanya'da özellikle Yunan ve Roma sanatından etkilerek doğmuştur. Biedemeier mobilyada ilk defa tamamlayıcı

mobilyaya ve tam oturma odası takımına rastlanmaktadır. Konstruktiv bakımından çerçeve konstruksiyon hâkim olup, camda sık sık kullanılmaktadır. Dolapların içi ve camların arkası renkli kâğıt ve kumaşlar ile kaplanmaktadır. Mobilyaların rengi açık olup, kiraz, maun, dişbudak ve huş en sevilen ağaçlardır (Şekil- 50) (Kurtoğlu,1986:19).

Şekil 50. Biedemeier stili mobilya (Ataş,2015:74).

1789 Fransız devriminden itibaren Yakınçağ'm ilk yüzyılında mobilya alanında yeni bir üslûbun yaratılmasından çok eski üslûpların yenileştirilmesine ve konstrüksiyon tekniklerine ağırlık verilmiştir. Bu nedenle 19. yüzyıl mobilya çalışmaları modern stile geçiş veya yenileşme dönemi olarak nitelendirilmektedir (Kurtoğlu,1986:20).

19. yüzyıla damgasını vuran en önemli etken üretimin endüstrileşmesiydi. Önceki yüzyılların stilleri bazen kopyalanmış, ama çoğu kez değişimlere uğratılarak kullanılmıştı. Endüstri ürünleri genel olarak çok süslü ve gösterişliydi (Boyla, 2012:81).

Gotik ile kopya edilen tarz özellikle İngiltere'de 18. yüzyılın ortalarından başlayarak mobilyadan çok mekân düzenlemelerinde göze çarpıyordu. Orta Çağ'da Gotik mobilyalar hantal ve ağır bir yapıda olmasına rağmen 19.yüzyılda ince ayaklı, eğimli arkalıklı, hafif ve rahat mobilyalardı ve bu mobilyalarda Gotik 'e özgü motifler; kemerler, rozetler, tepe tomurcuları kullanılmıştır. Ancak bu motiflerin bir kısmı kopya edildikleri için orjinallerine tam benzemeyip daha çok andırmaktaydılar.19. yüzyılın ortalarında Fransız İmparatoru III. Napolyon döneminde Yeni -Klasik ve Rokoko çok popülerdi (Boyla, 2012:83).

19. yüzyılın ortalarına doğru makine sanayinin gelişmeye başlamasıyla "Hezaren" sandalyelerin yapımına başlanmıştır. Hezaren bir tür bambu ve Hint kamışının adı olup, yerlilerce bu kamışlardan bükülerek ve ağaç lifleriyle örülerek yapıldığı için bu adı almış olması düşünülebilir. Aynı yöntem günümüzde de çok tutulan hasır sandalye ve koltuklara uygulanmaktadır. Hezaren sandalye önce tornada yuvarlatılan çubukların buharla yumuşatılarak, kalıplarda istenilen ölçü ve formda bükülmesiyle elde edilmektedir. Bu parçalar cıvata ile birbirine bağlanmakta, oturma kısmı ve arkalık, kontrplak veya sırım ile örülerek kapatılmaktadır. İlk fabrikasyon bükme mobilyayı Avusturyalı Michael Thonet (1840) yılında gerçekleştirmiş ve 1841 yılında patentini Fransa, İngiltere ve Belçika'ya da satmıştır (Şekil 51) (Kurtoğlu,1986:20).

Şekil 51. Thonet iskemle (Erdem, 2007:60).

Endüstri üretiminin temel özelliği olan montaj sisteminde bütünün parçaları ayrı ayrı üretilip sonunda bir araya getiriliyordu. Dönemin aydınları bu geleceğin özelliği olmayan, ruhsuz sıradan eşyaların üretilmesine neden olduğunu söylüyorlardı. Bu nedenle 'El Sanatları Akımı' başladı. 1880'lerin sonlarında belirmeye başlayan Art Nouveau el sanatçılarının yarattığı bir tarzdı. Art Nouveau sanatçıları çalışmalarını daha çok günlük kullanım eşyaları ve yapı tasarımı üzerinde yoğunlaştırmışlardı. Bu tasarımlara organik biçimler hakimdir. Art Nouveau'nun ilk akla gelen özelliği dalgalı çizgilerdi. Genelde pastel renkler kullanılıyordu. Bu mobilyanın Paris'de en çok anılan ustaları Hector Guimar (1867-1942) ve Eugene Gaillard 'dı (1862-1933) (Boyla, 2012:93,95).

4.1.7. 20. Yüzyıldan Günümüze Mobilya Sanatı (1900-...)

Yüzyılın bağlangıcında basit, kullanım amacına ve materyale uygun mobilya yapma hareketi Art Nouveau sanatı ile başlamıştır. 19. yüzyılın ikinci yarısında buhar makinasının bulunuşu, ağaç ve metal gövdeli makinalarm yapılması ve yüzyılın sonunda da ilk elektrik motorunun işletilmesi makina endüstrisinde büyük bir aşama oluşturmuştur (Kurtoğlu,1986:14,20).

Artık bir endüstri toplumu yaratılmıştı; ancak yine de el sanatlarının her zaman var olmasının gerektiğine inanan aydınlar vardı. 20. yüzyılın ilk on beş yılındaki yenilikçi mobilyaların en önemli özelliği sade geometrik biçimlerde olmalarıydı. Tasarıma genelde düz çizgiler ve dik açılar hakimdi; ama gerektiğinde işlevsel kıvrımlar kullanılıyordu. Örneğin oturma mobilyaları insan bedenine uyum sağlayacak biçimde şekillendirilebiliyordu. O dönemde temel renkler olarak kabul edilen kırmızı, sarı, mavi yanında siyah, beyaz ve gri kullanılmalıydı.

İlk modernist örnekler 19. yüzyılın ortalarında görülmeye başlamıştı. Tasarımı sokaktaki sıradan kişilerin günlük gereksinimlerini karşılamak için yapılmalıydı. Kolay algılanabilir saydam çevreler yaratılmalıydı. Bu tasarımlar düz çizgi daire kare prizma

ve silindir gibi doğada bulunmayan basit geometrik biçim ve kitlelerle meydana getirilmeliydi. O dönemde temel renkler olarak kabul edilen kırmızı, sarı, mavi yanında siyah, beyaz ve griyi kullanılmalıydı. De Stijil grubundan Gerrit Rietveld'in (1888-1964) 1919'da tasarladığı kırmızı-mavi iskemle buna örnek gösterilebilir (Şekil 52) (Boyla, 2012:102).

Şekil 52. Gerrit Rietveld Kırmızı-mavi iskemle (URL 23)

Modern mobilyanın en önemli örnekleri 1920' li yılların Almanya'sında Bauhaus adındaki eğitim kurumunda tasarlanmıştır. 20'li yıllarda Modernistler, mimarlığı 'mekân kurma sanatı' olarak benimsemişler. Bu dönemde süs öğesi kullanılmazdı; ancak estetik güzelliğe çok önem verilirdi. Mobilyanın yapısı süsleyici öğeler olmadan estetik görünümü sağlardı. 20'li ve 30'lu yıllarda Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde endüstri üretimine uyumlu sade ve işlevsel mobilyalar üzerinde çalışan gruplar vardı. İsviçreli mimar Le Corbusier, Charlotte Perriand ve arkadaşları metal boru ayaklı mobilyalar tasarladılar. 30'lu yıllara gelindiğinde sert çizgiler yumuşadı ve insan vücuduna daha

uyumlu mobilyalar tasarlanmaya başladı. Amerikalı tasarımcıların öncülüğünde insan ve çevre faktörleri ‘organik tasarım’ adı altında gündeme gelmişti (Şekil 53) (Boyla, 2012:103).

Şekil 53. Le Corbusier, Sezlong (Erdem, 2007:64).

1933 yılında Bauhaus kapanınca sanatçılar Amerika'da çalışmalarını sürdürdü. Marcel Breuer ve Ludwig Mies Van Der Rohe'un sandalye tasarımları günümüzde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Mobilya alanında 1950'ler zaman zaman kitsch sınırlarını zorlayan mantarsı, eğrisel tasarımlarla karakterize olmuştur. Dönemin en önemli ismi Charles Eames'tir. Mimar Euro Saarinen'in sandalyeleri de tüm dünyaya yayilmis ama bugüne gelememis ürünlerdendir (Erdem, 2007:63).

1920 ve 30'larda kendini gösteren bir diğer akım Art Deco'dur. Art Deco'da geometrik süslemeler altıgen, sekizgen, oval ve daire, üçgen formlar üzerinde yer alır (Erdem, 2007:73). Art Deco tasarımcıları eski saray mobilyacılarının kullandığı geleneksel teknikleri uyguluyorlardı. Buna bağlı olarak özellikle 1930’dan önce maun, gül ağacı, Afrika zeytini ve abanoz gibi tropik ağaçlarla çalışıyorlardı. Koyu ve açık renk ağaçlar zıtlık yaratmak üzere bir arada kullanılıyordu. Mobilyalarda çeşitli katmanlardan meydana getirdikleri yaklaşık 3cm kalınlığındaki kaplamalı levhaları kullanıyorlardı. Kuşgözü meşe ve ceviz kaplamalar da çok görülüyordu. Marketöri ile

yapılan süslemeler yaygındı. Kuşgözü meşe ve ceviz kaplamalar da çok görülüyordu. Ahşaptan başka gümüş, bakır, sahtiyan, köpek balığı derisi, bağa, fildişi, ipek kumaş gibi kıymetli malzemelerle kaplama yapılıyordu. Metal ve cam, endüstri ürünü olmalarından dolayı dönemin adeta simgesi olan mobilya malzemeleriydi. Metaller ahşapla birlikte kullanıldığı gibi mobilyanın tamamı da metalden yapılabiliyordu (Boyla, 2012:106,108). Eileen Gray (1879-1976), Pierre –Emile Legrain (1889-1929), Louis Süe (1875-1958), Andre Mare (1887-1932) dönemin önemli mobilya tasarımcılarıdır (Boyla, 2012:106).

Bauhaus mobilyaları içinde hiç şüphesiz en önemlisi 1929 yılında Van Der Rohe tarafından yapılan Barcelona iskemlesidir. Barcelona iskemlesi insan bedenine daha uyumlu olan eğimli çizgileri barındırıyordu. Oturmalık ve arkalık şilteleri deri kaplamalıydı. Ayaklar ise boru değil daha esnek bir malzeme olan çelik lamaydı (Şekil 54) (Boyla, 2012:104).

Şekil 54. Ludwig Mies Van Der Rohe, Barcelona sandalye (Erdem, 2007:64).

Bu dönemde kullanılan materyaller; çelik borular, kontrplak, deri ve plastiktir. Renkler çoğunlukla siyah, beyaz, kahverengi ve gri ile sınırlıdır. Bu tarzı izleyen ünlü tasarımcılar; Mies Van Der Rohe, Marcel Bruer, Charles ve Ray Eames, Alvar Alto ve Aero Saarinen' dir.

Sanatın bireysel bilinçten kurtulup toplumsal bilince kavuşturulmasını amaçlayan Teo Van Doesburg ve Piet Mondrian yeni bir stil oluşturmuşlardır. De Stijl akımında temel yuvarlak, kare, dikdörtgen gibi geometrik biçimler ve mavi, kırmızı ve sarı ana renkler tercih edilmiştir. 1923 yılında üretilen asimetrik formlu lake ve ahşap masası bunun bir örneğidir. Masa Rietvelt'in daha erken çalışması olan Kırmızı – Mavi sandalye ile paralel bir çalışmadır. Kırmızı, mavi, siyah, sarı ve beyaz boyalı yatay ve düşey yüzeyler görülür. Rietvelt De Stijl formlarini bu masada da kullanmıştır. Schröder Evi için tasarlanan masa, evin asimetrik stiline sahiptir. Bu stil 1920'lerin pek çok modernist mimarisinden ayrıdır (Şekil 55) (Erdem, 2007:74).

Şekil 55. Gerrit Rietvelt, Schröder House için tasarladıgı masa (Erdem, 2007:74).

1980'ler tasarımı akla Postmodernizm'i getirir. Bu deyim ilk önce 1960'larda eleştirmen Nicolaus Pevsner tarafından kullanılmıştır. Bu dönemin öncü mimarları aynı zamanda mobilya tasarımcılarıydı. Postmodernist mobilyaların müşterek özelliği o

zamana kadar cüret edilememiş biçimlerin denemesiydi. En son teknoloji ve malzemeleri kullanan tasarımcıların yanında el işçiliğini tercih edenler ya da her ikisini karıştırarak çalışanlar vardı. Bu dönem tasarımlarında eski ve yeni, değerli ve adil, kaba ve ince yanyana ve içiçe yer alıyordu. Mobilyanın bir başka özelliği anıtsal görünümleriydi. Michael Graves'in "Plaza" tuvalet masası ve "Stanhope" yatağı, Hans Hollein'ın "Marilyn" kanepesi bu tip örneklerdendir. Mobilyaların biçimlendirilmelerindeki abartılar ve süslemelerde, sembolist yaklaşımın önemli rolü vardı (Boyla, 2012:134,135) (Şekil- 56).

Şekil 56. Michael Graves "Plaza" tuvalet masası (URL 24)

80'li yılların sonlarında giderek daha sade mobilyalar tasarlanmıştır. 90'lara gelindiğinde az da olsa hala postmodernist karakter taşıyan mobilyalar yapılıyordu. Bunlardan bazıları dekoratif nitelikler taşıyor, diğerleri ise hala sembolist misyonlarını devam ettiriyorlardı. Bu dönemin mobilyasına sadelik ve dinginlik egemendi. Modernist tasarımları anımsatan metal profiller, tel örgü ve delikli sactan yapılmış örnekler yanında yeni geliştirilmiş malzemelerin olanaklarından yararlanılarak yapılmış olanlar da vardı. (Boyla, 2012:143).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.BAROK DÖNEM GİYİM KUŞAM MODASI VE MOBİLYA TASARIMI

Bu bölümde Barok dönem giyim kuşam modası ve mobilya tasarımı arasındaki ilişki incelenmiştir.Öncelikle Barok dönem genel sanatsal özellikler ve mimarisi açısından irdelenmiş daha sonra dönemin giyim kuşam modası ve mobilyaları detaylı bir şekilde incelenmiştir.

5.1. BAROK DÖNEM

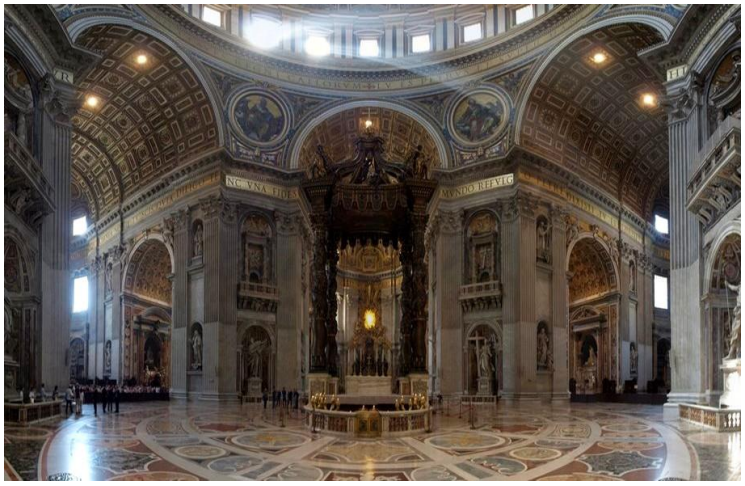
Başlangıçta sadeliğin hâkim olduğu Rönesans mimarlığı giderek daha süslü ve gösterişli bir tarza bürünmüştü. Erken 17.yüzyılda Roma'da yapılan binaların içinde duvarları hiç boş yer kalmayacakcasına süslenmiş odalar ve salonlar yer almaya başlamıştı. Aslında kullanılan yapı ve süs öğeleri bir önceki yüzyıldan farklı değildi; yine Antik Roma mimarlığından alınmıştı. Ancak biçimler abartılı, önceki dönemlere göre daha kıvrımlı ve yüzey kompozisyonları çok karmaşıktı. Bu dönemin ışık gölge oyunları ile teatral bir ortam yaratan tasarım anlayışı "Barok" adı ile anılır. (Boyla, 2012:45).

Barok sözcüğü Portekizce'de tam yuvarlak olmayan düzensiz inci anlamına gelen 'barocco' sözcüğünden türetilen bir sözcük olup; mecazi olarak tuhaf, gülünç, tutarsız anlamını içermektedir (URL-23). Adı gibi karmaşık bir yapıda olan Barok üslup sanatın her alanı için verimli bir ortam sağlamıştır. Bu dönemi belirleyen Barok üslup, mimarlık, resim ve heykelde İtalya'da ortaya çıkmasına karşın, mobilyada ilk kez Benelüks ülkelerinde görülür. Böylece 1625 yılına kadar erken bir tarihte Hollanda'da görülen bu üslupsal değişim, XIV. Louis'in tahta çıkmasıyla Fransa'yı, 1660 Restorasyonu ile İngiltere'yi ve 30 yıl Savaşları'nın sona ermesiyle de Almanya'yı etkisine almıştır (Tansal, 1995: 7).

17. Yüzyıl Avrupa'sı özellikle Roma zenginlik güç, aşırılık ve savurganlık

dönemidir. Zenginliğin, gücün, aşırılığın hâkim olduğu bu dönemde papaların sanat koruyuculuğu da görülmemiş derecede artmış, gösterişin üslubu Barok, dinsel inancın ve kilisenin dünyevi gücünün yayılmasında bir araç olmuştur. Barok, eserlerin boyutlarında, malzemelerin bir araya getirilişinde, yanılsama ve dram kullanımında bilinçli olarak aşırıya kaçılmıştır. Politik ve sosyal bakımdan bu devrin en ileri gelen temsilcisi Güneş Kralı XIV. Louis'in (1638-1715) Versailles (Versay) Sarayı kuvvetin bir yere toplandığı merkeziyetçi devletin bir sembolüydü. Bu mutlakiyetçilik hülyası yalnız büyük hükümdarları değil, küçük çaptaki prensleri de sarmıştı. Bilhassa Almanya'da sayısız şato ve saraylar yapılmıştır (Çamur, 2015:39).

Dönemin en karakteristik mimari özelliklerinin başında doğadan esinlenme yerine onun biçimle kaynaşması esas alınmıştır. Peyzaj çalışmalarına önem verilmiş, süs havuzları, büyük avlu ve bahçeler, süslemeli duvarlar mitolojik kahramanların bulunduğu figürler mimarinin önemli öğeleri haline gelmiştir. Michalengelo'nun St Peters Bazilikası Barok mimarisinin en önemli eserlerindendir (Şekil-). Rezidans Würzburg, Trevi Çeşmesi, St Paul Katedrali, Zwinger Sarayı, Blenheim Sarayı diğer önemli Barok yapılardır (Şekil-57,58,) .

Şekil 57.St Peters Bazilikası (URL 25)

Şekil 58.Trevi Çeşmesi (URL 26)

Barok mimarisinin önemli özellikleri henüz tamamlanmamış veya bilerek eksik bırakılmış mimari unsurlar, oval – yarım madalyon formlu geniş sahınlar, ışığın mükemmel yorumuyla gölge oyunları, mitolojik figürlerin kullanıldığı görseller, tavan freskleri, yanıltıcı ve şaşırtıcı görsel illüzyonlar şeklinde özetlenebilir (Hersey, 2001).

Yukarıda kısaca özellikleri belirtilen Barok üslup mekanda aynı zamanda simetriyi esas alır ve abartılıdır. Altın varak, koyu renkler, oyma işçiliği, mermer kaplamalar, lake işçiliği gibi uygulamalar bu sanatın en başta gelen özellikleridir. Saray ve konakların duvarlarını ve mobilyalarını süslemek için uzak beldelerden getirilen altın, gümüş, kıymetli taşlar, çeşitli renk ve dokulardaki ağaçlar, bağa, fildişi, sedef vb. malzemeler görkemli mekânların tamamlayıcısı olarak göze çarpıyordu (Merz ve Blunt, 2008: 11-12). Toplumun çeşitli katmanları arasında gelir farklılığının büyük olduğu bu dönemde zengin evlerdeki mobilyalarda rahatlıktan çok gösteriş vardı. İleri gelen aileler arasındaki rekabet de bu gösterişi körüklüyordu. Ancak sıradan insanların evlerinde yerel ağaçlardan yapılmış sade, kullanışlı ve dayanıklı mobilyalar bulunurdu (Boyla, 2012: 45). Barok mekânlarda duvarlar ve tavanlar dekoratif resimler, oymalar, halılar, kaplamalar ve aynalardan oluşan tek bir kompozisyon halinde ele alınırdı. Duvarlar ya mermer ya da boyalı ahşap kaplıydı (Osmanlı, Demirarslan,2020:3).

Mimarinin bir yapı olarak değil; bir heykel olarak ele alındığı Barok mimarisi genellikle kilise ve saraylarda uygulanmış ve Barok bir saray sanatı olarak anılmıştır. Fransa'nın Louvre ve Versay sarayları da (Şekil-59,60,61) Barok stilin önemli örnekleridir.

Şekil 59. Versay Sarayı 'Aynalı Salon' her özelliği açısından tipik bir Barok iç mekanı örneği (Osmanlı , Demirarslan,2020:5).

Şekil 60. Versay Sarayı ‘Apartment du Roi’ (Kralın yatak odası) iç mekânında Barok üslup özellikleri olan koyu ve parlak renkler, altın varak, abartılı biçim ve süslemeler, kadife perdeler net bir şekilde görülmektedir (Osmanlı, Demirarslan,2020:5).

Şekil 61. Versay Sarayı dış cephesinde şatafatlı ancak simetrik bir görünüm göze çarpmaktadır (Osmanlı, Demirarslan,2020:4).

Barok mekan sanatını ve mekanları içerisinde kullanılan donatı elemanlarının tasarımını daha iyi anlayabilmek için diğer sanat dallarının bu dönemdeki durumuna kısaca değinmek gerekmektedir.

Barok sanatçılar kendilerini Rönesans'ın varisçisi olarak ilan edip onun normlarını kabul ettiklerini iddia etmekle birlikte bu değerleri öz ve anlam olarak sistematik bir şekilde çiğnemişlerdir. Rönesans ne kadar dengeli, aşırılıktan uzak, ağırbaşlı, mantıklı ve akla yakın bir üslupsa Barok da o kadar hareketli, yenilik heveslisi, sonsuzluk ve sınırsızlığa büyük eğilimi olan, aykırılıkları ve bütün sanat biçimlerini cüretli olarak kaynaştıran bir üslup demekti. Bir önceki devir sakin ve kendine hâkim olmasına karşılık Barok alabildiğine çarpıcı, coşkun ve gösterişliydi. Genelde hareketi arayan Barok sanat eserlerinde kırık, zigzag, girintili çıkıntılı bir biçim isteği bulunur. Klasik resimdeki yatay kompozisyonun yerini diyagonal kompozisyon alır. Derinlik koklanır artık geçici anlar yakalanmak istenir. Çizgi yerini renge bırakır ve açıklığın yerine belirsizlik gelir. Heykel sanatında da hareket ön plandadır, dinlenme halinde insan figürü Barok sanatta bulunmaz. Yüzler şiddetli yüksek bir ifade kazanmıştır (Çamur, 2015:42)

Barok dönem ressamları arasında; Caravaggio (1573-1610), Peter Paul Rubens (1577-1640), Diego Velazquez (1599- 1660), Van Rijn Rembrandt (1606-1669) yer almaktadır (Snodin ve Llewellyn, 2009)(Şelik- 62).

Şekil 62. Van Rijn Rembrandt inci küpeli kız tablosu (URL-27)

Barok dönem heykel sanatı denilince de akla heykeltraş olarak; Gian Lorenzo Bernini (1598-1680), Gregorio Hernandez (1570-1636), Juan Martinez Montanes (1568-1649), Alonso Cano ve Pedroda Mena (1628-1688) gelmektedir (Snodin ve Llewellyn, 2009) (Şekil-63).

Şekil 63.Sütun Heykeller Johann Lukas von Hıldebrand Artehistoria (Çamur, 2015:58).

Müzikte Barok çağını Rousseau 1767'de ve Koch 1802'de birbirine çok yakın bir tanımla özetlemişlerdir: "Barok müziği, armoni bilimindeki tırmanışı, dizonans'ın artışını, melodinin daha da ağırlık kazanışını ve süslemeci anlayışın önemsenmesini yansıtır." Barok stilin başlıca bestecileri şöyle sıralanabilir: 1600-1640 Gesualdo, Monteverdi, Frescobaldi,1640-1670, Carissimi, Cavalli, Locke, 1670-1710 Lully, Purcell, Buxtehude, Corelli ,1710-1750 Rameau, Scarlatti, Bach, Handel (Say, 1997:173).

İtalya'dan çıkan bu akım yayıldığı bölgelerdeki yöresel eğilim ve ekollerle karşılaşıp bunlarla kaynaşmıştır. Böylece hepsinin kendi özellikleri olan ulusal nitelikte birçok sanat şekli ortaya çıkmış ve Barok sanatı da hep birlikte bu değişik ve çeşitli sanat şekillerini meydana getirmiştir. Öyle ki; mimari, resim ve öteki dallarda elde edilen başarılar İtalya'daki benzerlerinden hiç de aşağı kalmamıştır (Çamur, 2015:43).

5.1.1. Barok Dönem Giyim Kuşam Tasarımı

Tarih boyunca sanattaki dönemler ve akımlar, dönemin giyim kuşam modasını da doğrudan etkilemiştir. Toplumda yeni bakış açılarının şekillendiği (1050-1200) Romanesk Dönemde haçlıların zırhlar, zincirler ve tuniklerden oluşan giysileri dönemin giysilerine de ilham vermiş, bol aksesuarların kullanıldığı tunik ve cübbe havasında giysilerin tasarlandığı görülmüştür. Gotik dönemde (1250-1500) sivri ve dikey hatlarla kendini gösteren mimari detaylar, dönemin kostümlerini etkilemiştir. Daha iddialı ve yenilikçi siluetler gotik mimari ile büyük bir uyum sergilemiştir. 15. ve 16. yüzyıllarda Rönesans döneminde toplumsal bütün değişimleri ve bütün sanat dallarını içine alan yenilikler yaşanmıştır. Bu dönemde estetik değerler daha çok öne çıkarak yaratıcılık ve yenilik kaygısı doğmuş, bu görüşler modaya da yansımıştır. Ardından gelen 1580-1750 yılları arasında hüküm süren Barok Dönemi, sanatın tüm dallarını giyim de dahil olmak üzere etkilemiştir (Aktepe, 2012:2; Çeliksap, 2015: 60).

Daha önce de değinildiği üzere bir bir çağa damgasını vuran, belli başlı tarzdan daha çabuk değişen kültür ve yaşam biçimine ilişkin beğeniler bütününe moda denilmektedir. Dar anlamda moda kavramından anlaşılan, giysi ve bağlantılı ürünlerin kesim, biçim, renk ve malzemesindeki her sezon yerini farklı biçimlere bırakan beğeni devreleridir. Bu anlamda moda terimi, XIV. Louis zamanında baskın olarak kullanılmış ve Paris'in günümüze kadar gelen moda hakimiyeti başlamıştır. O dönemde, son derece ilginç modeller ortaya çıkmıştır. Dönemin başlarında, Fransız modası, İspanyol modasının etkisinden kurtulmaya çalışmıştır (Çeliksap, 2015: 60).

Fransız aristokratlar da giysilerini İspanya'dan, goblen kumaşlarını Brüksel'den, ipek kumaşlarını ise Milano'dan getirtmekte idi. Ancak XIV. Louis bu durumu değiştirmiştir. Uzun hükümdarlık döneminde Louis'nin yeni anlayışı lüks yaşam olmuştu: Mobilya, tekstil, giysi, mücevher alanlarında sadece kendisi için değil; Fransa'nın dünyanın bu alanlarda lideri olması için lüks üretimler yapılmıştır. Dönemin ekonomi bakanı Jean Baptiste Colbert bu durumu şöyle açıklamaktaydı: "İspanya için Peru'nun madenleri ne ise; Fransa için de moda aynı şeydir." Gerçekten de o dönemde

Paris halkının üçte biri giyim ve tekstil sektöründe çalışmaktaydı. Louis ve Colbert yeni moda anlayışının yayılması için her türlü iletişim yöntemini de kullanmaktaydı. Fransa'nın en ünlü ressamları yeni kıyafetler içinde yeni görünümündeki Kral'ın resimlerini yapmaktaydılar. Düzenlenen balolar, kabul törenleri Fransız modasının yayılması için büyük fırsat ortamları oluşturmaktaydı. İnsanlar her yerde Kralın yeni giysileri ve görünümünü konuşuyordu. Bir tiyatro tutkunu olan 'Güneş Kralı' lakabıyla anılan Louis'nin tarzı dönemin İspanyol modasının aksine renkli, hacimli ve süslüydü. Kendine özgü bukleler ve yüksek, kırmızı topuklu ayakkabıları ile Louis stili 1670'li yıllarda erkeklerin peruk, uzun ceket, yelek giymeleri giyinme olgusunda bir devrim niteliği taşımaktadır (Şekil 64) (Osmanlı, Demirarslan,2020:12) .

Şekil 64. Kral XIV. Louis'i gösteren yağlı boya tablo (1701), ressam Hyacinthe Rigaud (Osmanlı, Demirarslan,2020:13).

Ekonomi bakanı Colbert'in en etkili ve geniş kapsamlı çalışmalarından biri, yeni tekstillerin yılda iki kez mevsimsel olarak ortaya çıkmasını sağlayan bir moda için gerekli ortamı oluşturmak ve insanları daha fazla satın almaya teşvik etmekti. Yaz aylarında güneş şemsiyeleri, yüz maskeleri ve yelpazeler gibi aksesuarlar; kış için hem erkek hem de kadınlar için kürkler, pelerinler ve manşonlar vardı. Hafif iplikli kumaşlar yaz için ayrılırken; kadife ve saten kış için kullanılmıştır. Tutucu İspanyolların aksine sıkılgan Fransızlar gündemde olan bir giyim tarzını çok çabuk sıkılıp değiştirme eğilimindeydiler. Bu dönemde elbise kolları iki yıllık bir zaman içinde yedi kez değişikliğe uğramıştır. İlk dönem bileğe kadar düğme kullanılırken bir süre sonra renkli fırfırlar ve daha sonrada kollarda dantel ve şeritler moda olmuştur (Şekil 65) (Osmanlı, Demirarslan,2020:14).

Şekil 65. Diego Velazquez- Nedimeler isimli tablosunda (1656) Barok dönem giysilerini belgelemek açısından önemlidir (Osmanlı, Demirarslan,2020:12).

Barok tarzının muhtemelen ilk tohumları, sert korselerin ve kabarık elbiselerin bir alışkanlık haline geldiği Fransız Saraylarında atılmıştır. Bu dönemin giyim tarzı; 17. yüzyılın ikinci yarısında Fransa Sarayında zariflik ve uygarlık anlayışıyla şatafatlı hayata geçişin kostümlere taşınmasıyla başlamıştır. Bu kıyafetlerin kumaşları, tüm Avrupa'da üretiliyor ama merkezi Lyon'da bulunan ipek endüstrisi pazara yön veriyordu (Toklucu, 2015 :43).

Araştırmalara göre o dönemlerin sanatçıları günümüzde olduğu gibi birbirlerinden esinlenmekteydi. Saraylardaki görkemli perde tasarımlarından esinlenerek giysilere uyarlanan çift sıra drape, pile ve farbalalardaki işlemeli taşlar gibi şatafatlı kostümleri en iyi anlatan altın varaklar ve gül desenlerdir. Etekler iki parçadan ibaret olup üst-üste giyilmekteydi. Alt etek (Fripon) yapımında daha çok açık renk kumaşlar kullanılmakta iken üst etek (Modest) koyu renk kumaştan yapılmakta, eteğin kenarı drape olarak süslenmekteydi. Drape süsleme, geniş ve omuzları açık bırakan dekolteli yakalarda da uygulanmaktaydı. Bol pudralı peruklar, bastonlar, şemsiyeler de dönemin aksesuarlarını oluşturmaktaydı (Osmanlı, Demirarslan,2020:14).

17. Yüzyıl ayrıca moda tasarımcıları için önemli bir dönem olarak nitelendirilmektedir. Önceleri kostümler sadece ev hizmetlileri tarafından yapılırken XIV. Louis' in de destekleriyle elbise üreticileri bir esnaf birliği oluşturmuştur. Tasarımcılar müşterilerini yeni kalıplar, parlak kumaşlar ve aksesuar kullanma konusunda ikna etmişler ve yepyeni stiller yaratma olanağı bulmuşlardır (Ertürk vd, 2013: 12)

Örgünün keşfi ile örgü ipliklerinin çeşitlenmesi, pamuk-iplik-ipek ve yün arasındaki seçeneklere, merinos ve kaşmirin girmesini sağlamış; kadife-saten poplin gibi kumaşlar dokunarak, kumaş tasarımları geliştirilmiştir. Barok döneminin en gözde kumaşı parlak siyah ipek kadifelerdir (Şekil 65,66,67) (Osmanlı, Demirarslan,2020:14).

Şekil 65. Kraliçe Maria Theresa, XIV.Louis'nin eşi, solda XIV. Louis tarzı giyimi ile sağda ise çocukluğunda İspanya'da egemen olan modaya uygun kıyafetleri ile görülmektedir. İki resim bize dönemin İspanya ve Fransa'sında modanın farklılıklarını açıkça göstermektedir (Osmanlı, Demirarslan,2020:15).

Şekil 66. Bayan Rombouts ve kızı, 1632 (Osmanlı, Demirarslan,2020:15).

Şekil 67. Maria de' Medici, Fransa Kraliçesi, 1620 (Osmanlı, Demirarslan,2020:15).

5.1.1.1. Barok Dönemi Kadın Giyim

Kadın giyimlerinde, bel çizgisi kalçaya kadar uzamış ve önde sivrilmiştir. Kollar geniş olarak biçimli, kol uçlarında danteller kullanılmıştır. Etekler genişlemiş, önde açıklık bırakılarak alta giyilen ince dantel işlemeyle zenginleştirilmiş petticote'lar

kullanılmıştır (Dereboy, 2004: 73). Kullanılan kostümlerin etekleri yanlardan toplanarak yürümeyi kolaylaştırmış, truvakar kol stili dirseklere kadar olan kollar, dantel volanlarla zenginleştirilmiştir. Bu tarz volanlara "engagement" adı verilmiştir. Bel aşırı şekilde dar ve önde bel çizgisi sivrilerek son bulmuştur (Ertürk vd, 2013: 12). Bu dönemde kadın eteklerinin çizgilerini özel tasarlanan etek çemberleri belirlemiş, bel hattı yukarıya çekilmiş, kalçalara dolgun görünüm kazandırmak için eteklerin altına destekleyici yastıklar konulmuştur. Yüzyılın ikinci yarısında saraylı kadınlar, etek çemberlerinin yerine üç kat etek giymişlerdir. İç eteğin süslemesini gösterilmesine devam edilmiştir. Bu dönem modasında kadın ve erkek kıyafetlerindeki farklılığın belirginleşmesine rağmen, tasarımlarda aynı materyaller kullanılmıştır. Dantel popüler bir materyal olmuş ve kadın, erkek, çocuk tasarımlarında kullanılmıştır. Yüzyılın ortalarına doğru kadın kıyafetlerinde sadelik hâkim olmuştur. Dantel ve fiyonk kullanmaktan vazgeçilmiş, süsleme olarak kollarda manşet ve yakalarda değişik renk kullanılmıştır. Başa, daha çok keten ve çeşitli kumaşlardan yapılan şapkalar ve boneler giyilmiştir (Osmanlı, Demirarslan,2020:16)(Şekil-68).

Şekil 68. Mary Radcliffe, (1612) (Osmanlı, Demirarslan,2020:16).

1620'lerde kollar çift katlı ve kabarıktı. Omuzdan takılıyordu. Bu dönemde, keskin hatları olan sert tarzlar etkisini kaybetti. Sert 'brokarlar' (sırmalı ipek kumaş) yerini daha parlak ve yumuşak ipeklere bıraktı; ağır ve keskin renkler ise yumuşadı.1620'lerin sonlarında dirsek boyunda kabarık kollar rağbet görmeye başlanmıştı. Üzerleri ipek kumaş şeritleri ile kaplı kabarık kollar çoğunlukla kurdele biçimli biyeler ve rozetlerle süslüyordu (Osmanlı, Demirarslan,2020:17).

Kraaliçe Henrietta, Elizabeth çağının fırfırlı yakalıklardan ve sert çizgilerden oluşan tarzından vazgeçerek kıyafetlerin daha rahat olması konusunda da etkili oldu. Fırfırlı yakalık yerine, kare kesin dekolte yaka modası başladı. 1630'larda bel çizgisinin göğüs altına doğru çıkması ile birlikte omuz kesimleride yumuşadı ve yuvarlaklaştı. Henrietta aynı zamanda, kol oyuntusu içine yerleştirilerek dikilen boğumlu karpuz kol kesimlerini tercih etti (Şekil- 69,70) (Osmanlı, Demirarslan,2020:17).

Şekil 69. Henrietta Maria; dantel yakalar (Osmanlı, Demirarslan,2020:18).

1630'larda elbiseler mum ışığında parlayan ipek saten kumaşlardan yapılıyordu. Korsajlar yüksek belliydi ve yaka kenarları, manşetlerle uyumlu dantellerden

süsleniyordu (Toklucu 2015: 47)

Şekil 70. Henrietta Maria; dantel yakalar ve kol manşetleri (1636), ressam Anthony Van Dyck, (Osmanlı, Demirarslan,2020:18)

1640'larda maske ve manşonlu giyimler ön plandaydı. Maskeler, kadife ya da ipekten yapılırdı ve gözler dışında bütün yüzü kaplardı. Aslen cildi dış unsurlardan korumak için takılan maske, aynı zamanda gizlilik sağlıyordu. Kış gravüründe yarım maske, fikri, belli bir amaca yönelmiş bir duruş ve kadının cüretkâr bakışına belirsizlik kazandırıyordu. Kapitone kürk manşon hem erkekler hem de kadınlar arasında revaçta olan bir aksesuardı. Zenginliğinin göstergesi olan büyük kürk bir etol (atkı) kullanılıyordu (Şekil 71) (Fogg,2014:81).

Şekil 71.1640'lar Maske ve Manşonlu kış giyimi (Fogg,2014:81)

1650-1660'larda çok kabarık kolların yerini daha az kabarık ve omuzun daha altından takılan kollar aldı. 1670'lerde artık kabarık kollara ilgi azaldı. Daha dar kollar kullanılmaya başlandı. Omuzları kaplayan keten yakalar ve baştan ayağa siyah kıyafetler de bu dönemle ilişkilendirilmektedir. Yüzyılın ortalarına doğru kadınlar 'busk' adı verilen metal, ahşap ve fildişinden yapılan korseler kullanmışlardı. Vücudu sıkı şekilde saran korselerin sağlığa zararlı olduğunun öğrenilmesi sonucu bu akım değişmiş ve bel hattında biten kısa ipek ceketler kullanılmaya başlanmıştır. Kadın ve erkek ceketlerinin belden kalçaya kadar olan bölümleri dörtgen biçimli parçalardan oluşmuştur. Giysi kolları kısalmış ve dantellerle süslenmişti (Şekil- 72) (Osmanlı Demirarslan,2020:19, Ertürk vd, 2013: 11).

Şekil 72. Barok dönem korse (Osmanlı, Demirarslan,2020:19).

Saray giysileri, benzersiz bir görkeme kavuşmuş ve 1661'den 1789'a kadar Fransa'yı, diğer Avrupa monarşileri için bir model haline getirmişti. Taç giyme törenleri, düğünler ve balolar gibi özel günler için bu kıyafet zorunluluğuna (grant habit) uygun giymiş bir topluluğun giysilerinin maliyeti, neredeyse mütevazı bir şatodan daha fazla olabiliyordu. Kadınların vücudunu ters bir külah şekli almaya zorlayan özel tören kostümleri (grant habit) saraydaki tombul kadınlar için en elverişsiz tasarıma sahipti. Buna rağmen heybetli ve muhafazakâr Orleans Düşesi, bu elbiseye bayılıyordu ve onu 1678'de ortaya çıkan ve daha az resmi mantoya tercih ediyordu. Etek, korsaj ve göğüslüğün üstüne giyilen manto; önden açılan gösterişli sabahlığın dış giyme uyarlanması ile ortaya çıktı ve gündelik giyim de bir devrim yaratarak kadın siluetine yumuşaklık kazandırdı (Fogg,2014:87)

1660'larda özel törenlerde grant habit kostümleri giyiliyordu. Grant habit; bu elbise bir büstiyer, etek ve kuyrukdan oluşmaktadır. Balina kıkırdağıyla sertleştirilmiş korsaj, omuzları geriye gitmeye zorlayarak, göğüs kısmını sıkıştırıp ortaya çıkarmaktadır. Tüm bu unsurlar çok iyi bilinen "Kraliçe olmak, acı çekmek demektir" ifadesini doğrulamaktadır. 14. Louis döneminin bu noktasında, şişkin kollar omuzlardan iniyordu ve dirsek civarında fisto dantel ve süs kartlarıyla bezeniyordu. Eteğe şeklini, balina kemiği, söğüt ağacı veya metal çemberlerden oluşan çemberli iç etek veriyordu.18. yüzyılla birlikte bu çemberli iç eteklerin boyutları büyümüştür. Kuyruk,

hem giyen kişinin statüsünü göstermeye-kraliçenin elbisesinin kuyruğu, her zaman nedimelerin giysilerinden daha uzundu-hemde daha fazla süslemenin sergilenmesine imkân veriyordu. Belirli bir renk zorunluluğu bulunmasa da en üst statüye sahip genç kadınlar altın ya da gümüş rengi kumaşları tercih ederken, daha yaşlı kadınlar genellikle siyah rengi tercih ediyorlardı. Kırmızı, beyaz ve siyah, Devrim'den önceki geleneksel kraliyet renkleridir (Şekil- 73) (Fogg,2014:89).

Şekil 73. Özel Tören Kostümleri ‘’Grand Habit’’ (Fogg,2014:88).

XIV. Louis döneminde kadın giysilerinin belirgin özellikleri, aşırı dar, dirseğe dek olan kol kenarlarında dantel volanların kullanılması ve kuyruklu eteklerdir (Komsuoğlu vd, 1986:188-190).

1680'lerden itibaren manto, kadınların elbise dolaplarının temel parçalarından biri oldu. İç gömlek ve elbiseler ise en çok giyilen iç çamaşırlarıydı. Dirsek hizasında kolları olan ve paltoya benzeyen manto, sert korsajlar ve etekler üzerine giyilebiliyordu. Boyundan bel hizasına kadar kapalı olan mantolar arka ve yan eteklerden yukarıya doğru katlanıyor ve alttaki eteğin görünmesini sağlayacak şekilde sabitleniyordu.

Mantonun altına sert korsajlar giyiliyordu. Sert korsajlar, arkadan bağcıklarla bağlanıyordu ve ön kısımları göğüsleri ortaya çıkaracak biçimde dekolteliydi. Jüponlar eskisi gibi genişti ve bele oturuyordu. 1690'lardan itibaren mantoların önü, içteki karın koruyucu olarak adlandırılan süslü bir panel koyuluyordu (Toklucu 2015: 69)(Şekil-74).

Şekil 74. Barok dönemi Manto ve Jüponlar (Toklucu 2015: 69).

1705'te ortaya çıkan volanlı elbise, Regency döneminin özgürlükçü ve serbest ruhunu yansıtan daha rahat ve gündelik tarzda bir kadın giysisiydi. Daha sonraları, birçok kadını ilk versiyonlarını giyerken resmetmiş olan ressam Antoine ve Watteau'num adından ''Watteau elbisesi'' olarak bilinen bu kıyafet, çağdaşları tarafından "sacque", "contouche" ya da "robe" olarak adlandırılmıştır. Volanlı elbise, Barok bir sabahlık olan robe battante'dan uyarlanmıştır ve alttaki kombinezon görülecek şekilde önden bağlanıyordu. Kombinezon, ipek elbiseleri sıkıca kavrıyordu ve çıplak kadın vücudunu hissettiriyordu. Volanlı elbise çeşitleri arasında bağları ipek rozetlerle süslenmiş ya da zikzak kesimli kenar kıvrımları olanlar da vardır. Volanlı elbise, hafifçe yuvarlatılmış ve genişliği hiçbir zaman resmi saray elbiseleri kadar aşırı olmayan kafesli iç eteklik ile giriliyordu. Bu genişlik, elbiseyi gündelik giyim için nispeten kullanışlı

hale getiriyordu ve elbise, toplumun tüm kesimlerindeki kadınlardan talep görmekteydi. Kumaş, giyen kişinin zenginliğini göstermektedir. Fransa'da dokunmuş olan lampas ipek, pahalı metalik iplikleri kalın kabartma Çin Şakayık deseni ile birleşmektedir. Elbisenin genişliği, özellikle büyük ebatlı baskıların teşhiri için elverişli sağlamaktadır (Şekil- 75) (Fogg,2014:97).

Şekil 75. Lampas dokuma Fransızzümrüt yeşili saten rove volante (Fogg,2014:97).

1715'ten sonra, geç XIV. Louis döneminin uzatılmış kostümü dönüşüm geçirdi. Arkası ve önü düz ama kalça bölgesi iki yana doğru artarak genişleyen iki boyutlu siluet, ön plana çıkmaya başladı. 1720 dolaylarında plili, bol kesimli gündelik elbisenin dairesel kesimli tarlatan ya da çemberli jüponlarla birleştirilmesi sonucu, aristokrat giyime yeni bir standart getiren Fransız tarzı elbise ortaya çıktı. Zengin nakışlı bir göğüslük elbisenin iki yanına da eklenmiştir. Alçak ve kare yaka hattına sahip balina kemiği korse de süslenmiştir. Vücudu ters çevrilmiş külah şekline sokarak, ince belli ve abartılı baseni öne çıkarmıştır. Etek genişliği, üç ya da beş kat balina kemiği ya da söğüt ağacından yapılmış şeridin bele kurdelelerle bağlanmasıyla oluşturulmuştur. Çember kafes, daha sonra, zahmetli eteklerin genişliğini desteklemek için gerekli hale gelen iki

ayrı mekanizmadan oluşmaya başlamıştır. Pagoda tarzında; dirseklere kadar dar kesimli gelen kollar, Manşetlerle genişleyerek Kolçaklara dönüşmektedir. Modaya göre bir, iki ya da üç açık dantelli veya muslin fırfır, her iki kolun dirseklerini süsleyerek elbisenin asıl kumaşını tamamlamaktadır (Şekil- 76) (Fogg,2014:99).

Şekil 76. Brokar ipekli damasko Fransız tarzı elbise ve jüpon 1720 (Fogg,2014:99).

5.1.1.2 Barok Dönemi Erkek Giyim

Orta çağ'da ortaya çıkan etol, o dönemde çoğunlukla erkekler tarafından kullanılıyordu. 17. yüzyılda, şık hanfendilerin gardıroplarına girmişti (Fogg,2014:81).

Taç giyme törenlerinde erkekler için olan kıyafet zorunluluğu, uzun bir ceket (justacorps), gilet (jile ya da yelek) ve 1670'te yerini kilot pantolonlara bırakan bir pantolondan oluşuyordu ve ana fon temel olarak üç parçaydı. Bu giysiler, duruma göre, nakış, çiçekli danteller ve mücevherlerle süslenirdi ya da av için olanlar gibi daha sade kumaşlardan kesilirdi (Fogg,2014:87).

1660'larda grant habit kostümlerinin giyildiği törenlerde küçük erkek çoçukları da etek giymiştir.

Ringraves dönemi, 1650'den 1675 'e dek sürmüş olup, '' Petite oie'' (küçük ördek) adı verilen , kadife ya da satenden yapılan, küçük kıvrımlı, bukleli kurdelelerle süslenmişti. Ringraves adı verilen tuhaf etek pantolonu, altın veya gümüş ile işlemeli bir dizi uzunlamasına kadife veya ipek çizgiden hantal kıyafetlerdi (Şekil- 74)

Petite oie aynı zamanda ceketleri, gömlekleri, külot pantolonları, şapkaları, çorapları, eldiven ve ayakabıları da süslemekteydi. Bu görkemli ve parıltılı dönemde pelerinler büyük önem kazanmış ve gösteriş için kullanılmıştır. Postal ve potinler yaygın biçimde kullanılmıştır. Yüksek, alçak ve çok çeşitli modelleri vardır. Üstleri gümüş ya da altın işlemelidir. Bu sırada, parmak uçlarını çıplak bırakacak biçimde kesimli özel eldivenler moda olur. İpek ya da kadifeden yapılan bu eldivenler, 18. yüzyılda da ipek ağlardan yapılmış olarak görülmektedir (Komsuoğlu vd, 1986:185-186)(Şekil-77).

Şekil 77. Ringraves adı verilen etek pantolon (Osmanlı, Demirarslan,2020:20)

16. yüzyılın balon biçimli, külot pantolonları dize kadar uzun olup, işlemeli kenarlar, şeritler ve kurdelelerle son bulmuştur. Erkekler, küçük sakal kullanmış, büyük taçlı, dar kenarlı şapkalar giymişlerdir. Ayrıca sakalsız uzun sivri bıyık da görülmektedir. Ceketler daha uzundur, ancak belde kesik değildir, bel yeri düğümlenmiş kurdelelerle belirtilmiştir. Büyük yakalar boynu çevrelemektedir. Yaka ve manşetler dantellidir. Gömlekler ipekli kumaştan yapılmıştır (Şekil- 78,79) (Komsuoğlu vd, 1986:182).

Şekil 78. Merry Company II, 1620 (Osmanlı, Demirarslan,2020:19).

Şekil 79. Henry Wriothesley, 1600 (Osmanlı, Demirarslan,2020:20).

II. Charles'ın tekrardan İngiltere tahtına çıkmasıyla 1666 'da erkek giyiminde çarpıcı ve radikal bir değişime giden kral; doublet, jerkin (bir çeşit yelek) ve hose (çorap pantalon) yerine kollu bir tür yelek ve diz hizasına kadar uzanan bir ceketin geçmesini sağladı. II. Charles'ın yarattığı bu değişim, soyluların kıyafetleri ile-modayı mutlak gücün sembolü olarak gören- XIV. Louis'nin gösterişli tarzı arasında belirgin bir fark yaratmak için yapılan bilinçli bir hareket olarak yorumlandı. Her kesim tarafından benimsenen yelek, erkek takım elbisesinin temelini ve geleceğin erkek giyimi için bir model oluşturdu. Zaman içinde kısalan yelek, -1680 yılında yerini düğmelere bırakan ve diz hizasında bağlanan kurdelelerle süslenen-geniş jüpon kilot pantolonların üzerine giyilmeye başlandı. Yelek kısaldıkça ceket uzadı ve bel kısmı genişledi. Kollarda daha geniş, kıvrık manşetler görülmeye başladı ve daha önceki dönemlerde kırmalı yakanın yerini alan düşük yaka, küçülerek rabot yakaya dönüştü (Fogg,2014:90)(Şekil-80).

Şekil 80. Barok Dönemde Erkek Modası (Fogg,2014:90).

XIV. Louis döneminde, Fransa dantel yapımında en yüksek verime ulaşmış, sanata her yönden önem verilmiş, giyimin yanı sıra mimarlık, süsleme ve mobilyacılıkta en üstün düzeye ulaşılmıştır. Erkek giyiminde, dantel ve kurdeleyle son bulan pantolonlar, kısa bolero ceketler, bol beyaz gömlekler ilgi çeker. Paltolar geniş etekli ve iki büyük ceplidir. Kollar turvakar (trois-quarts: dörtte üç) uzunlukta olup, bileğe dek muslin ve dantelden yapılmış volanlı kol kapakları kullanılmıştır. Kurdelerden yapılan fiyonklar giysinin her yanında bolca kullanılmıştır. Manşon ve baston da bu dönemde modadır. XIII. Louis döneminde sakal yalnızca bir tutam olarak bırakılmıştır. Buna kraliyet ya da imparator sakalı denir. Saçlar uzun ve kıvrılmıştır (Komsuoğlu vd, 1986:188-190).

5.1.1.3. Barok Dönemi Aksesuar

XIV. Louis döneminde geniş kenarlı ve tavuskuşu şapkalar, bu saç biçimini bozmamak için koltuk altı ya da elde taşınmıştır. Mahkemelerde peruklar kullanılmıştır. Kadınlarda görülen ‘’Fontage’’denilen saç modeli, lüle lüle perçemlerin üstüne yerleştirilen dantel ve büzgü yığınından oluşmaktadır (Komsuoğlu vd, 1986:188-190).

1670’ten 1730’a kadar keten kravat ya da dantelli geniş yaka takılıyordu. Kravatın ortaya çıkışı, Fransız ordusundaki Hırvatların taktığı boyunbağına dayandırılmaktadır. Keten, ince pamuklu kumaş, ipek ya da musliğinden yapılmış kare veya üçgen geniş kravatlar, genellikle kolalanırdı ve kenarları dantel ya da püsküllü boncuklarla süslenirdi. 1680’lere kadar kravat; sertleştirilmiş, dekoratif bir kravat telinin üzerine takılmaktaydı. İlerleyen yıllarda daha dar ve uzun bir şekil alan kravat, genellikle düğümlenerek bağlanıyordu. 1692’den itibaren, kravat uçları kıvrılıp ceketin üzerindeki düğme deliğinden geçirilerek takılmaya başlandı. Şapkaların tepesi orta büyüklükte fakat kenarları genişti ve bir köşelerinden yukarı kıvrılıyordu. Yüzyılın sonunda şapkalar, üç yerden kıvrılmaya başladı ve ‘üç köşeli şapka’ ortaya çıktı (Fogg,2014:91).

Mücevherler, ince işlemeli ve çok süslüdür. Büyük inci kolyeler, özel biçimli saatler soylu kadınlarca kullanılmıştır. Yelpazeler, yoğun gravürlü haçlar, değerli taşlarla bezeli takılar gözdeydi. Tatlı su incileri de o dönemde oldukça revaçtadır. Devekuşu tüyleri, elbiseye egzotik bir hava katmaktadır. Dönemin popüler mücevherleri arasında arkaya doğru inen bir kolye olan polatin de vardır. Kraliçe tenini güneşten korumak için bir maske taşımaktadır. Maske aynı zamanda, izleyicilere giysilerini, zenginliklerini ve statülerini sergileme fırsatı veren saray operası ve balesine işaret etmektedir (Fogg,2014:89, Komsuoğlu vd, 1986:188-190).

17. yüzyılın sonlarında peruğun kullanılmaya başlamasıyla, erkek başlıkları modadaki aşırılıkların odak noktası haline geldi. Traş sonrası takılan ve omuzların altına kadar inen peruk, sertleştirilmiş bukleleri ile oldukça ağır ve zahmetliydi. Kadınlar için yüksek görünümlü siluet; adını bir Fransız kralı’nın metresinden alan ve alın üzerinde

yüksek bir şekilde toplanan bir sıra bukulenin üzerine giyilen ve dikey dantel fırfır katmanları destekleyici bir tel çerçeveye sahip dantel başlık fontange ile sağlanıyordu (Fogg,2014:89).

5.1.1.4 Barok Dönem Gecelik ve İç çamaşırı

1660'larda yapılan resimlere bakıldığında o dönemin gecelik kıyafetlerine rastlamaktayız. Tek kolu omuz üzerine düşüyor ve alttaki kombinezonu gösteriyordu. Resimlerde mücehver olmaması, o dönemde sarayda tercih edilen tarzdaki yapay sadeliği gösteriyordu. Kombinezon, korsesiz giyilmektedir. Gecelikler keten veya pamuklu kumaştan yapılıyordu. Genellikle görünmeyen giysilerdi (Şekil- 81) (Fogg,2014:93).

Şekil 81. Louise de Keroualle, Portmouth Düşesi, 1660'lar gecelik ve iç giyim (Fogg,2014:93).

5.1.1.5. Barok Dönem Giyim Kuşamda Malzeme

Barok dönemde teknolojinin gelişmesiyle daha seri üretilen yün, kadife, atlas, ipek, muar, pamuk, kamlot kumaşlara; yaldızlı kumaşlar altın ipliklerle işlenmiş brokerlar ve gül motifler eklenmiştir. Bayan kostümünde ağır (karkas) astarın yerini daha zarif pamuklu, ipekli astarlar almıştır.

Özetle, Barok sanatın dokunduğu güncel olan giysi, aksesuar ve moda ürünlerini içine alan tüm elementlerde; brokar kumaşlar, yaldızlı kumaş yüzey süslemeleri, boncuklar, inciler, danteller, güpürler, kadife kumaşlar, bol miktarda desenli işlemeler, dokulu desen ve yüzeyler, jakarlı dokuma ile desenlendirilmiş ve renklendirilmiş kumaşlar, kadifeler, parlak ve gösterişli aksesuarlar yer almaktadır. Ünlü tasarımcıların ürünlerinde görüldüğü gibi ihtişam ve gösteriş özelliği taşıyan, kıvrımlı hat ve desenleri olan siluetler, girintili çıkıntılı hissi veren yüzeyler, boyutlandırılmış süslemeler, kabarık tasarımlar şeklinde özgün özellikler görülmektedir. Bu niteliği ile kullanıcı kesimin özel olduğunu hissetmesi gündeme gelmektedir ve dikkat çekmektedir (Osmanlı, Demirarslan,2020:20).

5.1.2. Barok Dönem Mobilya Tasarımı

Barok mobilya sanatını temsil eden asıl stil 'XIV. Louis' stilidir (1638-1715). Mobilyada Barok etkisi 17.yüzyıl boyunca hatta kuzey Avrupa ülkelerinde 18.yüzyıl ortalarına kadar kendini göstermiştir. Osmanlı'da ise 19. Yüzyılın sonuna dek etkisini göstermiştir. Günümüzde halen daha Barok üslupta mobilyalar yapılmaya devam etmektedir. Barok mobilya sanatının başlıca özelliği üst görünüşlerde genellikle dairesel dönüşlü köşeler, ön ve yan görünüşlerde iç ve dış bükey yüzeyler, çok süslü kıvrımlı ve ağır oymalar ile süslemeler olarak özetlenebilir. Barok dönemi mobilyalarında genellikle simetri hakimdir (Osmanlı ve Demirarslan,2020:6).

Tez kapsamında Barok mobilya malzeme, işçilik, simetri, mobilya çeşitleri, döşeme, mobilya ayakları alt başlıkları altında incelenmiştir. Ancak öncelikle Barok mobilyayı incelemeye başlamadan önce Barok mobilya denilince ilk akla gelen en

önemli isim olan Andre Charlles Boulle hakkında bilgi vermek gerekmektedir.

5.1.2.1. Andre Charles Boulle

Andre Charles Boulle' nin 1642 yılında Paris'te doğduğu bilinmektedir (Havard,1893: 15). Kaynaklarda Andre-Charles Boulle'un Fransa'da doğduğundan dolayı Fransız sanatçı olarak bahsedilmesine rağmen, Charles Boulle'un babası; Johan veya Jan (Jean) Boit Hollanda (Pays-Bas) kökenlidir. 1610 yılarında doğduğu yer olan Hollanda'dan Fransa'ya gelmiştir. 1650 yıllarında Sainte-Geneviève bölgesine yerleşmiştir. André-Charles Boulle, ressam, heykeltıraş, mozaik dolap yapım, oyma ve kakma ustasıdır. Aynı zamanda yerli galerilerde görev almış ve eserleri sergilenmiştir. 1672 yılından itibaren Louvre galerilerinin ev sahipliği onuruna sahip oldu. Paris'te 29 Şubat 1732 de vefat etmiştir. Fransa'da ve yabancı ülkeler tarafından güzel sanatlar konusunda tanınan aranan liyakat nişanı almış kimlikteki bir sanatçı oldu. Bu mesleğini Louvre galerileri içindeki evinin mirasçıları olan kendisi gibi yetenekli oğullarına bıraktı (Kundakçı,2017:97) (Şekil- 82) .

Şekil 82. : Andre Charles Boulle atölyesinde çalışırken , Ressam Mary Evans (URL 28)

Boulle döneminin en önemli ustası olması dolayısıyla yanına giren birçok yabancı kalfayı da yetiştirmişti. Bu sanatkârlardan yetenekli olanlar ülkelerine döndüklerinde benzer işçilikle mobilyalar üretmişlerdi. Kötü bir talihle Boulle'ün birçok mobilyası henüz hayattayken bir kaza ile yandığı için bizzat kendi eseri olduğu kesinlikle bilinen ancak birkaç mobilya günümüze kadar kalabilmiştir . Diğerlerinin yetiştirdiği ustalar tarafından yapıldığı sanılmaktadır (Boyla, 2012:46). Tasarımları katalog olarak basılmış Dünyanın çeşitli bölgelerine yayılmıştır (Şekil- 83) .

Şekil 83. Boulle İşçiliği Mobilyalar ile Döşenmiş Oda Back State Room, Wallace Koleksiyonu, Londra (URL 29)

Boulle'un Avrupa müzelerinde çok sayıda eseri vardır (Şekil- 84, 85 ,86,87) . André – Charles Boulle'un yaptığı eserler, mobilya koleksiyoncuları arasında daima tartışma konusu olmuştur. Çünkü Boulle'un elinden çıkan mobilyaların birçok taklidi yapılmıştır ve hâlâ da yapılmaktadır. Ancak büyük müzelerdeki ve zengince döşenmiş şatolardaki mobilyaların önemli bir kısmı gerçekten Boulle'un eseridir. Bu mobilyaların orijinalliğini bakır, kalay ve bağa ile yapılan gömme süsler ve bunları tamamlayan yaldızlı bronzdan işlemeler meydana getirmektedir. Güneş-Kral diye bilinen XIV. Louis.

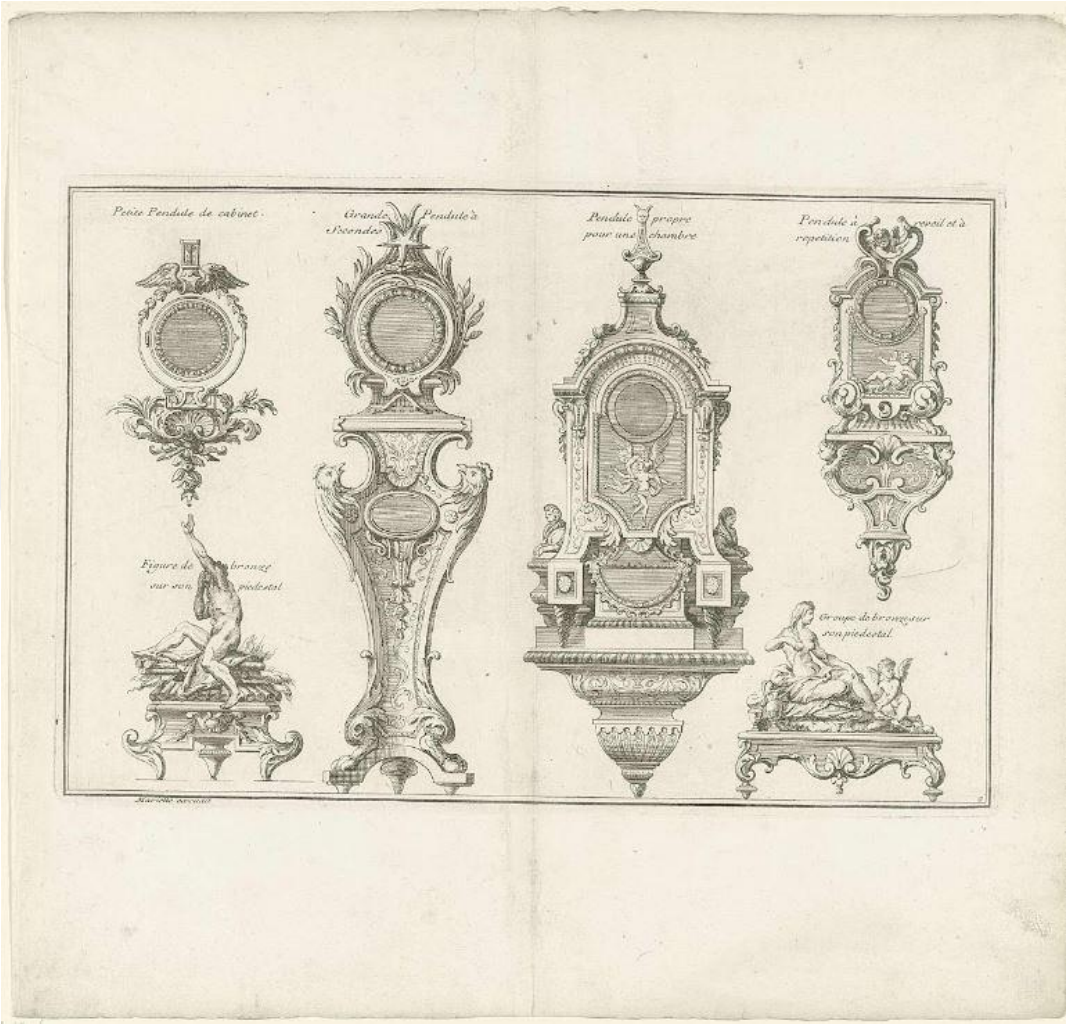
Boulle'un yaptığı işleri çok beğenmiş ve mobilyacıyla dört oğlunu saray marangozluğ una tayin etmiştir. Boulle sadece mobilya tasarlamamış aynı zamanda saatler, avizeler gibi günlük kullanım eşyaları da tasarlamıştır .

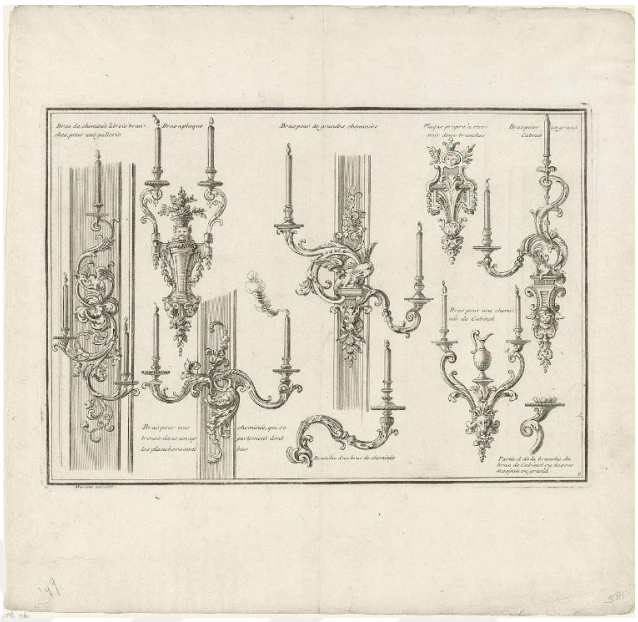
Şekil 84 . Boulle'a Ait Mobilya ve Bronz ve Kakmacılık eserleri (URL30)

Şekil 85. Boulle Yapımı Kutu, 1700-1720 maun ağacı, bağa, pirinç, kalay ve yaldızlı bronzla kaplanmıştır (URL 31)

Şekil 86.André Charles Boulle saat çizimleri 1710-1720 (URL 30)

Şekil 87. Andre Charles Boulle avize çizimleri (URL32)

5.1.2.2. Barok Mobilya temel özellikleri

Erken Barok mobilyalarında Rönesansın izleri belirgindi. İskemle ve koltuklar düz hatlı ve katı görünüşlüydü. Dört ayaklı bir taşıyıcı sistem ya da Roma tarzı yuvarlatılmış çapraz ayaklar vardı (Boyla, 2012:49)

Barok dönem mobilyalar dayandıkları duvarla müşterek özellikler taşırlar, en azından boyut ve konum olarak mekanla eşya arasında bir uyum aranırdı. Barok stili mobilyalarda genellikle simetri hakimdir. Oyma süslemeler derin olarak işlenmiş ve belirgin bir yapıdadır. Mobilyalardaki kavisler Barok stile özgü göze hoş görünecek biçimdedir. Barok mobilya sanatının başlıca karakteri üst görünüşlerde genellikle dairesel dönüşlü köşeler, ön ve yan görünüşlerde içbükey, dışbükey yüzeyler, yan sütunlar, natüralist özellikle çok süslü kıvrımlı gösterişli oymalar, tornalı ve burmalı ayaklar olarak özetlenebilir. Mobilyalarda kabriyal, pençe-top, burmalı ayaklar uygulanmıştır (Kundakçı,2017:29, Boyla, 2012:49).

Barok dönem mobilyası bu kadar gösterişe rağmen önceki dönemlere kıyasla oldukca rahat ve kullanışlıydı.

5.1.2.3.Malzeme

Bu dönemde mobilyada en çok kullanılan malzemeler; ahşap (özellikle Afrika'dan ithal edilen maun ağacı, abanoz ağacı, gül ağacı, şimşir, ceviz, meşe), mermer, cam ve aynadır (Şekil-88,89). Avrupa'ya bol miktarda ithal edilen mobilyaların yanı sıra, mobilya yapımında kullanılan ahşapların ticareti de bu dönemde çok önemli bir rol oynamıştır. Üslupsal açıdan önemli bir gelişme de giderek artan sert egzotik ağaçların özellikle abanozun ticaretiydi. Abanoz kaplamalı mobilyaların oymalı parçalarının masif abanoz yerine siyaha boyanmış şimşir ağacından yapılması sık rastlanan bir uygulamaydı. Çünkü oymacılık genellikle mobilyaların taşıyıcı kısımlarında ve tepeliklerinde uygulanmaktaydı. Bu oymalar karmaşık ve heykelsi bir nitelik taşıdığı için sert ve damarsız bir ağaca ihtiyaç duyuluyordu. İskemle yapımında ise daha çok ceviz ve kestane gibi yerel ağaçlar tercih ediliyordu (Osmanlı, Demirarslan,2020:6, Tansal, 1995: 13).

Şekil 88. Maun ağacından yapılmış Barok dönem XIV. Louis sehpa örneği, Andre Charles Boulle (1680) (Osmanlı ve Demirarslan,2020:7).

Şekil 89. Komot örneği, Andre Charles Boulle, Cleveland müzesi (Osmanlı ve Demirarslan,2020:11).

17. yüzyıl mobilyalarında altın ve gümüş kaplanmış metaller de çok kullanılmıştır. Som gümüşten yapılmış mobilyalar da üretilmiştir. XIV. Louis'nin bıraktığı borçları ödeyebilmek için ölümünden sonra sarayın gümüş mobilyaları eritilerek satılmıştır. Bu dönem mobilyacılığında görülmeye başlanan bir başka dekorasyon malzemesi de cam levhalardı. Daha önceki dönemlerde cam levhalar ancak çok küçük boyutlarda üretilebilirken 17. yüzyılda Venedik'li ustalar büyük ve düzgün yüzeyli olanlarını dökmeyi başarabilmişlerdi (Boyla 2012: 47).

5.1.2.4. Yüzey İşçiliği

Barok mobilyada çeşitli yüzey işçilikleri yapılmış, lake işçiliğine önemli yer verilmiştir. Başlangıçta Hindistan ve Uzak Doğu'dan getirilen lake işçiliği ile yapılmış dolaplar bir süre sonra Avrupa' da taklit edilmeye başlanmıştır. Lake modası üslupsal açıdan da önem taşır (Şekil 84). Çünkü Doğu'dan ithal edilen lake eşyalar sayesinde Avrupalı mobilya ustaları egzotik ve yarı egzotik motiflerden oluşan yepyeni bir mobilya anlayışına sahip olmuşlardır. Oymacılık Barok dönemde de önemini

korumuştur. Arabesk tarzında[1] oyma işçiliği en belirgin mobilya özellikleri arasında gelmektedir. Bu dönemde İngiltere, Hollanda ve Fransa'da mobilya yüzeyleri uzaktan seçilemeyen sığ oymalarla bezenirken derin, kavisli ve gösterişli oymalar tepelik, korniş, yan sütunlar, ayaklar ve iki ön ayak arasındaki gergilerde yer alıyordu. İtalya ise her tarafı abartılı, heykelsi görünümde oymalarla kaplı ahşap mobilyaları ile tanınıyordu. Barok'ta marketri çok yaygın bir süsleme tarzıydı. Üzerine marketri yapılan levhalar genellikle çam, köknar, meşe ve gürgen gibi yerel ağaçlardan meydana getirilirdi. Ağaç kaplamalar yanında ince çinko, bakır, pirinç ve gümüş levhalar; kemik, fildişi, bağa, akik, lacivert, cam ve başka birçok malzeme marketri yapımında kullanılıyordu. 17.yüzyıl mobilyacılığında bağa kaplama revaçtaydı. Kaplandığı yüzey kırmızıya boyanan bağa şeritlerin hareleri belirginleşir ve daha göz alıcı bir renk elde edilmiş olurdu. Aynı zamanda şeritlerin bitişme çizgilerine metal teller yerleştirilerek yüzey deseni oluşturulurdu (Şekil-90,91) (Tansal, 1995: 12, Boyla, 2012:45,46).

Şekil 90. 'Bureau Mazarin' olarak isimlendirilen bir çalışma masası mobilyasında lake işçiliği ve lake süslemeden bir detay (Osmanlı,Demirarslan,2020:8).

[1] Arabesk tarzı: Arabesk, karmaşık ve anlaşılması güç olan süsleme örneklerini kolayca, alışılagelmiş bir yoldan ve çok kısa bir form içinde ifade edebilen bir kelimedir. Bkz. Selçuk Mülayim, Türk Süsleme Sanatında Arabesk Problemi. Sanat Tarihi Dergisi.Cilt 2, Sayı 2, s.62-85.

Şekil 91. Bağa işçiliğinde yapılmış kaplamadan bir detay örneği (Osmanlı ve Demirarslan,2020:9).

Dönemin ünlü mobilya tasarımcısı Andre-Charles Boulle aynı zamanda marküteri ustası olarak tanınmaktaydı. Barok dönemin mobilya tasarımı açısından en önemliği özelliği mobilyanın bir marangozluk işi olmaktan çıkması ve daha önce de belirtildiği üzere mobilya tasarımcılarının ortaya çıkması, tasarımcıların tasarladıkları mobilyaların üretimi için yapım kataloglarının çıkarılmasıdır. Bu dönemde ortaya çıkan bir dekorasyon stili de Andre Charles Boulle ismiyle birleştirilir. Boulle, mobilyaları son derece dekoratif bir pirinç ve bağa bileşimiyle kaplama yöntemini geliştirmiştir. Boulle marketerisiyle bezenmemiş kısımlar ise genellikle abanoz kaplanır. Üzerindeki desen bir bütün olarak ele alınmıştır. Boulle, mobilyalarının kenarına hem eşyayı darbeden koruyan hem de süsleyen yaldızlı bronz yani 'Ormolu' montürler monte edilmiştir. Boulle'nin yaptığı dolaplar güçlü bir merkezi eksene sahiptir. (Şekil- 92,93,94,95,96,97) (Osmanlı, Demirarslan,2020:7).

Şekil 92. Andre Charles Boulle yapımı komidin (1710- 1720) (Osmanlı ve Demirarslan,2020:8).

Şekil 93. André Charles Boulle masa 1700 (URL 33)

Şekil 94. André Charles Boulle çekmeceli dolap 1685–1690 (URL34)

Şekil 95. Andre Charles Boulle Saat Dolap Wallace Collection müzesi (Londra, Birleşik Krallık) (URL35)

Şekil 96. Andre-Charles Boulle tasarımı bir mobilyada marküteri işçiliği (Osmanlı, Demirarslan,2020:8).

Şekil 97. Andre Charles Boulle Kabine Rijksmuseum müzesi (Amsterdam, Hollanda) (URL 36)

Andre-Charles Boulle tarafından geliştirilen bağa kaplama tekniği sanatçının adı ile anılır. Boulle, bağa kaplama ya da abanoz ahşap yüzeylerine açtığı çok ince oyuklar içine gümüş pirinç, çinko ve bakır alaşımlarından oluşan ince telleri yerleştirmiş ve tüm mobilya yüzeyini kıvrım dallı bir motifle kaplamıştır. Mobilyaların bağlantı yerlerini ise altın yaldızlı bronz dökme süs parçaları ile zenginleştirmiştir. Boulle tekniği hem malzeme çeşitliliği hem de uygulama çeşitliliği acısından farklılık yaratır. Uygulama acısından birden fazla kaplama malzemesinin bir bütün halinde kesilmesi Boulle tekniğinin temel özelliğidir. Boulle tekniğinde Andre -Charles Boulle tarafından sıklıkla kullanılan malzemeler Mayıs 2011 tarihinde Münih Bayerisches Ulusal Müzesinde sergilenmiştir (Şekil-98) (Kundakçı,2017:103)

Şekil 98. Andre-Charles Boulle tarafından kullanılan malzemeler

(Mayıs 2011'de Münih Bayerisches Ulusal Müzesi'nde metal kakmalar Barok mobilyalar sergisinde sergilenmiştir. Fotoğraf: © 2011 Bayerisches Münih Ulusal Müzesi / D. ElieLefebvre,2011, sy:63)
(Kundakçı,2017:101)

5.1.2.5. Simetri

Barok mobilyanın en önemli özelliklerinden biri de işlemelerin simetrik yapıda yapılmasıydı. Örneğin masanın bir ayağındaki süsleme ile diğer ayaklarındaki süslemeler simetri olacak şekilde düzenli bir biçimde oluşturulmuştur (Osmanlı& Demirarslan ,2020:9)(Şekil-99).

Şekil 99. XIV.Louis stilinde masa, 1690- 1700 ve simetri ekseninden süsleme detayı (Osmanlı,Demirarslan,2020:9).

5.1.2.6. Mobilya Çeşitleri

Toplumda çeşitli sınıfların ve gelir farklılıklarının olduğu bu dönemde zengin evlerindeki mobilyalarda rahatlıktan çok gösteriş ön plandaydı. Ancak alt tabakalardan olan insanların evlerinde yerel ağaçlardan yapılmış sade, kullanışlı mobilyalar bulunuyordu (Boyla, 2012:45)

Barok dönemde iç mekânda kullanılan mobilyaların çeşitlerinde artış görülmektedir. Bir mobilyanın bile çok sayıda çeşidi bulunmaktaydı. 'Cabinet (kabinet)' ve ' armoire (armuar)' olarak isimlendirilen dolaplar, elbise dolapları, baldekenli yataklar, çalışma masaları, iskemleler, saatler, konsollar, sehpalar, kitap rafları,'commodes (Komot)' olarak isimlendirilen mobilya gibi çok sayıda mobilya çeşidi görülmektedir.Bilhassa giysi çeşidinin artması kiyafetlerin hacimce büyümeleri elbise dolaplarında çeşitliliğe ve dolapların ölçü ve biçim olarak değişimine neden olmuştur.Ayrıca oturma elemanlarında geniş oturma alanları ve yarı kolçaklı veya kolçaksız modeller çok tercih edilmiştir. Bu stildeki belli başlı değişiklikler oturma mobilyasındaki ayakların eğmeçli, arkalıkların yanlarda düz, üstte çoğunlukla simetrik taçlı, köşelerinin yuvarlak oluşudur. Ayakların üst kısmı kabartma yaprak oymalıdır.

Kayıtların oymasında bazen simetri görülmemektedir. Arkalıkları yuvarlak okuma koltuklan yaygındır. Yüksek arkalıklı koltuklar, kolçaksız sandalyeler ve tabureler bu dönemde yaygınlaşmıştır (Şekil- 100, 101,102). Oturma mobilyasında en çok kullanılan ağaç türleri ceviz ve meşelerdir. Masalar arasında servis için alçak ve küçük sehpalar kullanılıyordu. Ahşap marketri ya da pietre dure tekniği ile yapılmış tablalar bu sehpaların tipik özellikleri arasındaydı. Saraylarda kitap rafları bu dönemde çok görülmeye başlamıştı. Bu rafları genellikle üst kısım daha dar olmak üzere iki kademeli yapılıyordu. Masa yüksekliğinde olan alt bölümde masif kapaklar olurdu. Üst raflar dikdörtgenlere bölünmüş çerçeveli cam kapaklarla örtülürdü. Yataklar sosyal hayatta çok önem taşıyan mobilyalardı. Saray ve konaklarda yer alanlar el işi nakışlı kılıf ve örtülerle ahşap kısmı hiç görülmeyecek biçimde kaplanıyorlardı. Özellikle başucu tablası aplike işi yapılmış parlak kumaşlarla çok gösterişli olurdu. Dönemin sonlarına doğru tablanın üst kenarında kıvrımlar yer almaya başladı. Döneme ait burjuva evlerinin resimlerinde salonun bir köşesine dayanmış olan yatağın ayakucu ve yanları gösterişli perdelerle kaplanmıştır. Böylece hem mahremiyet hem de geceleri sıcak bir ortam sağlanmış oluyordu. Perdelerin asılı olduğu sayvanın kenarları süslü bant ya da kırmalarla çevrelenirdi. Hastalık ve doğum gibi durumlarda ve bayram günlerinde ziyaret eden misafirleri karşılamak için bir yanın perdeleri açılıyordu. Adeta kapalı bir çadıra benzeyen bu yataklar ev sahibinin zenginliğini sergilemede bir araçtı (Kurtoğlu, 1986: 11; Boyla,2012 :54,55).

Şekil 100. XIV. Louis koltuk, 1675 (Osmanlı, Demirarslan,2020:10).

Şekil 101. XIV Louis stili koltuk ve detayı (Osmanlı, Demirarslan,2020:10).

Şekil 102. Versay Sarayı yatak odası örnekleri (URL 37)

Dolaplar, 17. yüzyılın tipik mobilyasıdır. Dolapların gelişimi o sıra Avrupa'yı etkisine almış koleksiyonculuk modasıyla yakından ilişkiliydi. Koleksiyoncular topladıkları madalya, para ya da Doğu porselenleri gibi ilginç eşyaları bu dolaplarda muhafaza eder ve sergilerlerdi. Büyük bir özenle işlenmiş olan küçük kapaklı yüzey iç ve dış yüzeyleri süslenmiş iki büyük kapakla örtülüyordu. Bu tür dolapların öncüsü İberya Yarımadası'nda gelişmiş olan ve masa üzerine konan bir kutuydu. Kutular önceleri sade dörtgen prizma gibiyken sonradan üstünün çatı gibi yükseltildiği, alınlık ve taçların eklendiği ya da yan duvarlarına mimarlıktan alınmış unsurların yerleştirildiği örnekler geliştirilmiştir. Giderek bunların altına uygun özel masalar da tasarlanmıştı. Bütün Avrupa'ya yayılan bu kutuların önündeki büyük kapaklar dönemin ortalarında yok olmuş; altına gösterişli ayaklar tasarlanarak kendine özgü bir mobilya haline gelmişti. İlk olarak elbise asılabilen dolap da bu döneme rastlamaktadır. Dolap kapaklarında mermer levhalara da rastlamak mümkündü. Almanya ve etkisi altında bulunan İskandinav ülkelerinde iki kapılı tipik bir dolap olan 'shrank' bu döneme damgasını vurmuştu. Şrank çok yüksek (bazen iki metreden fazla) ve geniş ağaç

kaplama bir mobilyaydı. Genellikle evin örtü, çarşaf, porselen vb. günlük eşyalarını kaldırmak için kullanılırdı (Şekil- 103) (Osmanlı, Demirarslan,2020: 10, Boyla,2012 :49; Tansal, 1995: 13).

Şekil 103. XIV Louis stili dolap örneği ve süsleme detayı (Osmanlı ve Demirarslan,2020:10)

17. yüzyılda kullanılan bir diğer yenilik de aynalardır. Aynalar son derece pahalı olduğundan bir zenginlik ve prestij göstergesiydi. Bu aynaların enli, altın yaldızlı, ahşap oyma, altın kaplamalı metal, som gümüş ve yine Venedikli camcıların yaptığı cam çerçeveleri de görülüyordu. Aynanın kullanıldığı en önemli mekân hiç şüphesiz Versailles Sarayı'nda yapımı 1678 yılında tamamlanan Aynalı Galeri'dir (Şekil- 104). Bu salonun uzun duvarına kaplanan aynalar XIV. Louis'nin sanat danışmanı ve bakanı Colbert'in girişimi ile açılan fabrikada üretilen tabaka camlarla yapılmıştı. Bu fabrikada Venedik'ten kaçırılan ustalar görevlendirilmişti. O dönemin bir teknoloji harikası olarak değerlendirilen aynalar, 86 cm uzunluğundaydı. Bunlar saraya bağlı Gobelin

fabrikasında geliştirilen teknolojik yöntemlerle duvarı galerinin uzunluğunca ve tavana kadar kaplayacak şekilde birleştirilmişti. Bu aynaların önüne konsol mermer tablalı masalar konurdu. Avrupa'daki bütün önemli evlerde bulunurdu (Boyla,2012 :49, Tansal, 1995: 13).

Şekil 104. Versay Sarayı aynalı salon (URL 38)

17.yüzyıl sonlarına doğru Fransa'da André-Charles Boulle'un geliştirdiği 'Komot' adını alan çekmeceli ve masa yüksekliğindeki bu mobilya dayandığı duvarın yüzey kompozisyonunu da tamamlayan bir öğeydi. Komotların bir görevi de duvara konulan aynayı korumaktı. Bu mobilyanın dikey yüzeyleri siyah abanoz, bağa ve çeşitli metallerle kaplanmış bombeli panolardan oluşuyordu. Üst tabla renkli mermerden yapılıyordu. Köşeler, ayakuçları, çekmece kenarları gibi darbeye maruz kalabilecek kısımlara altın kaplamalı tunçtan yapılmış akant yaprakları, bebekler, masklar, kenar suları v b süslemeler yerleştiriliyordu. Bu mobilyalar olağanüstü etkileyici heykelsi görünümleriyle hayranlık uyandırıyordu. XIV. Louis için yapılan örnekler Versay Sarayı'nın odalarını süslüyordu (Şekil-105) (Osmanlı, Demirarslan,2020:11).

Şekil 105. Komot örneği, Andre Charles Boulle, Cleveland Müzesi (Osmanlı, Demirarslan,2020:11)

XIV. Louis egemenliğindeki yeni Fransız dekorasyon modası en belirgin niteliklerini İtalyan örneklerinden almıştır. XIV. Louis yalnızca kopyacılıkla yetinmemiştir. Fransa'nın ithal ettiği lüks maddeleri azaltmak, aynı alandaki ihracat potansiyelini geliştirmek amacıyla Fransız ürünlerini sıkı ve merkezi bir denetime tabi etmiştir. Bu kalite kontrolündeki en önemli kuruluş "Manufacture Royale des Meubles de la Courrone" du. 1667'de Gobelins'de kurulan bu imalathane hem saray için mobilya, döşeme vs. imal edecek, hem de ulusal bir stilin gelişimini sağlayacaktı. Mobilyacılıktaki tüm bu gelişmelere rağmen, XIV. Louis döneminin başında kraliyet şatolarının büyük bir bölümünde Orta Çağ geleneklerine uygun olarak pek mobilya bulundurulmuyor ancak saray halkı bu şatolardan birini ziyaret ederse oraya eşya taşınıyordu (Tansal, 1995: 13; Osmanlı& Demirarslan,2020:10).

5.1.2.7. Mobilya Ayakları

Barok mobilyaların ayakları önceki dönemlere göre daha hafifti. Ayakların üst kısmı kabartma yaprak oymalıdır. Tornada şekillendirilmiş ayaklar 17.yüzyılın başlarında İberya Yarımadası'ndan bütün Avrupa'ya yayılmıştı. Bunlar burgu gibi (tirbuşon ayak) ya da üst üste gelen boğumlardan olabiliyordu. Yüzyılın ikinci yarısında Fransa'nın etkisi ile korkuluk başına benzeyen (ters şişe gibi) bir ayak biçimi ve çapraz gergiler görülmeye başlamıştır. 17.yüzyılın son çeyreğinde mobilya ayaklarında bir kıvrımlaşma görülmeye başlamış; S ve C biçimlerindeki ayaklar başlangıçta çok abartılıyken giderek daha yumuşak kıvrımlara dönüşmüştür. 18.yüzyıl başlarında bir hayvanın arka ayağını anımsatan biçimler yaygınlaşmıştır. Ayağın ucunda çeşitli hayvan pençelerinin ve hatta çizme ve ayakkabı biçimlerinin de kullanıldığı olurdu. İspanya ve Portekiz'de arkalığı tornada çekilmiş ince burgulu ya da boğumlu parmaklı iskemleler 16.yüzyılın ikinci yarısından beri kullanılıyordu. Bunların bazıları abanozdan yapılmaktaydı. Bu dönem kullanılan masalarda en çok kullanılan çapraz gergili dört ayaktı (Boyla,2012 :48, Kurtoğlu, 1986: 9)

5.1.2.8. Döşeme

Deri ya da ipek döşemeler mobilyanın iskeletine kabaralarla tutturulurdu. Kaliteli iskemleler İtalyan malı ipek damasko, brokar ve kadifelerle döşenir, saçak ve püsküllerle süslenirdi. 17.yüzyılın son çeyreğinde sırtlık ve oturak genellikle ahşap çerçeveler görülmeyecek şekilde döşemeli olurdu (Boyla, 2012: 48).

Bütün gösterişine rağmen 17.yüzyıl mobilyası önceki dönemlere göre kullanım açısından daha rahattı. Bu dönemde klasik sanat üzerine ciddi araştırmalar yapılmış ve kitaplar yayınlanmıştı. Dolayısı ile tasarımlardaki tarihsel yaklaşım bilinçli bir şekilde ele alınmıştı. Barok mekânda bütünlük arayışları vardı. Mobilyalar dayandıkları duvarla müşterek özellikler taşırlar, en azından boyut ve konum olarak mekânla eşya arasında bir uyum aranırdı. Barok Roma'da gelişmişti; ancak yüzyılın ikinci yarısında liderlik Fransız sarayına geçmişti. Kral XIV. Louis'nin sanata önem vermesi ve bu konudaki harcamalardan hiç sakınmaması, başlangıçta İtalyan tasarımını izleyen Fransız tasarımcıların giderek kendi ülkelerine özgü klasik bir üslup geliştirmesine neden olmuştu (Boyla, 2012: 57).

ALTINCI BÖLÜM

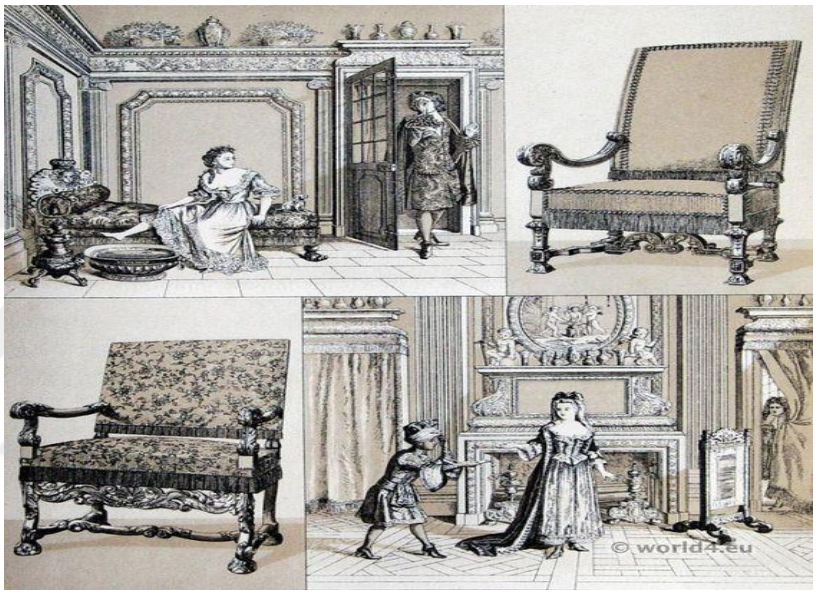
6. BULGULAR

Barok dönemde mobilya ve moda tasarımı arasındaki etkileşim bu bölümde tekstil kullanımı, malzeme kullanımı, form, simetri özelliği, renk, doku, strüktür, tasarım ve üretim ortak özellikleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve bir tabloda özetlenmiştir. Bu özellikler her iki tasarım alanında birçok üründe göze çarpan yaygın ortak özellikler olarak belirlenmiştir.

6.1.TEKSTİL KULLANIMI

İpek ve kadife iki alanda da en çok tercih edilen kumaşlar arasındaydı.Bu kumaşlar mobilyada yatak, koltuk ve perdelerde kullanılmıştır ve modayı da etkilemiştir. Bunun dışında mobilyada deri, giysilerde saten, pamuk, keten vb kumaşların kullanımına da rastlanılmaktadır. Ancak bu kumaşların kullanım oranının kadife ve ipek kadar yoğun kullanılmadığı görülmektedir. Buna ilaveten bazı kaynaklara göre bu dönem ayakabılarında saten kumaş kullanılmıştır. Saraydaki perdelerden esinlenerek kostümlere drape, pile gibi işlemeler yapılmıştır. Koltuk, kanepe, yatak ve perdelerde gördüğümüz kumaşlar, gül desenleri, altın varaklar giysilere de yansıtılmıştır. Sarayın şatafatlı kostümlerinde kullanılan kumaş tür ve desenleri koltuk ve kanepe kumaşları ile aynı olabiliyordu. Bu örnekleri Barok döneme ait tablolarda görmek mümkündür.

Tablo-1. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki tekstil benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	Mobilya	Giyim Kuşam Modası
Tekstil	Kadife, ipek,deri	Kadife, ipek, saten,pamuk, keten
Etkileşim Yandaki resimden de görüldüğü gibi Kraliçe ve Kralin giysilerindeki desen ve kumaş koltuklar ve yerdeki pufla aynıdır. Bu dönemde hem giysilerde hem mobilyalarda Çin işi desenlere rastlanmaktadır. Bu desen mobilyada lake üzerine döşenirken giysilerde kumaşlarda görülmektedir. Her iki tasarım ürününde de kumaşlar yumuşaklık, parlaklık ve desenler açısından birbirine benzerlik göstermektedir.	 	

6.2. FORM

Abartılı, kavisli, kıvrımlı formlar Barok dönemin en belirgin özelliğinden biridir. Buna paralel olarak bu kıvrımlar yoğun bir şekilde mobilya ve giyim kuşam tasarımında görülmektedir. Bu dönemki etekleri geniş göstermek için üç veya beş kat balina kemiği ve sögüt ağacından yapılmış şeritlerin kullanılması, kat kat eteklerin giyilmesi de mobilyada olduğu gibi giysilerin de abarttılı olduğunu göstermektedir. Bu abartı ve gösterişteki benzerliği en belirgin şekilde mobilya ayakları ve ayakabılar özellikle ayakkabı topukları incelendiğinde görülmektedir.

Tablo-2. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki form benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	Mobilya	Giyim Kuşam Modası
Form	Kabarık, abartılı, işlemeli, süslemeli	Kabarık, abartılı, işlemeli, süslemeli
Etkileşim Resimlerde de görüldüğü gibi mobilya ayakları ve dönem ayakabıları aynı formdadır.	 	

6.3. SİMETRİ

Mobilyalarda bulunan simetri ekseni giysilerde de kendini bariz bir şekilde göstermektedir. Mobilya ayaklarındaki süsleme ve oymalar simetrik şekilde oluşturulmuştur. Giysi göğüslerinde, aksesuarlarda, mücevherlerde, ayakkabılarda kullanılan danteller, desenler ve işlemelerde bu dönem moda tasarımında oluşturulan simetriye örnek verilebilir.Simetri genel olarak Barok dönem sanatın her alanında yer almaktadır.Barok mobilyada koltuk, iskemle, masa , dolap gibi tüm mobilyalarda bir simetri ekseni bulunmaktadır. Bu simetri ekseni sadece formu oluşturmakta kullanılmamaktadır aynı zamanda süslemelerin mobilya üzerindeki düzenini de oluşturmaktadır.

Tablo-3. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki simetri benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	Mobilya	Giyim Kuşam Modası
Simetri	Mobilyada simetri ekseni bulunmaktadır.	Giysileri oluşturan her parçada simetri kendini göstermektedir.
ETKİLEŞİM Mobilyalarda bulunan simetri ekseni giysilerde de kendini bariz bir şelikde göstermektedir. Mobilya ayaklarındaki süsleme ve oymalar simetrik şekilde oluşturulmuştur. Giysi göğüslerinde, aksesuarlarda, mücevherlerde, ayakabılarda kullanılan danteller, desenler ve işlemelerde bu dönem moda tasarımında oluşturulan simetriye örnek verile bilir. Simetri genel olarak Barok dönem sanatın her alanında yer almaktadır.		

6.4. RENK

İncelenen her iki alanda da yoğunlukla koyu, parlak renkler vardır. Mobilyada yüzyılın ortalarına doğru siyah beyaz geleneği yerini renkli malzemelere bırakmıştı. Giysilerde ise kırmızı beyaz ve siyah Devrim'den önceki geleneksel kraliyet renkleridir. Giysiler, perdeler, koltuk kumaşları ve masa örtülerinde koyu, parlak ve altın renkleri daha çok kullanılmıştır.Barok döneminde yeşil, siyah, bordo, sarı, kahve, beyaz v.b renk tonları sklıkla kullanılmıştır.

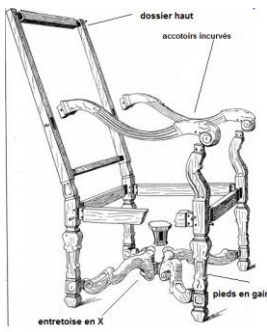
Tablo-4. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki renk benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	**Mobilya**	**Giyim Kuşam Modası**
Renk	Koyu ve parlak renkler, kontrastlık	Koyu ve parlak renkler, kontrastlık
Etkileşim Her iki alanda da yoğunlukla koyu, parlak renkler vardır. Yanda Barok dönem mobilya ve giysilerinde kullanılan renklerin şeması görülmektedir.		

6.5. MALZEME

Mobilyalarda kullanılan malzemeler genellikle giysilerde de kullanılan malzemelerdir. Mobilyalarda ahşap, mermer, cam, balina kemiği, metal gibi malzemeler kullanılmıştır. Bu dönemde kıyafetler de ise eteğe şeklini veren çemberlerde balina kemiği, söğüt ağacı ve metal kullanılıyordu. Bu çemberler eteği daha kabarık göstermeğe yardımcı oluyordu. Omuzları daha arkada tutmak ve beli inceltmek için giyilen 'Busk' adı verilen korsajlar da balina kemiği, fildişi ve ahşap malzemeden yapılıyordu. Kıyafet ve mobilyada ağırlıklı olarak kullanılan tekstil malzemeler ise ilgili başlık altında incelenmiştir.

Tablo-5. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki malzeme benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	Mobilya	Giyim Kuşam Modası
Malzeme	Ahşap, mermer, cam, metal, altın varak, ayna, tekstil, fildişi, vb	Ahşap, metal, fildişi, tekstil
Etkileşim Mobilyalarda kullanılan malzemeler genellikle giysilerde de kullanılan malzemelerdir.	 	

6.6. STRÜKTÜR

Bu dönem elbiselerin ve eteklerin çok kabarık ve çok katlı olması oturmayı engellediği için o dönemde oturma elemanlarında kolçaklı ve kolçaksız modellerin sık görülmesine neden olmuştur.Çok kabarık eteklerle oturmak zor olduğu için koltuk kolçakları geriden yapılmıştır.Uzun elbiseleri depolamak için boy dolapların yapılması da bu dönem mobilya ve moda tasarımının sütrüktür açısından birbirini etkilemesine örnek gösterilebilir.Baroğun abartılı formlarını giyside verebilmek için giysi altına bir iskelet strüktür kurgulanmaktaydı.Oturma mobilyasında ve masa sehpa gibi mobilyalarda da yine iskelet strüktür kurgulanmıştır.Giysi altındaki iskelet strüktür gizlenmekteyken oturma mobilyalarında döşeme ile kısmen gizlenmiş, masa ve sehpa gibi mobilyalarda ise açıkca görülebilir şekilde yapılmıştır.Geniş kabarık kiyafetlerin içine sığabileceği genişlikte dolapların yapıla bilmesi için çerçeve-tablalı konstrüksiyon mobilyanın detayları geliştirilmiştir.

Tablo-6. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki strüktür benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	Mobilya	Giyim Kuşam Modası
Strüktür	Kolçaklı ve kolçaksız koltuklar	Kabarık çok katlı etekler, elbiseler. Balon kollar, korse ve tarlatanlar.
Etkileşim Bu dönem elbiselerin ve eteklerin çok kabarık ve çok katlı olması oturmayı engellediği için o dönemde oturma elemanlarında kolçaklı ve kolçaksız modellerin sık görülmesine neden olmuştur.Uzun elbiseleri depolamak için boy dolapların yapılması da bu dönem mobilya ve moda tasarımının sütrüktür açısından bir birini etkilemesine örnek gösterile bilir.		

6.7. DOKU

Yumuşak ve parlak dokular hem mobilya hem giysi kumaşlarında sıklıkla görülüyordu. Yatak başlıkları, koltuk kumaşları, perdeler, elbise kumaşları genelde benzer dokulardan oluşuyordu. Her iki alanda da çoğunlukla yumuşak dokular tercih ediliyordu.

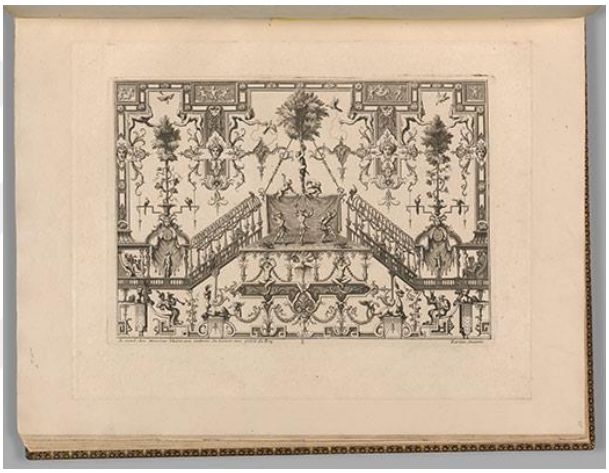
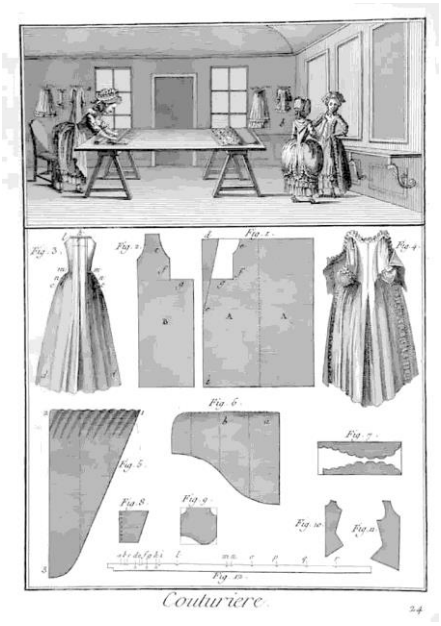
Tablo-7. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki doku benzerliğini ifade eden tablo.

Özellik	Mobilya	Giyim Kuşam Modası
Doku	Yumuşak, parlak, ipeksi ve kadifemsi doku.	Yumuşak, parlak, ipeksi ve kadifemsi doku.
Etkileşim Yumuşak ve parlak dokular hem mobilya hem giysi kumaşlarında sıklıkla görülüyordu.		

6.8. TASARIM ÜRETİM

17. yüzyılda Mobilya ustaları eğitim için başka ülkelere gidiyorlardı. Yüzyılın ilk yarısında İtalya, sonlarında ise Fransa bilgilerini arttırmak için gittikleri ülkelerdi. Bazı bölgelerde üretim yapılarak mobilya ihraç ediliyordu. Fransa'da yüzyılın ikinci yarısında mobilyaların genel tasarımı çok önemliydi. Mobilyalar mobilya tasarımcıları tarafından yapılıyordu. Tasarlanan mobilyaların ölçü ve çizimlerinin olduğu kataloglar ile yapımı yaygın hale getiriliyordu. Bakan Colbert'in girişimi ile Gobelin fabrikası açılmıştır.Paris halkının üçde biri tekstil sektöründe çalışmaktaydı. Tekstiller mevsimsel olarak ortaya çıkıyordu.Giysiler özel tasarımcılar tarafından tasarlanıp dikiliyordu. ' Houte Couture' kavramı ortaya çıkmıştı. Giysi üretimi yaygın bir sektör oluşturmuştu. Giysi kalıpları için de kalıp katalogları basılmaktaydı. Hem moda hem mobilya tasarımı özellikle XIV. Louis döneminde büyük yenilikler ile ortaya çıktığı için her iki tasarım da XIV Louis stili olarak anılır: XIV Louis mobilyası, XIV. Louis modası gibi.

Tablo-8. Barok dönem mobilya tasarımı ve giyim kuşam modası arasındaki tasarım ve üretim benzerliğini ifade eden tablo

Özellik	**Mobilya**	**Giyim Kuşam Modası**
Tasarım ve Üretim	XIV Louis mobilyası	XIV Louis modası
Etkileşim Hem moda hem mobilya tasarımı özellikle XIV. Louis döneminde büyük yenilikler ile ortaya çıktığı için her iki tasarım da XIV Louis stili olarak anılır.	 	

SONUÇ

Moda oldukça karmaşık bir kavramdır. Moda denildiğinde akla ilk giyim kuşam gelse de genel anlamda bakıldığında her şeyin bir modası vardır. Moda geçici bir kavramdır. Ancak yıllar geçtikce hep kendini tekrarlayan bir döngü içersinde olduğu görülmektedir. Moda çok hızlı değişen bir olgudur. Moda kendini ‘‘giyim-kuşam’’ alanında en belirgin şekilde ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle moda ve giyim kuşam eş anlamlı olarak da kullanılmıştır. Giyinme en önemli gereksinimlerimizden biridir. Giyimler var olduğu dönemin kültürel ve sanatının en önemli araçlarıdır. Giyim kuşam modasının tarihi çok eski çağlara kadar uzanmaktadır. İlk çağlarda fiziki koşullar ve koruma amaçlı değişen giysi algısı yıllar geçtikce moda kavramı da değişmektedir.

İnsanların yerleşik hayata geçmesiyle birlikte giysi, ayakkabı, sac modelleri sosyal ve kültürel kimliklerin göstergesi olmaya başlamıştır. İlk giysiler olarak hayvan derisi kullanılmıştır. Eski çağlardan günümüze kadar kalan giysi örnekleri oldukça azdır. Bu dönemlerin giyim tarzını daha çok duvar resimleri ve heykellerden öğrenmekteyiz. Yunan heykelleri, Mısır fresk ve kabartmaları eski çağlardaki giyim tarzını günümüzde en doğru şekilde gösteren örneklerdir. İlk Çağ, Orta Çağ, Rönesans, Barok, Yeni Çağ gibi dönemlerin her birinde ‘‘giyim-kuşam’’ modası farklı özellikler taşımıştır. Modanın başlangıç noktası sanayileşme olmuştur. Bu dönemde moda bir terzi ya da moda tasarımcısı tarafından belirlenmeye başlamıştır.

Hitit dönemlerine ait örnekler ‘‘giyim kuşam’’ modası için çok önemli kaynaklardır. Bu dönem eserlerindeki kabartmalardan anlaşıldığı üzere , düz yere kadar uzun elbiseler kullanılmıştır.Mezopotamya’da sağ kol ve omuz açık şekilde uzun elbiseler giyilmiştir.O dönemlerde de zengin ve fakir kadınlar arasında fark olmuş , zengin kesimler daha parlak canlı renklerde kumaşlar kullanmışlar. Mısır’da en önemli giysi özelliği drape ve piliselerdir. Mısırlıların en öenmli giyisilerinden biri peştemale benzer giysidir. Göz manyajı ve peruğa ilk kez bu dönemde rastlanmıştır.

Yunan ve Romalılar genellikle dökülen ve vücudu saran giysiler giymişler. Yunan

ve Roma giyimi çok benzerlik göstermektedir. Orta çağ'da gelişen ticaret modayı etkilemiş sade giysiler yerine daha işlemeli gösterişli giysiler tercih edilmiştir bu dönemde dikiş atölyeleri kurulmuştur. Dönemin en çok tercih edilen kumaşları keten, yün ve ipektir. Bu dönemde dini unsurlar ön planda olmuştur. Rönesans dönemine geldiğimiz zaman daha resmi bir moda olgusu karşımıza çıkmaktadır. En çok kullanılan değerli taşlar zümrüt yakut ve elmastır. Barok döneminde giyim modasında çok farklı modeller ortaya çıkmıştır koyu tonlar, parlak renkler, kabartmalar, maskeler, danteller yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Rokoko döneminde giyimin en belirgin özelliği baskılar ve nakışlı kumaşlardır. Yakın Çağ da modada büyük bir değişim olmuştur. Önceki dönemlerin abartılı süslemeleri reddedilmiş daha hafif rahat bir giyim tarzı tercih edilmiştir. Çantalar taşınmaya başlanmıştır. 20. yüzyılın başlarında daha rasyonel giyim tarzına geçmek için etek ve şömizye bluz giyilmeye başladı. Korsenin yerini düz bir süliet almıştır. Yeni teknoloji ile farklı çizgilerde giyim tarzları ortaya çıktı. Bu dönemden günümüze erkek modası yıllarca değişiklik göstermemesine rağmen kadın giyimi çok sık değişiklik göstermişti

Mobilya Tunç Çağında ortaya çıkan bir kavramdır. İlk zamanlar insanların uyuma, oturma gibi gereksinimlerini karşılayan mobilya zamanla saygınlık, zenginlik göstergesi olmuştur. Eski saraylarda eşyalar ve kral tahtları buna örnek gösterilebilir. Eski Çağlarda insanlar ilk yerleşik düzene geçtikleri zaman evlerin zeminlerinde yaptıkları yükseltiler, çukurlar o dönem gereksinimlerine cevap vermek üzere tasarlanmıştır. Mısırlılar mobilya yapımında önemli rol oynamıştır. Mısır dönemi mobilyaları Eski çağdan günümüze dek gelebilen örnekler içermektedir. İlk çağlarda en çok kullanılan mobilyalar taht, yatak, sehpa ve taburedir. Ahşap, mermer, demir ve altının mobilya üretiminde sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Orta Çağ mobilyaları denilince ilk olarak Roman ve Gotik sanatı düşünülmektedir. O dönem mobilyaları daha kabadır ve mobilyalarında ağaç türleri özellikle meşe ağacı kullanıldığı için ''Meşe Çağı'' denilmiştir. Rönesans dönemine gelindiği zaman süslemeler ön plana çıkmış, oymalar ve kabartmalar görülmeye başlamıştır. Bu dönem stiline ciddi etkileri olduğu için Rönesans sanatı II Henry stili olarak da adlandırılır.

Rönesans dönemi mobilyaları zamanla daha gösterişli bir hal almış ve Barok dönemde önemini korumuştur. Kaplama tekniği de Barok döneminde gelişmiş tekniklerden biridir. Bu dönemde mobilya genellikle ağaç malzemeden motifli, süslü, oymalı ve kıvrımlı olarak yapılmıştır. Barok ve Rokoko dönem mobilyalarında gösteriş hâkim olmuştur. Genelde koyu renkler, derin oymalar, kabartmalı yüzeyler kullanılmıştır.

Yakın Çağa gelindiğinde Barok ve Rokoko tarzına göre daha farklı yalın mobilya stilleri ortaya çıkmıştır. İlk zamanda mobilya kolları geriden başlatılmıştır. Dar ve dökümlü giyim tarzı moda olduktan sonra koltuk kolları öne doğru uzanmıştır. Bu dönemde etekli yataklar, sfenks, grifon gibi mobilya ayakları kullanılmıştır. Bu çağda Louis, Directoire, Ampir, Queen Anne, Dört büyükler gibi mobilya sitillerine rastlanmaktadır.

20. yüzyıl Art Nouveau stili ile başlamıştır. Bu yüzyılda buhar makinesinin bulunuşu ve elektrikli motorun işletilmesi makine endüstrisine büyük bir önem kazandırmıştır. 20. yüzyılın ilk başlarında sade ve geometrik biçimde mobilyalar ön planda olmuştur ve insan bedenine uygun bir biçimde mobilyalar tasarlanmıştır.20. yüzyılda Modernizm üslubu ağırlıklı olmak üzere Art deko , uluslararası stil, Post modernizm, Minimalizm, Organik tasarım, Yeşil tasarım gibi çok sayıda tasarım üslubu mobilya tasarımını etkilemiştir. Mobilyadaki yalınlık , seri üretim, küreselleşme gibi özellikler giyim kuşam modasına da yansımıştır.

Yapılan bu tez çalışmasında dönemlere göre mobilya ve moda tasarım tarihinin gelişim sürecine değinilmiş; Barok dönemi mobilya ve moda tasarımı aralarındaki ilişki açısından ele alınmıştır. Önceki yıllara bakıldığında Barok dönem gösterişin ve ihtişamın sanatın her alanında yoğun bir biçimde yaşandığı bir dönemdir.Barok döneminin en önemli eseri Versay sarayı ve en önemli temsilcisi olarak XIV. Louis akla gelmektedir. Güneş Kralı XIV. Louis'in mobilya ,moda , sanat ve mucevharatdaki lüks düşkünlüğünün Barok döneminin ihtişamına önemli bir katkısı olmuştur.Barok dönemi ve XIV. Louis döneminin sıklıkla birbirinin yerine kullanılması da aralarındaki bu güçlü ilişkiden temel almaktadır.Bu dönem dikkatli bir şekilde incelendiğinde mobilya ve

moda tasarımı o kadar yakından ilişkilidir ki, bu iki kavram adeta birbiri içinde harmanlanmıştır.Bu harmoninin örnekleri Fransız saraylarında görülmekteydi.Dönem mobilyaları bu kadar gösterişe rağmen kullanışlı ve rahattı.İlk başlarda rahatsız olan kıyafetler ise dönem sonlarına doğru daha kullanışlı hal almıştır.Bu dönemin en ünlü mobilya tasarımcısı olan Andre Charles Boulle'nin yaptığı eserlerin taklitleri günümüze kadar gelmekte ve hala tercih edilmektedir.Dönemin en çok kullanılan malzemeleri de günümüzde aynı özenle kullanılmaktadır.

Barok dönem dahil olmakla birlikte geçmişten günümüze tüm dönemlere bakıldığında mobilya ve moda tasarımı arasında renk, form, simetri, doku, malzeme gibi benzer ilişkiler bulunmuştur.Barok döneminde bu ilişki kendini daha şeffaf bir şekilde göstermiştir. Dönem oturma elemanlarının, gardropların elbise modellerine göre şekil aldıkları görülmektedir. Her iki alanda da simetri her zaman hakimdir. Benzer ve hatta aynı kumaş türleri perdelerde, yatak kenarlarında, koltuklarda ve elbiselerde kullanılmıştır. Barok dönemin muhteşem ihtişamı mobilyadan giyime , resimden heykele kısacası sanatın her dalında kendini bariz bir şekilde göstermiştir.

Tasarım tarihinde her dönem için mobilya ve giyim kuşam modası arasındaki ilişkinin araştırılarak bu çalışmadakine benzer bulguların ortaya çıkarılması sadece mobilya ile giyim kuşam modası arasındaki etkileşimi ortaya koymayacak aynı zamanda mobilya ve giyim kuşam modası konularında yeni tasarım anlayışlarının ortaya çıkmasını da sağlayacaktır.Bu tez çalışmasının bu konularla ilgili yapılacak olan diğer akademik çalışmalara yazılı bir kaynak oluşturması hedeflenmiştir.

KAYNAKLAR

1. Kitaplar

Boyla, O. (2012), Mobilya Tarihi, İstanbul.

Demirarslan, D. (2011). Tasarım Tarihi Tarih Öncesi Dönem ve Antik Çağ Uygarlıklarında Mekan ve Mobilya Tasarımı, Kocaeli Üniversitesi Yayınları, Kocaeli.

Dereboy, E. (2004). Kostüm ve Moda Tarihi. Ankara: Özel Güzel Sanatlar Stilistlik LTD.

Fogg, M. (2014), Modanın Tüm Öyküsü, İstanbul: Hayalperest Yayınevi, çevirmen: Emre Gözgü.

Kawamura, Y. (2005). Fashionology. New York: Berg.

King, Charles W., Ring, Lawrence J. (1980),"The Dynamics of Style and Taste Adoption and Diffusion: Contributions From Fashion Theory", in NA- Advances in Consumer Research Volume 07, eds. Jerry C. Olson, Ann Abor, MI : Association for Consumer Research, Pages: 13-16., https://www.acrwebsite.org/volumes/9638/volumes/v07/NA-07.

Simmel, G. (2003). Moda feslefesi (T. Bora, Çev.). Modern Kültürde Çatışma içinde. (ss. 103-134). İstanbul: İletişim Yayınları.

Say, A. (1997) ‘’Müzik Tarihi ‘’, Adalet Matbaası, Ankara.

Türkoğlu, S. Tarih Boyunca Anadolu’ da Giyim Kuşam, 1. Baskı, İstanbul: Atılım Kâğıt Ürünleri ve Basım San. A.Ş., 2002

2. Dergiler, Makaleler, Diğer Basılı Yayınlar

Alpat, E. Fatma, Ceyhanlı, F. (2019), ‘Barok Sanatın ve 1990’ların Moda Trendlerinin 2010-2019 Yılları Arasındaki Giyim Modalarına Etkisi’, İdil Dergisi, 61, s. 1123-1132.

Çeliksap, S. (2015) ‘Giyim ve Modanın Kısa Öyküsü’, Aydın Sanat Dergisi, Sayı 1, s. 57-64, İstanbul.

Çim, M (2015), “1980-2014 Yıllarında Modaya Yön Veren Etkenler”, İstanbul: İstanbul Arel Universitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi

Durusoy, G. Tarihsel süreç içinde eski Yunan uygarlığı giyim kültürünün karşılaştırmalı olarak günümüz giysi tasarımına yansımaları, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü Moda ve Tekstil Tasarımı Programı, İstanbul, 2015.

Erdem, T. (2017), ‘Mobilya Tarihine Genel Bakış ve Art Deco’, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Ertürk, N. (2011), ‘Moda Kavramları, Moda Kuramları ve Güncel Moda Eğilimi Çalışmaları’,Art-E Dergisi, Mayıs, - 07, s.3-32.

Ertürk, N. (2013), Moda Tasarımı, 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Hersey, G.L., Architecture and Geometry in the Age of the Baroque, University of Chicago Press,2001.

Kayapınar, A. (2011). 'Mobilya Tasarımında Fonksiyonellik Ve Ergonomi', Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Y.Lisans Tezi.

Kurtoğlu, A. (1987), 'Mobilya Stillerinin Tarihi Gelişimi', İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, cilt 36, Sayı 3, s.70-91.

Sproles, G. B. (1981). Analyzing fashion life cycles-principles and perspectives. Journal of Marketing, 45, 116-124.

Snodin, M., Llewllyn, N. Baroque: Style in the Age of Magnificence 1620-1800 , 2009, Victoria & Albert Museum; Illustrated edition

Tansal, İ. (1995), XIX. 'Yüzyıl Batı Sanatında Mobilya Üslupları', İstanbul: Mimar SinanÜniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.

Toklucu, K.G., (2015), 'Barok ve Rokoko Dönemlerinin Modaya Etkileri', İstanbul: haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tekstil ve Moda Tasarımı Yüksek Lisans Tezi.

Uzun, O., Sarıkahya, M., Küreli, İ. (2017), Asimetrik Mobilyalar, Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.

3. Elektronik Kaynaklar

URL-1: http://www.tdk.gov.tr, 2012, erişim tarihi: 25.01.2020.

URL-2: http://www.travelguideio.com/fransiz-zarafetinin-sembolu-coco-chanel-hakkinda-ki-gercekler/, erişim tarihi :29.01.2020.

URL-3:https://www.kisiselgelisim.com/maslow-ihtiyaclar-hiyerarsisi-yasam-ve-motivasyon/(erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-4:https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-3747039/Mystery-tzi-Iceman-s-clothing-solved-5-300-year-old-mummy-sported-bear-hat-goat-leather-coat-died.html, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-5: https://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/tr/koleksiyon/pismis-toprak, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-6:https://slidex.tips/download/yardooor-anadolu-niversitesi-endstriyel-sanatlar-yksekokulu-moda-moda-ve-gym-os , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-7:https://www.tumblr.com/search/kalasiris, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-8:https://www.alamy.com/stock-photo-dress-fashion-in-babylon-and-assyria-king-assurbanipal-688-626-bc-173290399.html, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-9:https://tr.pdfdrive.com/antik-d%C3%B6nemde-kad%C4%B1n-ve-s%C3%BCslenme-d49295814.html URL 9 OLDU, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-10: https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/357980 , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-11: http://gipsmuseum.uni-graz.at/themen/themamode.html , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-12:https://favpng.com/png_view/ancient-rome-toga-ancient-greece-clothing-ancient-history-png/AFX0qjV6, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL- 13: http://www.chapellesaintececile-flee.net/articles.php?lng=fr&pg=159), erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-14:https://www.celticwebmerchant.com/en/early-medieval-chaperon.html,https://www.mark-meissen-1200.de/austattung/gewandung/der-damenbliaut-des-12-jahrhunderts, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-15: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/438112, erişim tarihi: 2.04.2020

URL -16:https://tr.pinterest.com/pin/495958977694840144/, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL -17:https://tr.pinterest.com/pin/495958977694840144/, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL -18:http://woodworkingdebook.blogspot.com/2016/04/norwegian-medieval-furniture-chairs-and.html, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL -19: https://www.dorotheum.com/en/l/1863467/, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL -20:https://tiffanyunderwood72213.files.wordpress.com/2012/04/first-antique-bed-from-chenonceau.jpg, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL- 21: https://www.andrecharlesboulle.com/boulle-work/tables/, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL -22: https://tr.pinterest.com/pin/26458716539956063/, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-23:https://artsandculture.google.com/asset/red-blue-chair-rood-blauwe-stoel/hgHsRdkhFINrkg?hl=tr , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-24:https://www.wescover.com/p/sculptures-by-michael-graves-at-art-of-the-americas-building--PB1keNGoNdZz, erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-25:https://wannart.com/icerik/11204-barok-heykeltiras-bernininin-romada-bulunan-en-guzel-eserleri) , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-26:https://www.flickr.com/photos/pietroizzo/8650610920/in/photolist-ebqDf9-2i24PfA-2baESAk-7w5vVX-9d9ofE-nTJ4b-nzFzSz-e8fSch-9EffuX-gsnDEA-4gj1WL-e8fSKL-e8acEa-4giZLE-bdNiBV-29P2nnu-e8acHK-2ipwiCz-e3KkcD-5XtPn1-e8acLp-oY1D1M-nEcmKo-dcuyjk-neJvKD-bvYd1C-b8qqYr-57rFJr-RyhnT-e8acok-9tgcs9-2GDufg-59A57T-7kDoiF-Ryh2Z-8qv5dM-VjY4KA-JU4Ld-5CcY5-6dmaQY-xWF7n-e8abRH-26UREPv-9DXpU-GZcGe-4giZhL-j2obw3-6xemhc-e8ac86-8ecxFr , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-27: https://sanatkaravani.com/unlu-ressamlarin-unlu-tablolari-2-2/ , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-28: https://fineartamerica.com/featured/andre-charles-boulle-french-mary-evans-picture-library.html , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-29:

https://en.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9_Charles_Boulle#/media/File:Wallace_Collection_Large_Drawing_Room.jpg , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-30:https://artsandculture.google.com/asset/vier-pendules-en-twee-bronzen-andr%C3%A9-charles-boulle/HwGKWdTAyqJvrA?hl=trhttps://www.artic.edu/artworks/156442/coffer , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-31:https://collections.vam.ac.uk/item/O709838/nouveaux-deisseins-de-meubles-et-furniture-design-boulle-andre-charles/ , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-32: https://artsandculture.google.com/asset/wandkandelaars/RAGd3YhJp0zWJQ?hl=tr&ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22B%22%3A9.306840345040943%2C%22z%22%3A9.306840345040943%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A2.461447760869565%2C%22height%22%3A1.2374999999999998%7D%7D , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-33:https://artsandculture.google.com/asset/boulle-table/SQGGsp5G_dGKJw?hl=tr&ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22B%22%3A8.949346890169863%2C%22z%22%3A8.949346890169863%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A2.058748532098122%2C%22height%22%3A1.2375000000000007%7D%7D , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-34:https://artsandculture.google.com/asset/two-toilet-caskets/zAH152TQ15vaew?hl=tr&ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22B%22%3A8.987314740368884%2C%22z%22%3A8.987314740368884%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A3.2429161923472405%2C%22height%22%3A1.2375000000000005%7D%7D , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-35: Https://wikioo.org/paintings.php?refarticle=8XZAYQ&titlepainting=Wardrobe%20and%20clock&artistname=Andr%C3%A9%20Charles%20Boulle , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-36: https://wikioo.org/paintings.php?refarticle=8XZAYL&titlepainting=Cabinet&artistname=Andr%C3%A9%20Charles%20Boulle , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-37: https://parisgunlugu.files.wordpress.com/2013/02/20130225-235607.jpg , erişim tarihi: 27.12.2020.

URL-38: https://www.wikiwand.com/tr/Versay_Saray%C4%B1 , erişim tarihi: 27.12.2020.